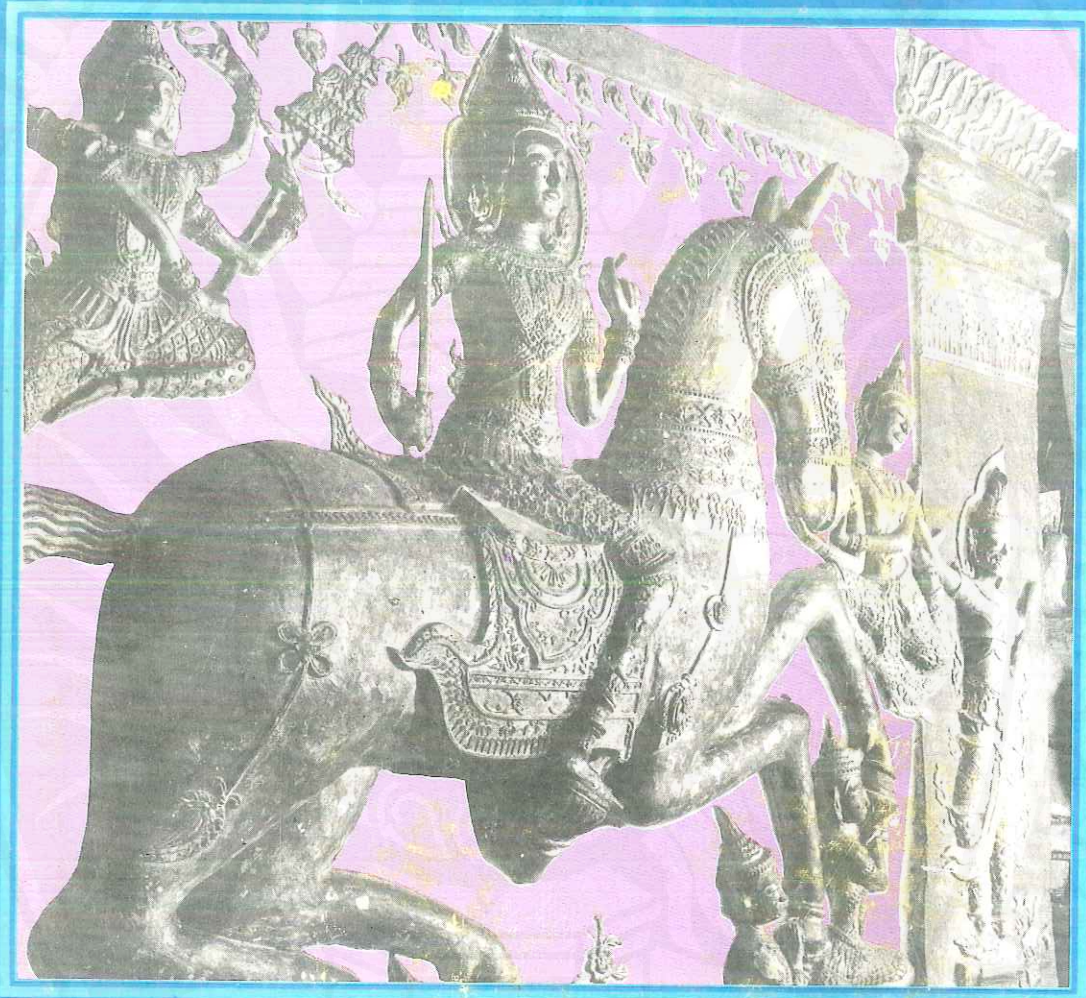

พระนิพพานโลศตร

(สำนวนที่ ๑)

© ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

© มูลนิธิโคโยต้า แห่งประเทศญี่ปุ่น

จัดพิมพ์

ชุดวรรณกรรมปักษ์ใต้ อันดับที่ ๑๔

VTLS

พระนิพนธ์

ฉบับ อภินันทนาการภาคใต้

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
Center for Cultural Studies of Southern Thailand
Nakhon Si Thammarat Teacher's College
Nakhon Si Thammarat 80280
Thailand

พระนิพนธ์

ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้

จำนวนที่ ๑

0007-85360

หอสมุด
วิทยาลัยครู
นครศรีธรรมราช

พระนิพพานโสตร์

ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้

ส่วนวนที่ ๑

895.918
u117w

89A069854

Title : พระนิพพานโสตร์
ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ส่วนวนที่ 1
สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขหมู่หนังสือ 895.918
เลขหนังสือ น117พ
เลขฉบับ 69854
เลขทะเบียน

27 S.A. 2529

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

และ

มูลนิธิโตโยต้า แห่งประเทศญี่ปุ่น

จัดพิมพ์

๒๕๒๘

ขอหนังสือ
ผู้จัดพิมพ์

พระนิพนธ์ไตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ จำนวนที่ ๑
ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช
และมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย
พิมพ์ครั้งแรก
มีนาคม ๒๕๒๘

ครั้งที่พิมพ์
ปีที่พิมพ์

จำนวนพิมพ์
สถานที่พิมพ์

๑,๐๐๐ เล่ม
กรุงสยามการพิมพ์
๔-๑๐ ถนนราชวิถี กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๒๕๑๖-๕

ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา
ผู้ออกแบบปก

นายจุฬพล เชนฐพงศ์พันธ์
นายฉัตรชัย ศุกระกาญจน์

ผู้สนใจสั่งซื้อได้ที่

นางสาวบาร์ณี ถาวร

วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๒๘๐

ธนาคารออมสิน สาขา ๒๒๒๕๑๖-๕

(สำหรับห้องสมุด)

๘๕๕.๕๑๑

น-พ

นครศรีธรรมราช, วิทยาลัยครู.

พระนิพนธ์ไตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ จำนวนที่ ๑.

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช

และมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๘.

๑๒๘ หน้า (ชุดวรรณกรรมปกแข็งได้ อันดับ ๑๔)

บทนำเรื่องโดย ปรีชา นันทสุข

๑. วรรณกรรมไทย-ภาคใต้. ๒. โตโยต้าแห่งประเทศไทย, มูลนิธิ.

๓. ขอเรื่อง. ๔. ขอชุด.

คำนำ

ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีชี้ให้เห็นว่า เป็นอีกแหล่งหนึ่งที่มีความกระตือรือร้นด้านวรรณกรรม ได้ดำเนินสืบเนื่องมาอย่างไม่ขาดสาย นับเวลาได้ไม่น้อยกว่า ๘๐๐ ปี ด้วยเหตุนี้เราจึงพบวรรณกรรมลายลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในสมุดข่อย (หรือที่ชาวปักษ์ใต้เรียกว่า “หนังสือขุด”) กระจายอยู่เป็นจำนวนมากแทบทุกอำเภอ วรรณกรรมเหล่านี้มีทั้งที่เป็นนิทานชาดก นิทานประโลมโลก ตำรายา สุภาษิต กฎหมาย และตำนานประวัติศาสตร์ เฉพาะวรรณกรรมตำนานประวัติศาสตร์เท่าที่สำรวจได้ในเวลานี้ก็มีอยู่ไม่น้อย รวมทั้งเรื่อง “พระนิพนพานไศตร”

วรรณกรรมเรื่อง “พระนิพนพานไศตร” หรือ “พระนิพนพานสูตร” นับเป็นวรรณกรรมตำนานประวัติศาสตร์ที่นับว่ามีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ของเมืองนครศรีธรรมราช ที่ชาวนครได้บอกเล่าจ่าจำและคัดลอกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน และมีความแพร่กระจายไปในภาคใต้อย่างกว้างขวาง จนบังเกิดเป็นส่วนงานต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากมาย

สาระสำคัญของเรื่อง “พระนิพนพานไศตร” ส่วนตอนที่ ๑ กล่าวโดยสรุปก็คือบันทึกเรื่องราวการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ (ในส่วนที่เป็นพระทันตธาตุ) ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ หาดทรายแก้ว อันเป็นที่ตั้งของตัวเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน เนื้อหาของเรื่องกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญ ๖ ประการ คือ การถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ, พระเจ้าอชาตศัตรูกับพระบรมสารีริกธาตุ, พระเจ้าธรรมโศกราชกับพระบรมสารีริกธาตุ, การอัญเชิญพระทันตธาตุไปลังกา, การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ณ หาดทรายแก้ว และการสร้างบ้านแปงเมืองของนครศรีธรรมราช

วรรณกรรมเรื่องนี้ประกอบด้วยเรื่องราวจากจารึกและคำบอกเล่า ที่ถูกนำมาบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จัดเรียงลำดับของเหตุการณ์โดยยึดเอาตัวบุคคลสำคัญของท้องถิ่นหรือของเมือง เป็นเครื่องกำหนดวิธีดำเนินเรื่อง ยิ่งไปกว่านั้นวรรณกรรมเรื่องนี้ยังสะท้อนภาพทางวัฒนธรรมในภาคใต้ โดยมีพระบรมธาตุเจดีย์ ณ หาดทรายแก้วเมืองนครศรีธรรมราช

เป็นหลักการพหุสสุทของกลุ่มคนในภาคใต้ และมีพระเจ้าศรีธรรมมาไตรราชเป็นแกนกลาง ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนเหล่านั้น จึงนับเป็นเอกสารที่ทรงคุณค่ายิ่งในแง่ การศึกษาวิวัฒนาการของสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวนครศรีธรรมราชในอดีต เมื่อ กล่าวสำหรับปัจจุบันแล้ว คุณค่าของวรรณกรรมเรื่องนี้ อยู่ที่การเชื่อมต่ออดีตอันรุ่งเรืองไพศาล ของนครศรีธรรมราชซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางทางการเมืองและการศาสนาที่สำคัญในภูมิภาคนี้ เข้า กับเอกภาพทางวัฒนธรรมในภาคใต้ ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้และเข้าใจด้วยฝีมือการบันทึกของ ชาวนครศรีธรรมราชเอง

การพิมพ์ครั้งนี้ได้แบ่งเป็นสองคอลัมน์ คอลัมน์ซ้ายเป็นอักษรวิธีเดิม โดยคง อักษรวิธีตามต้นฉบับเดิมไว้มากที่สุด ส่วนคอลัมน์ขวาเป็นอักษรวิธีปัจจุบัน เพื่อให้สะดวก แก่การอ่านยิ่งขึ้น นับเป็นวรรณกรรมอันดับที่ ๘ ของ “โครงการสำรวจ เก็บรวบรวม และ ศึกษาหนังสือชุดในนครศรีธรรมราช” ซึ่งสนับสนุนทุนโดยมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทยเป็น และเป็นอันดับที่ ๑๔ ของชุดวรรณกรรมบ่งชี้ใต้ ที่ผลิตโดยศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ปรีชา นุ่นสุข ที่ได้ศึกษา เรียบเรียงบทนำ และจัดทำ อภิธานศัพท์ ขอขอบคุณนางสาวอศนีพร นวลใย ที่ช่วยปริวรรต และขอขอบคุณ มูลนิธิโตโยต้า แห่งประเทศไทย ที่สนับสนุนการจัดพิมพ์วรรณกรรมเรื่องนี้ สำหรับเป็นพื้นฐานการศึกษา วรรณกรรมและประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช และเป็นหลักฐานสำคัญอีกชิ้นหนึ่ง ในอันที่ จะเพิ่มเติมภาพประวัติศาสตร์ของเมืองนครศรีธรรมราชและภาคใต้ให้สมบูรณ์ขึ้น ตามเจตนารมณ์ของวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่น ที่มีภารกิจใน การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องราวของท้องถิ่นให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

อาณิสต์จากการจัดพิมพ์หนังสือนี้ถ้าจะมี ขออุทิศถวายเป็นพุทธบูชาและเพื่อ สืบพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนชั่วกัปกลับ สมดังเจตนาของผู้สร้างพระนิพพาน ไสตรแต่ปาง บรรพ์โดยทุกประการ

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช

บทนำ
เรื่องพระนิพพานโสตร
ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
สำนวนที่ ๑

โดย

ปรีชา นุ่นสุข

บทนำเรื่อง
พระนิพนธ์โสทร
ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
สำนวนที่ ๑

๑. ความหมาย

พระนิพนธ์โสทร หรือพระนิพนธ์สุทร เป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาและตำนานประวัติศาสตร์ ค้นพบในรูปของหนังสือใบลาน (สมุดข่อย) หลายสำนวนในภาคใต้ของประเทศไทย แต่ละสำนวนมีเนื้อหาแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่สำนวนที่ค้นพบและยังมีสภาพที่ยังสมบูรณ์อยู่นั้น จะมีเค้าโครงที่คล้ายคลึงกัน คือทำวาทะไปถึงมหาปรินิพพานสูตรตอนที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูป การแจกพระบรมสารีริกธาตุ การสงครามแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุ อิทธิปาฏิหาริย์ของพระบรมสารีริกธาตุ ทำนุบำรุงการสร้างพระสถูปประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในลังกาทวิป การสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชที่หาดทรายแก้ว โดยได้กล่าวถึงการสร้างเมือง วิวัฒนาการ การขยายอาณาเขต และประวัติศาสตร์ของนครศรีธรรมราชควบคู่กันไปด้วย

ด้วยเหตุนี้อาจจะกล่าวได้ว่าแกนหลักของ “พระนิพนธ์โสทร” โดยทั่วไปมีอยู่หกประการคือ ประการแรก กล่าวถึงการถวายพระเพลิงพระพุทธรูป ประการที่สอง กล่าวถึงพระเจ้าอชาตศัตรูกับพระบรมสารีริกธาตุ ประการที่สาม กล่าวถึงพระเจ้าธรรมโศกราชกับพระบรมสารีริกธาตุ ประการที่สี่ การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ณ พระบรมธาตุเจดีย์ที่หาดทรายแก้วนครศรีธรรมราช ประการที่ห้า การอัญเชิญพระทันตธาตุไปลังกาทวิป และประการที่หก กล่าวถึงการสร้างบ้านแปงเมืองของนครศรีธรรมราช ส่วนตอนจบมักจะกล่าวถึงประวัติ วัตถุประสงค์ และอานิสงส์ในการแต่งและการอ่านพระนิพนธ์โสทร

จากการศึกษาวิจัยปรากฏว่า “พระนิพนธ์โสทร” มีส่วนสัมพันธ์กับวรรณกรรมพุทธศาสนาทั้งที่รจนาในประเทศไทยและต่างประเทศเหล่านั้นมาก คือ

๑. พระไตรปิฎก	จารึกในใบลานเมื่อ พ.ศ. ๔๕๐
๒. มหาวงษ์	แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๕๒๙-๕๕๕
๓. ญปวงศ์	แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๗๗๙-๑๘๑๔
๔. สิทฺธิกนิทาน	แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๘๕
๕. ทำนายนุศาสตรา	แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๐๕๙
๖. ชินกาลมาลีปกรณ์	แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๐๖๐-๒๐๗๑
๗. สังกัถยวงศ์	แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๒
๘. ปฐมสมโพธิกถา	แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๘
๙. ศาสนวงศ์	แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๕

จากการศึกษาค้นคว้าของศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราชในขณะนี้พบว่า “พระนิพนพานโสตร์” แต่ละสำนวนมักจะเขียนชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น พระนิพนพานโสตร์, พระภานโสท, พระณัฏฐโสตร์, พระณัฏฐโสทร, พระนิพนพานโสท, พระนิพานโสท, ภระนัฏฐโสตร์, พระนิพนพานโสท, และพระนิพนพานโสตร์ เป็นต้น และอีกประการหนึ่ง “พระนิพนพานโสตร์” ทุกสำนวนล้วนแต่งเป็นร้อยกรอง

๒. ประวัติการศึกษา

ในภาคใต้ของประเทศไทยนานมาแล้วที่ได้มีการค้นพบเอกสารโบราณที่กล่าวถึงอารยธรรมของนครศรีธรรมราชโดยเฉพาะ ในระยะแรกเอกสารโบราณเหล่านี้ โดยเฉพาะหนังสือประเภทนี้คงจะกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั้งวัดและบ้านเรือน เพราะเอกสารเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงใช้กันอยู่ในชุมชน ครั้นระยะหลังได้มีเอกชน หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ จำนวนไม่น้อย ได้ให้ความสนใจในการเก็บรวบรวม รักษา และศึกษาเอกสารเหล่านี้ จึงจะสังเกตได้ว่าบ่อยครั้งที่มีการตีพิมพ์เอกสารเหล่านี้ออกเผยแพร่ และน่ายินดีที่ปริมาณการค้นพบได้เพิ่มขึ้นทุกที

เอกสารโบราณดังกล่าวนี้เท่าที่พบในขณะนี้ อาจจะแยกประเภทได้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช
๒. ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช (มีทั้งฉบับร้อยแก้วและร้อยกรอง)
๓. พระนิพนธ์ไตร
๔. ตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช
๕. แผนที่เมืองนครศรีธรรมราช
๖. พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช
๗. พระกัลปนาวิกทำช้าง
๘. พิธีตรุษเมืองนครศรีธรรมราช
๙. ทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช
๑๐. เรื่องพระเจ้าพระยานนครศรีธรรมราช

เอกสารเหล่านี้มีอยู่ไม่น้อยที่ได้รับการนำไปยังส่วนกลางครั้งแล้วครั้งเล่า และมีอยู่ไม่น้อยเช่นกันที่แต่ละประเภทมีอยู่หลายสำนวนและอัตราการกระจายตัวสูงมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายที่บางฉบับบางสำนวนหลังจากตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ๖๐-๗๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว ต้นฉบับเดิมก็ยังคงหาไม่พบจนบัดนี้ จึงยากแก่การสอบทานในขณะนี้ ก่อให้เกิดปัญหาในการศึกษาพอควร

ในบรรดาเอกสารเหล่านี้ เอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์บ่อยครั้ง คือ เอกสารหมายเลข ๑, ๒ และ ๖ บางเรื่องได้รับการตีพิมพ์มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๐ แล้วได้มีการพิมพ์ซ้ำมาตามลำดับจนเป็นที่แพร่หลาย^๒ ในขณะที่บางเรื่องเป็นเพียงได้รับการอ้างอิงถึงเป็นครั้งคราว เพราะยังไม่ได้ตีพิมพ์ แต่ในระยะหลังได้มีนักวิชาการให้ความสนใจจนทำเป็นวิทยานิพนธ์ก็มีหลายเรื่อง^๓ นับเป็นที่น่ายินดีที่เอกสารเหล่านี้นับวันจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นทุกที^๔ อันเป็นปรากฏการณ์คู่ขนานไปกับปริมาณการค้นพบที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน^๕

กระนั้นก็ตาม ดูเหมือนว่าในจำนวนเอกสารโบราณข้างต้น “พระนิพนธ์ไตร” จะเป็นชื่อที่ติดปากกันทุกในวงวิชาการบ้านเราน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ อันอาจจะเป็นเพราะว่าเรารู้จักเรื่องนี้กันในนาม “ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช (ฉบับร้อยกรองหรือฉบับกลอนสวด)” มากกว่าก็เป็นได้ เพราะเรามักจะเข้าใจว่าเรื่องทั้งสองนี้เป็นเรื่องเดียวกัน จึงมักจะใช้ชื่อว่า “ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช (ฉบับกลอนสวด)” มาโดยตลอด

อันที่จริงอาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจที่ว่าเรื่อง “พระนิพพานโสตร์” และ “ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช (ฉบับร้อยกรองหรือฉบับกลอนสวด)” เป็นเรื่องเดียวกันนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือไม่ไกลจากความเป็นจริงนัก กล่าวคือ โดยปกติ “พระนิพพานโสตร์” มักประกอบด้วยแกนหลักดังได้กล่าวมา ต้นฉบับเรื่องนี้ที่สมบูรณ์เท่าที่ค้นพบแล้วทุกสำนวน จึงมักจะเขียนชื่อเรื่องไว้ที่หน้าต้นเสมอ เช่น ข้อความในหน้าต้นที่ถอดความได้ว่า “ต้นสมุดพระนิพพานสูตร หน้าต้นแลท่านเอ๋ย” เป็นต้น นอกจากนี้ในตอนจบของเรื่องมักจะเขียนบอกชื่อเรื่อง ประวัติการแต่ง วัตถุประสงค์การแต่ง อาณิสสของการแต่งและการอ่าน เป็นต้น ไว้ด้วยเสมอ ดังนั้นในต้นฉบับที่สมบูรณ์ทุกสำนวนเราจะพบชื่อ “พระนิพพานโสตร์” (หรือชื่อเดียวกันที่เขียนต่างออกไปเป็นหลายอย่างดังได้กล่าวมา) อย่างน้อยสำนวนละสองครั้ง ในตำแหน่งที่กล่าวมา โดยยังไม่เคยพบสำนวนใดที่ปรากฏชื่อเรื่องในตำแหน่งอื่นใดนอกจากที่กล่าวข้างต้น

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นไปได้ว่าหาก “พระนิพพานโสตร์” ฉบับใดหรือสำนวนใดก็ตามที่ตอนต้นและตอนปลายเกิดขาดหายไปด้วยเหตุใดก็ตาม เช่น ต้นฉบับขาดไปเพราะความเก่าแก่คร่ำครว หรือความกลาดเคลื่อนในการคัดลอก หรือผู้สร้างมีเจตนาจะคัดลอกมาเพียงบางตอน เป็นต้น ทำให้ชื่อเรื่อง “พระนิพพานโสตร์” ไม่ปรากฏในต้นฉบับดังกล่าว ทั้งๆ ที่เนื้อหาที่ปรากฏอยู่นั้น คือส่วนหนึ่งแห่งแกนหลักของ “พระนิพพานโสตร์” ดังได้กล่าวมาทุกประการ อาจจะมีผิดเพี้ยนกันออกไปบ้างก็เพียงในส่วนรายละเอียดของเรื่อง ซึ่งมักจะพบเป็นปรกติวิสัยของ “พระนิพพานโสตร์” ที่ต่างสำนวนกัน

เมื่อไม่ปรากฏชื่อเรื่อง “พระนิพพานโสตร์” ด้วยเหตุดังกล่าว ย่อมเป็นธรรมดาที่จะทำให้เข้าใจได้ว่าต้นฉบับดังกล่าว คือ “ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช (ฉบับร้อยกรองหรือกลอนสวด)” ทั้งๆ ที่โดยความเป็นจริงไม่เคยค้นพบว่ามีใครเขียนชื่อนี้ไว้ในต้นฉบับใด ๆ เลย แต่ด้วยเหตุที่มีเนื้อหาว่าด้วยการประสิทธิ์ฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ ณ พระบรมธาตุเจดีย์หาดทรายแก้วนครศรีธรรมราชดังได้กล่าวมา ดังนั้นผู้ค้นพบ ผู้ศึกษา และผู้ตีพิมพ์จึงย่อมจะใช้ชื่อว่า “ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช (ฉบับร้อยกรองหรือกลอนสวด)” ได้ ดังที่เคยปรากฏมาโดยตลอดในระยะ ๖๐-๗๐ ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างน้อย

๓. ข้อตกลงเบื้องต้น

ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึง “พระนิพพานโสตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ส่วนวนที่ ๑” ซึ่งนำมาตีพิมพ์ในครั้งนี้ ดังนี้

๑. “พระนิพพานโสตร” หมายถึง วรรณกรรมพระพุทธศาสนาและตำนานประวัติศาสตร์ทั้งมวลที่มีเนื้อหาว่าด้วยพระนิพพานสูตร ไม่ว่าในต้นฉบับจะเขียนชื่อเฉพาะแต่ละฉบับแต่ละสำนวนในลักษณะใดก็ตาม ดังกล่าวมาแต่ต้น

๒. “พระนิพพานโสตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้” หมายถึง พระนิพพานโสตรที่ค้นพบและ/หรือจัดพิมพ์โดยศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงในโอกาสต่อไป

๓. “พระนิพพานโสตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ส่วนวนที่ ๑” หมายถึง พระนิพพานโสตร ที่จัดพิมพ์โดยศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เป็นส่วนวนที่ ๑ เมื่อมีการจัดพิมพ์สำนวนต่อไปก็จะให้หมายเลขของสำนวนเรียงไปตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงในโอกาสต่อไป

๔. ในการตีพิมพ์ครั้งนี้ได้ใช้วิธีปริวรรต โดยคงอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิมไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ดัดแปลงแก้ไขใดๆ ทั้งสิ้น โดยพิมพ์ไว้คอลัมน์ซ้ายมือ และเพื่อประโยชน์ในการศึกษา จึงได้ถ่ายถอดอักขรวิธีจากต้นฉบับเดิมเป็นภาษาไทยมาตรฐานด้วย โดยพิมพ์คู่ไว้กับต้นฉบับเดิมบทต่อบทในคอลัมน์ขวามือ แต่เพื่อความสะดวกในการศึกษา จึงได้จัดแผนผังของฉันทลักษณ์เสียใหม่ แทนที่จะเขียนทวิวรรคต่อกันไปตลอดบรรทัดอย่างในต้นฉบับเดิมโดยตลอด

๕. ในต้นฉบับเดิมของวรรณกรรมเรื่องนี้ไม่มีหมายเลขประจำบทของคำประพันธ์ไว้ ในที่นี้พิจารณาเห็นว่าเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง จึงได้เพิ่มเติมหมายเลขประจำบทของคำประพันธ์เรียงลำดับไปตลอดทั้งเรื่อง

๖. ได้จัดทำอภิธานศัพท์ของวรรณกรรมเรื่องนี้เพิ่มเติมไว้ด้วย โดยเรียงตามลำดับบทของคำประพันธ์ที่ให้ไว้

๗. ส่วนที่เพิ่มเติมลงไปจากต้นฉบับเดิมทั้งหมด นับตั้งแต่บทนำ, การถ่ายทอดคำประพันธ์ออกมาเป็นคอลัมน์ทางขวามือ, และอภิธานศัพท์ ล้วนเป็นการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้น มิใช่ข้อยุติแต่อย่างใด

๔. ที่มา

วรรณกรรมสำนวนนี้เป็นหนังสือบุคขาว ซึ่งศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช โดยนายวิเชียร ณ นคร ได้รับเป็นมรดกจากมารดา คือ นางชิต ณ นคร อายุ ๘๒ ปี บ้านเลขที่ ๕๘๗ ซอย ณ นคร ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๒๗

๕. ขนาดและลักษณะ

วรรณกรรมสำนวนนี้เป็นร้อยกรอง เขียนไว้ในหนังสือบุคขาว ขนาดกว้าง ๑๒ เซนติเมตร ยาว ๓๕.๕๐ เซนติเมตร หน้า ๓ เซนติเมตร

สภาพของหนังสือบุคสำนวนนี้มีความสมบูรณ์พอสมควร โดยต้นฉบับขาดทั้งตอนต้นและตอนท้าย ส่วนภายในเล่มอักษรลบเลือนจนไม่สามารถอ่านได้ในบางตอน

๕.๑ อักษรและภาษาที่ใช้เขียน

อักษรที่ใช้เขียนมีสองแบบ คืออักษรไทยโบราณ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับอักษรที่ใช้ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๒๒๒๓) แบบหนึ่ง กับอักษรขอมปัจจุบัน พ.ศ. ๑๘๐๐ เป็นต้นมา) อีกแบบหนึ่ง แต่อักษรขอมนั้นใช้เฉพาะการบอกลักษณะคำประพันธ์ เมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบคำประพันธ์เท่านั้น ส่วนภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยสำเนียงท้องถิ่นภาคใต้

๕.๒ ลักษณะการเขียน

ต้นฉบับสำนวนนี้เท่าที่พบเหลืออยู่จำนวน ๑๔๐ หน้า (กลีบ) โดยแบ่งเป็นหน้าต้น จำนวน ๗๐ หน้า และหน้าปลาย จำนวน ๗๐ หน้า ตลอดหน้าต้นยกเว้น ๒ หน้าสุดท้ายเขียนด้วยหมึกดำหน้าละ ๕ บรรทัด ส่วน ๒ หน้าสุดท้ายนั้นเขียนหน้าละ ๖ บรรทัดตลอดหน้าปลายยกเว้น ๔ หน้าสุดท้ายเขียนหน้าละ ๖ บรรทัด ส่วน ๗ หน้าสุดท้ายนั้นเขียนหน้าละ ๕ บรรทัด

โดยตลอดทั้งเล่มได้เขียนบอกลักษณะคำประพันธ์ไว้เป็นตอน ๆ ด้วยอักษรขอมปัจจุบัน มิได้เขียนฉันทลักษณ์อย่างแผนผังในปัจจุบัน แต่เขียนต่อกันไปเป็นวรรค ๆ โดยตลอดทุกบรรทัด และเมื่อจบคำประพันธ์บทหนึ่ง ๆ มีเครื่องหมายเป็นรูปดอกไม้วรรณด้วยสีแสดกันไว้

ลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ในพระนิพนพานโสทรสำนวนนี้มีอยู่สามประเภท คือ กาพย์ยانی ๑๑, กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘, และกาพย์ฉบับ ๑๖

ในการเขียนนั้นได้ยึดถือจารีตที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด คือ เขียนโต้บรรทัด อันถือเป็นการเคารพครู

เมื่อได้จัดแผนผังคำประพันธ์ในพระนิพนพานโสทรสำนวนนี้ออกเป็นบทอย่างชัดเจนและให้หมายเลขกำกับแล้ว ปรากฏว่าวรรณกรรมสำนวนนี้เท่าที่พบมีจำนวน ๗๐๑ บท

๖. การใช้รูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่างๆ

การใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่างๆ ในพระนิพนพานโสทรสำนวนนี้มีลักษณะไม่แตกต่างไปจากที่พบในหนังสือยุคส่วนใหญ่ในนครศรีธรรมราช กล่าวคือ^๖

- ๖.๑ ใช้ ข (ข ขวค) และ ค (ค คน) ด้วย
- ๖.๒ ใช้ ท แทน ธ ในบางคำ
- ๖.๓ หางตัว ป เขียนไม่ติดกัน หากประสมด้วยสระอา
- ๖.๔ ใช้ ภ แทน พ ในบางคำ
- ๖.๕ ใช้ ญ แทน ย ในบางคำ
- ๖.๖ ใช้ ส แทน ศ ในบางคำ
- ๖.๗ ใช้ ส แทน ษ ในบางคำ
- ๖.๘ ใช้ ศ แทน ส ในบางคำ
- ๖.๙ ใช้ พ แทน ฬ ในบางคำ
- ๖.๑๐ ไม่เคร่งครัดเกี่ยวกับตัวสะกด จึงมักใช้ตัวสะกดปะปนกันได้ เช่น

- ๖.๑๐.๑ ใช้ รร แทน น
 ๖.๑๐.๒ ใช้ ญ แทน ร
 ๖.๑๐.๓ ใช้ น แทน ญ
 ๖.๑๐.๔ ใช้ ร แทน น
 ๖.๑๐.๕ ใช้ น แทน ญ
 ๖.๑๐.๖ ใช้ ล แทน น
 ๖.๑๐.๗ ใช้ น แทน ล
 ๖.๑๐.๘ ใช้ ศ, ษ แทน ก
 ๖.๑๐.๙ ใช้ ก แทน ท, ฐ
- ๖.๑๑ สระ -เอ เขียนเป็น เ-
 ๖.๑๒ สระ -เ- เขียนเป็น เ-
 ๖.๑๓ สระ -ไ- มักเขียน ย ตาม
 ๑.๑๓ สระ -ำ มักเขียน ม ตาม
 ๖.๑๕ สระ -ำ มักเขียน รว
 ๖.๑๖ สระ -อ มักใช้ - แทน
 ๖.๑๗ สระ -ะ มักใช้ - แทน
 ๖.๑๘ สระ -ะ มักจะไม่ปรากฏรูป
 ๖.๑๙ มักใช้อักษรซ้อน แทน -
 ๖.๒๐ ไม่ค่อยปรากฏ -ย ส่วนมากใช้ ไ-ย
 ๖.๒๑ สระ -ไ- มักใช้ ไ-
 ๖.๒๒ สระ -เ-ะ มักใช้ เ-
 ๖.๒๓ สระ -ิ มักใช้ เ-
 ๖.๒๔ สระ -ไ- มักใช้ ไ-ย
 ๖.๒๕ สระ -ัว มักใช้ -อ
 ๖.๒๖ สระ -ิ และ -ี ใช้แทนกันได้
 ๖.๒๗ สระ -เ- และ -อ ใช้แทนกันได้
 ๖.๒๘ สระ -เ-าะ มักใช้ -อ

- ๖.๒๙ สระ - ี มักใช้ -
- ๖.๓๐ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ - สำหรับเสียงที่มีรูปวรรณยุกต์โทของภาษาไทยมาตรฐาน
- ๖.๓๑ ใช้รูปวรรณยุกต์ - สำหรับคำที่ภาษาไทยมาตรฐานใช้รูปวรรณยุกต์โท
- ๖.๓๒ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ -* จึงใช้ ห นำในคำที่ภาษาไทยมาตรฐานออกเสียงเป็นเสียงเอก ซึ่งภาษาไทยถิ่นใต้ออกเสียงจัตวา
- ๖.๓๓ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ สำหรับเสียงวรรณยุกต์เอกในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งภาษาไทยถิ่นใต้เป็นเสียงสามัญ
- ๖.๓๔ ใช้รูปวรรณยุกต์ - สำหรับเสียงสามัญในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งตรงกับเสียงเอกในภาษาไทยถิ่นใต้
- ๖.๓๕ มีการใช้เอกโทสโทส
- ๖.๓๖ ใช้ - หรือ - แทนรูปวรรณยุกต์โท
- ๖.๓๗ ใช้ - หรือ - แทนเสียงสระ -อ
- ๖.๓๘ ใช้ - แทน -
- ๖.๓๙ ใช้ - แทน -
- ๖.๔๐ สระ - ออกเสียง วิสรุค อย่างภาษาสันสกฤต คือ -ุระ
- ๖.๔๑ ใช้เครื่องหมาย -" หรือ -"
- ๖.๔๒ ใช้ ห นำแทน อ นำ
- ๖.๔๓ ใช้ ทร แทน ช
- ๖.๔๔ มีคำบางคำเขียนรูปแบบพิเศษ เช่น
 จุฬำ (บทที่ ๕, ๑๕) พย (บทที่ ๘)
 อาซา (บทที่ ๒๒) ขาง (บทที่ ๒๔)
 คาราชญอ้งร่อย (บทที่ ๓๘)
 บิฏว (บทที่ ๕๒) โลหิตฏว (บทที่ ๕๐)
 แถว (บทที่ ๕) สาศฏว (บทที่ ๙, ๒๒)

โกฏ (บทที่ ๑๗) พย (บทที่ ๓๒)

กา (บทที่ ๔๗) กฤ (บทที่ ๕๒)

สัพพะคำ (บทที่ ๖๗๐)

๗. อายุ

พระนิพนธ์พานโสทรสำนวนนี้ ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในบทที่ ๖๗๐ ว่า “เขียนจบ ณ วัน ๑^๐ ค่ำ เพลาคะวันบ่าย ๔ โมง พระพุทธศักราชล่วงแล้วได้ ๒๔๑๘ พระวษา ปีกุน สัพพศก”

จากข้อความตอนนั้นแสดงว่าสำนวนนี้เขียนจบเมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น. ของวันอาทิตย์ เดือนเจ็ดขึ้น ๑๐ ค่ำ พุทธศักราช ๒๔๑๘ ตรงกับปีกุน จุลศักราช ๑๒๓๗ สัปตศก ดังนั้น เอกสารโบราณชิ้นนี้มีอายุอย่างน้อย ๑๑๐ ปี (นับถึง พ.ศ. ๒๕๒๘)

๘. จุดมุ่งหมาย

ในบทที่ ๖๗๕ ได้กล่าวถึงที่มาของพระนิพนธ์พานโสทรสำนวนนี้ไว้ว่าดังนี้

เรื่องพระศาสนา	๑ หนังสือนี้หนา
มีมาแต่ไร	สร้างมาช้านาน
ถ้าใครนอนอ่าน	พระไปนิรพาน
	ตายเป็นเตียรณาน

ข้อความตอนนั้นคงต้องการแสดงให้เห็นว่าเรื่องพระนิพนธ์พานโสทรนั้น มีมาช้านานแล้ว ดังนั้นในการเขียนข้างต้นนั้นคงจะเป็นเพียงการคัดลอก หรือไม่ก็เป็นการบันทึกจากมุขปาฐะเป็นลายลักษณ์เท่านั้น มิใช่การแต่งขึ้นใหม่ โดยผู้เขียนได้บอกเกี่ยวกับผู้จัดทำ (ผู้สร้าง) ไว้ในบทที่ ๖๘๐ และ ๖๘๔ ว่าชื่อ “เหริยม” ทั้งความต่อไปนี้ คือ

กาบ้าเหริยมสร้าง	๑ นิพนธ์โสทรอ้าง
ตั้งความปรารถนา	ไว้เป็นอนุประเท
ภันรเก	โสทรานาเม
	ชอกตลอดรอดไป

๑ สืบสืบพระศาสนา สืบสืบพระอริกาเตรียมสร้างพระนิพพานสูตรไว้
 ชาตินี้ชาติหน้าได้ อย่ามีโรคาตามเบียน
 จงสุขอายุยืนนานหน้า วรรณะผิวพรรณจำเรอตา
 นอกเหนือจากการบอกชื่อผู้สร้างแล้ว ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นนี้ยังบอกจุดหมาย
 ในการสร้างพระนิพพานสูตรนี้ไว้ด้วยหลายประการ คือ เพื่อการสืบพระศาสนา การชี้แนะสั่งสอน
 เป็นเยี่ยงอย่าง และเพื่อให้ผู้สร้างได้รับอานิสงส์จนบรรลุพระโศกามัน อย่าได้พบกับการตก
 นรก อย่าได้มีโรคาภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน ให้มีวรรณะผิวพรรณงดงาม มีความสุข มีอายุยืน
 นานตลอดทั้งชาตินี้และชาติหน้า ซึ่งการขออานิสงส์และสั่งสอนในลักษณะนี้ปรากฏอย่างพิสดาร
 ในคำประพันธ์อีกหลายบทในตอนท้ายของเรื่อง คือตั้งแต่บทที่ ๖๗๑ ถึงบทที่ ๗๐๑

๕. เรื่องย่อ

จากต้นฉบับเก่าที่ค้นพบ พระนิพพานสูตรสำนวนนี้มีเนื้อเรื่องโดยย่อถึงต่อไปนี้

พระเจ้าอชาตศัตรูทรงกล่าวถึงที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า
 ว่ามีอยู่หลายแห่ง เช่น เมืองเวสาลี กบิลพัสดุ์ เมืองนาค กุสินารา ลังกา ดาวดึงส์ ทรงขอ
 ให้พระเถระกัศกรพาไปอัญเชิญมาไว้ที่พระองค์เพื่อสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระ
 กัศกรจึงพาไปอัญเชิญมาได้ในที่ที่ พระอินทร์และเทพทั้งมวลเสด็จลงมาไหว้พระธาตุแล้ว
 พระอินทร์เลือกที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุนั้น โดยบรรจุผอบทองแล้วฝังไว้ในหลุม
 พระพรหมทรงปั้นรูปต่างๆ ขึ้น แล้วพระวิสุกรรมได้ชุบให้รูปปั้นเหล่านั้นเป็นภาพยนตร์
 ฝาพระธาตุถึงเจ็ดชั้น

เมื่อแต่งภาพยนตร์แล้วพระอินทร์ พระกัศกรพระเถระ และพระเจ้าอชาตศัตรูจึง
 อธิษฐานว่าขอให้เทียนอย่าดับและดอกไม้ที่บูชาพระธาตุยังคงสถายอยู่เสมอ แล้วเอาเทียนแก้ว
 มาเขียนข้อความลงไว้ว่า ในศักราช ๒๕๐ จะมีกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในเมืองอินทปัตต์มาพบพระธาตุ
 นี้ ขอให้แจกพระธาตุไปให้ทุกเมือง

ฝ่ายพระเจ้าอชาตศัตรูเมื่อสวรรคตแล้ว เมืองของพระองค์ก็ร้างถึงสามชัคน เพราะ
 ผลกรรมที่ทรงทรมานพระราชบิดาจนสวรรคต ส่วนพระองค์ทรงตกนรกเหมือนพระเทวทัต

ในศักราช ๒๒๔ พญาโคกราช (หรือธรรมโคกราช หรือศรีธรรมโคกราช) ได้ครองเมืองอินทปัตต์ พระองค์ทรงปรารถนาจะแจกพระธาตุ จึงให้หาผู้รู้ที่ฝังพระธาตุ มีพระเถระรูปหนึ่งอายุ ๒๒๐ ปี ถวายพระพรว่าขณะที่ตนยังเล็ก เคยไปบูชาพระธาตุที่ราชฤทธิกับบิดา พญาโคกราชจึงให้หาฤกษ์ขุดพระธาตุตามสถานที่ที่พระเถระถวายพระพรไว้ แต่ขณะที่ขุดนั้น ภาพยนตร์มาฆ่าไพร่พลของพระองค์ถึง ๘๔,๐๐๐ คน ^{ฉันทนา} พระอินทร์จึงรับสั่งให้พระวิสุทธกรรมมาแก้ภาพยนตร์ การขุดหาพระธาตุจึงสำเร็จลง

พญาโคกราชพบข้อความในท่อนแก้วในหลุมที่ประดิษฐานพระธาตุ ทรงทราบว่า พระเจ้าอชาตศัตรูทรงเขียนท้าววันทพระทัย แล้วอัญเชิญพระธาตุเข้าสู่เมืองอินทปัตต์ และทรงกีดถึงที่ที่จะประดิษฐาน โดยทรงหารือกับพระเถระ โมคคัลลบุตร หรือ โลคคัลลบุตร และพระเถระมัลล ในที่สุดทรงสร้างพระเจดีย์แก้วเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ แล้วทรงแจกพระธาตุไปทั่ว ๘๔,๐๐๐ นคร ในวันที่ทรงแจกพระธาตุนั้นเกิดเหตุอัศจรรย์หลายประการ

★ ชาวการสร้างพระเจดีย์ทราบถึงมารร้ายที่มุ่งเบียดเบียนพระธาตุ จึงทรงมาทำลายพระธาตุ พระโมคคัลลบุตรจึงขว้างถลกดบาตรมาตีที่คอกของมาร จนมารกลายเป็นสุนัขกอน้ำสารภาพผิดต่อพระเถระโมคคัลลบุตร และถวายตัวเป็นโยมของพระเถระ การสร้างพระเจดีย์ก็สำเร็จ

กล่าวถึงพญาสิงหาราชแห่งเมืองทนต์บุรี ซึ่งทรงมีพระธาตุไว้ในครอบครอง ตอนแรกเจ้ากรุงสาธิตกรีธาทัพมาแย่งพระทันตธาตุ จึงมีการชนช้างกัน ฝ่ายข้าศึกขาดคอช้างต่อมาอีกสามเดือน พระเจ้าเหมมนต์ไปคบคิดกับเมืองอื่นอีกสี่เมือง รวมเป็นห้าเมือง ยกเข้าแย่งพระทันตธาตุอีกครั้งหนึ่ง พญาสิงหาราชทรงดำริว่ากำลังที่ยกมามากมายนัก เห็นจะสู้ได้ยาก จึงสั่งว่าหากพระองค์ชนช้างแพ้ ให้พระทนต์กุมารพระราชโอรสและเจ้าเหมมชาลาพระราชธิดา ปลอมตัวแล้วแอบนำพระทันตธาตุหนีออกไปจากเมือง เพื่อนำไปถวายเจ้าเมืองลังกา (ถัดจากนี้เป็นตอนท้ายของสมุดหน้าต้นซึ่งกันฉบับขาด)

ในตอนต้นของหน้าปลายต้นฉบับขาดเช่นกัน เนื้อหาที่คงอยู่เป็นดังนี้

พระเจ้าทศคามแห่งลังกา ทรงมีพระราชสารให้เจ้าทนต์กุมารและนางเหมมชาลาถือไปยังหำกษัตริย์ที่ยึดเมืองทนต์บุรีได้ว่า ทั้งสองพระองค์เป็นโอรสธิดาของกษัตริย์สิงหาราช ขอให้ดูแลอย่าให้เดือดร้อน มิเช่นนั้นจะผิดใจกับลังกา

พี่น้องทั้งสองออกจากลังกา ใช้เวลาห้าเดือนเจ็ดวัน จึงถึงหาดทรายแก้ว จึงเลือก
ที่ประดิษฐานพระธาตุ โดยเอาทองสีถมทั้งล้อมสถานที่บรรจุพระธาตุ แล้วก่อเป็นตึกไว้
บายูทั้งสี่คน ตั้งภาพยนตร์ไว้รักษา สลักอักษรลังกาไว้ในศิลา แล้วออกเดินทางต่อไป

เดินทางราวสามเดือน จึงถึงเมืองทนต์บุรี เอาพระราชสารของพระเจ้าทศกัณฐ์
กษัตริย์ที่ครองทนต์บุรี กษัตริย์จึงกล่าวจึงคุณเจ้าทนต์กุมารและเจ้าเหมชาลาอย่างดี ชาว
ก่าบั้นจากลังกาที่มาส่งอยู่ทนต์บุรีหนึ่งเดือนเจ็ดวัน แล้วกลับลังกา ส่วนพญานาคได้มาบูชา
พระธาตุที่ฝังไว้ ณ หาดทรายแก้ว ด้วยการถวายดวงแก้ว ด้วยการล้างไว้ที่ปางไม้

กล่าวถึงพระธรรมโคกราชแห่งเมืองสวัสดิราช ทรงมีพระอนุชาชื่อพระนันทราชา
เกิดเจ็บไข้ทั้งเมือง จึงยกพล ๓๐,๐๐๐ คน และสัตว์เลี้ยงออกจากเมือง เดินทางมาได้เจ็ดเดือน
ถึงเขาชวาปราบ แล้วไปสร้างวัดเวียงสระ ให้พระอาจารย์พุทธคำเมียรและพุทธสาครอยู่

ฝ่ายพระอินทร์รับสั่งให้พระวิศสุกรรมลงไปให้แก้ให้กษัตริย์พบพระธาตุที่ฝังไว้ที่
หาดทรายแก้ว โดยแปลงเป็นกวางแล้วหลอกล่อพรานสุกรหรือสุรไปจนพบที่ฝังพระธาตุ ได้
พบดวงแก้วที่พญานาคนำมาบูชา พรานมาราบทุกกษัตริย์

เมื่อพระศรีธรรมโคกราชหรือโคกราชทรงทราบจากพรานเช่นนั้น รับสั่งให้พนักงาน
และช่างวาดเขียนไปกับพรานเพื่อทำแผนที่ และพระองค์เสด็จไปดูที่ตึกนั้นในเวลาต่อมา
พบกาเผ่าอยู่ เทวดามาทูลให้ทรงทราบว่าที่ตึกนั้นประดิษฐานพระบรมธาตุไว้โดยนางเหมชาลา
และกษัตริย์ลังกา

อยู่มาเกิดไข้ห่าในเมืองเวียงสระ จึงทรงยกไพร่พลไปตั้งที่เขาวัง พระอนุชา
ทั้งที่ลานสกา ส่วนพระราชโอรสสวรรคต

อยู่มาประมาณหนึ่งปี มีพระอรหันต์จากตักสิลาเดินทางมาในเมือง พระเจ้า
ศรีธรรมโคกราชได้ทรงถามวิธีแก้ไข้ห่า พระมหาเถระถวายพระพรว่าควรเอาไกรลาสมาตอก
โคกราช พระองค์ทรงทำตามนั้น แล้วเอาบรรจุในกระออมทอง ให้บาคุมาเสกทำน้ำมนต์
พรมคนไข้และบ้านเรือน ไข้ห่าก็หายไป พระองค์ตรัสถามถึงที่ใหม่ที่ควรตั้งถื่นฐาน พระเถระ
ถวายพระพรว่าควรตั้งที่เขาวัง

พระเถระและบาคุไปอยู่ที่ตึกเมือง พบตึกและกาเผ่าพระธาตุ มาทูลให้กษัตริย์ทรง
ทราบว่ามิอาจรพณ์แก้ไม่ได้ และในภายหน้าจะเป็นเมืองใหญ่

พระธรรมโศกราชทรงอธิษฐานให้เทพมาช่วยในการตั้งเมือง พระอินทร์ให้พระมาตุลีกับพญานาคคิดการช่วยเหลือ พญานาคช่วยชี้แนะที่ตั้งเมือง แต่แม้เวลาจะผ่านมาถึงเจ็ดปีก็ไม่มีใครสามารถแก้ภาพยนตร์เฝ้าพระราชฤๅ

ฝ่ายเจ้ากาภาษโอรสกษัตริย์เมืองโรมพอลไสย เดินทางไปค้าที่เมืองทักสิลาพร้อมด้วยไพร่พล ๕๐๐ คน เดินทางมาได้สามเดือน เรือถูกพายุมาจอลมหาดทรายแก้ว พระศรีธรรมโศกราชช่วยซ่อมเรือให้ที่คลองปากพญา ส่วนเจ้ากาภาษช่วยแก้ภาพยนตร์และชุดพระราชูช่วยสร้างพระเจดีย์ประดิษฐานพระธาตุ แล้วเจ้ากาภาษากลับเมือง หัวเมืองน้อยใหญ่มาช่วยสร้างและอุทิศข้าวของบูชาพระบรมธาตุ

กล่าวถึงเจ้าลังกาได้รับสั่งให้เศรษฐีซื้อถลิตและถลิมุญ นำทรัพย์สินมาช่วยท้าวโศกราช สร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ณ หาดทรายแก้ว แต่เมื่อมาถึงพระบรมธาตุเจดีย์เสร็จแล้วบุตรสองคนที่มาด้วย คือ เจ้าหมุทและเจ้าหมุวิวาทฆ่ากันตาย เศรษฐีจึงเอาอัฐิผสมปูนปั้นขึ้นเป็นรูปต่างๆ ไว้ในวิหาร

กล่าวถึงพระเถระทิพยมณเฑียรจากลังกาได้อัญเชิญโพธิทองจากลังกามาปลูกไว้ทางทิศเหนือของพระบรมธาตุเจดีย์ ก่อพระบรรทมและพระพุทธรูปโดยรอบวิหาร นอกจากนั้นยังมีนายสามจอมมาจากลังกาเพื่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์

กล่าวถึงพระราชาสวีไชยหรือศรีวิชัยแห่งเมืองหงสา ได้ช่วยในการทำพระบรมธาตุเจดีย์ใหม่ ได้ถวายส่วนยอดเจดีย์ที่ทำด้วยของแดงและทำพระวิหารหลวง จากนั้นก็กล่าวถึงการทำพิธีสงฆ์ในคืนวันขึ้นมีเมืองขึ้นมาร่วมมากมาย

กล่าวถึงเจ้าอุทองแห่งทนทบุรี ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ ทรงเห็นว่าท้าวโศกราชแห่งนครศรีธรรมราชมีเมืองขึ้นมากมาย สร้างพระบรมธาตุเจดีย์โดยไม่มาขึ้น จึงส่งราชสารให้มาเฝ้า ท้าวโศกราชรับสั่งว่าพระองค์ทรงสร้างบ้านเมืองด้วยยากลำบากโดยเจ้าอุทองมิได้ช่วยใดๆ พระองค์ยกไพร่พลมาไกลจากเมืองอวตีย์ แสนเหนื่อยยาก และสร้างพระบรมธาตุเจดีย์สำเร็จเป็นเมืองใหญ่ และมีได้เคยขออาศัยใดๆ จากเจ้าอุทอง ดังนั้นจึงไม่ไปเฝ้าเจ้าอุทองจึงยกทัพมาท้าวโศกราชจึงยกทัพขึ้นไป จนทำให้เกิดศึกล้มตายฝ่ายละมากมาย ในที่สุดตกลงแบ่งปันเขตแดนกันโดยพระวิสสุกรรมมาช่วยตามบัญชาพระอินทร์ และได้สัญญาเป็นญาติกัน แล้วยกย้ายกันกลับเมืองของตน

ในที่สุดของพระนิพนธ์ไตรสารานันท์เป็นการบอกวันเขียนจบ ผู้สร้าง อาณิสสร
ของการสร้าง ข้อควรปฏิบัติของชาวพุทธ และสิ่งที่ได้รับจากอาณิสสรในการอ่านและการ
ประพฤติธรรม

๑๐. คุณค่า

๑๐.๑ คุณค่าในแง่วรรณกรรมพระพุทธศาสนา

พระนิพนธ์ไตรสารานันท์นอกจากจะเป็นประโยชน์หรือมีคุณค่าในเชิงการส่งเสริม
ตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นการสืบทอดและวิวัฒนาการทางความเชื่อ
เกี่ยวกับความสำคัญของพระบรมสารีริกธาตุ โดยเฉพาะศรัทธาอันแก่กล้าของพุทธศาสนิกชน
ที่มีต่อพระบรมสารีริกธาตุ กติการบูชาพระบรมธาตุ กติการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ และ
การแพร่กระจายของคติความเชื่อเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงก่อให้เกิดวรรณกรรมทางพระ-
พุทธศาสนาในลักษณะดังกล่าวนี้จำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะในดินแดนที่พระพุทธศาสนาเจริญ
รุ่งเรืองมาแต่โบราณ อย่างในประเทศศรีลังกาและประเทศไทย ซึ่งได้ค้นพบวรรณกรรมใน
ลักษณะนี้มากมาย เช่น มหาเวทย์, ฎปวงศ์, สติหิงคินทาน, ทำนายนมุตตนา, ชินกาลมตีสปริณ,
ทำนายนเมืองนครศรีธรรมราช, ทำนายนพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช และพระนิพนธ์ไตร
สารานันท์ เป็นต้น

๑๐.๒ คุณค่าในแง่ตำนานประวัติศาสตร์

นอกจากลักษณะเด่นในด้านการเป็นวรรณกรรมพระพุทธศาสนาดังกล่าวแล้ว
พระนิพนธ์ไตรสารานันท์ยังมีคุณค่าในด้านการเป็นตำนานประวัติศาสตร์อีกด้วย เพราะได้
สะท้อนให้เห็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของเมืองต่างๆ โดยตลอด ทั้งในส่วน
ของประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา ประวัติศาสตร์อินเดีย ประวัติศาสตร์ลังกา ประวัติศาสตร์
นครศรีธรรมราช ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความสัมพันธ์ระหว่างดินแดน
ต่างๆ ทั้งในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางประวัติ-
ศาสตร์อันยาวนานของดินแดนเหล่านี้ โดยเฉพาะในส่วนที่เอกสารชิ้นนี้ให้รายละเอียดพ้องกับ
เอกสารโบราณชิ้นอื่น ๆ ที่ได้ค้นพบแล้วและสามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนส่วนที่เอกสาร
โบราณชิ้นนี้ให้รายละเอียดแตกต่างไปจากเอกสารโบราณชิ้นอื่น ซึ่งจำเป็นจะต้องตรวจสอบกัน

ต่อไป เพื่อช่วยไขความปัญหาทางประวัติศาสตร์บางประการที่เคยมีมา อันนับได้ว่าเป็น เอกสารโบราณอีกชิ้นหนึ่ง ที่จะช่วยให้การศึกษาทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคดังกล่าวเจริญก้าวหน้าไปอีกชิ้นหนึ่ง

๑๐.๓ คุณค่าในแง่โบราณคดี

เอกสารโบราณมีความจำเป็นต่อการศึกษาโบราณคดีค่อนข้างสูงมาก เพราะเป็น เครื่องช่วยในการไขความทางโบราณคดีได้เป็นอย่างดี พระนิพนธ์สนทนาวรรณนี้เป็นหลักฐานที่สำคัญในอันที่จะช่วยการศึกษาทางการศึกษาโบราณคดีของภูมิภาคนี้ มีความหลายตอนที่ น่าสนใจสำหรับการศึกษาทางด้านโบราณคดี อาทิ

การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ณ หาดทรายแก้ว โดยได้กล่าวว่า พระเจ้า ทยคามแห่งลังกา (บทที่ ๓๐๗) โปรดฯ ให้เจ้าทนทกุมารและเจ้าเหมชาลาอัญเชิญพระบรม- สารีริกธาตุจากลังกามาประดิษฐาน ณ หาดทรายแก้ว พร้อมด้วยเครื่องบูชาของพระองค์ ครุบา มาทำพิธีผูกภาพยนต์และข้าทาสด้วย โดยได้ระบุชัดเจนว่าใช้เวลาเดินทางห้าเดือนเจ็ดวัน (บทที่ ๓๑๐) และเรือใบเข้าจอดที่หน้าหาดทรายแก้ว (บทที่ ๓๑๐)

โดยความดังกล่าวนี้หากตรวจสอบเอกสารต่างๆ แล้วน่าจะสันนิษฐานว่า “ทยคาม- พุเมีย” ในที่นี้จะหมายถึง พระเจ้าทุฏฐคามณี กษัตริย์แห่งลังกา ซึ่งครองนครราชปุระ ใน พุทธศักราช ๓๕๒-๔๐๖ ก็ย่อมชี้ให้เห็นสัมพันธ์ภาพที่ชัดเจนระหว่างลังกากับนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะในส่วนของความสัมพันธ์ทางพุทธศาสนา ตลอดจนการเกิดชื่อเจดีย์ในลังกาว่า “รูวลเวลิ” ซึ่งแปลว่า “หาดทรายแก้ว” (ตรงกับชื่อหาดทรายแก้วของนครศรีธรรมราช) ทั้งๆ ที่มีได้ตั้งอยู่บนหาดทรายแก้วแต่อย่างใด ชื่อนี้เป็นที่น่าสนใจเพราะว่าพระองค์ทรงสร้าง เจดีย์ขึ้นเป็นที่ระลึกในการทรงชนช้างชนะพระยาเอาพารทมิฬ อย่างไรก็ตาม การพิสูจน์ เรื่องนี้ควรจะอาศัยหลักฐานและวิธีการโบราณคดีเข้าช่วยเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้การที่เอกสารชิ้นนี้ได้บอกระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางดังกล่าวไว้พร้อมกับ พาหนะที่ใช้ และบอกลักษณะการจอดเรือที่หน้าหาดทรายแก้วด้วย อาจจะช่วยในการศึกษา ทางโบราณคดีที่ว่าด้วย “เส้นทางข้ามคาบสมุทรไทย” ได้บ้าง

จากที่กล่าวมาเป็นเพียงจุดหนึ่งที่ดึงออกมาจากพระนิพนธ์สนทนาวรรณนี้ เพื่อ ชี้ให้เห็นคุณค่าบางประการ ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วเอกสารโบราณชิ้นนี้ยังมีคุณค่าทั้งทาง ศิลปและศาสตร์ที่ท้าทายให้ศึกษาอีกมากมายนัก

เชิงอรรถ

* เณลิม จันปฐมพงศ์ “พระนิพนธ์ไตร่ตรองการศึกษาเชิงวิจารณ์” วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๖ หน้า ๗๘-๗๙

๒ กุ กรมศิลปากร *รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิวัพร ๒๕๐๕.

กุ กรมศิลปากร *เรื่องเมืองนครศรีธรรมราช* อนุสรณ์ในงานฉานปกิจศพนางตลับ จันทราทิพย์ ณ วัดโสมนัสวิหาร วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร ๒๕๑๐.

กุ ทวี งามตยกุล *รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช* อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชา ณ วัด กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร ๒๕๐๕.

กุ จังหวัดนครศรีธรรมราช *จังหวัดนครศรีธรรมราช* ที่ระลึกงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อคม ๒๕๐๐.

กุ วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ *นครศรีธรรมราช* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ๒๕๒๑.

กุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช *รัตนธัมมโนนุสรณ์: ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระรัตนธัมม (คุณฐภรณ์เถระ) ณ เมรุวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๓* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ ๒๕๒๓.

กุ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช *รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๒ : ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ ๒๕๒๖.

กุ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช *รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๒๘.

๓ คุ ชวน เพชรแก้ว และปรีชา นุ่นสุข กำแพงเมือง:มรดกทางวัฒนธรรมของ
ชาวนคร สงขลา: โรงพิมพ์มิ่งมงคลการพิมพ์ ๒๕๒๐.

๔ คุ David K. Wyatt, *The Crystal Sands: The Chronicles of Nagara
Sri Dhammaraja* (Data Paper No. 98), New York: Southeast Asia Program,
Cornell University, 1975.

๕ คุ เกลิม จันปฐมพงศ์ เรื่องเดิม.

๖ ในที่นี้อาศัยข้อมูลจากการที่สังเกตได้ว่าขณะนี้มีย่านนักศึกษาระดับปริญญาโท
และปริญญาเอกในสาขาวิชาต่างๆ เข้าศึกษาเอกสารโบราณประเภทนี้ ณ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้นมา

๗ ในที่นี้อาศัยข้อมูลที่ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราชได้
รับจาก “โครงการสำรวจเก็บรวบรวม และศึกษาหนังสือสมุดในนครศรีธรรมราช” ซึ่งได้รับ
การสนับสนุนจากมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นต้นมา

๘ คุ เกลิม จันปฐมพงศ์ เรื่องเดิม หน้า ๒๔-๓๙.

๙ คุ วิมล คำศรี “บทนำ” ใน *ตำราคุณนิมิต: วรรณกรรมแห่งนครศรีธรรมราช*
นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช และมูลนิธิโตโยต้า
แห่งประเทศไทย ๒๕๒๗ หน้า ๑๘-๒๔.

๑๐ คุ เปรมจิต ชนะวงศ์ “บทวิเคราะห์เรื่องเจ้าเงาะ” ใน *เจ้าเงาะ: วรรณกรรม
แห่งนครศรีธรรมราช* นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช
และมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย ๒๕๒๗ หน้า ๗๒-๗๘.

บรรณานุกรม

- เฉลิม จันปฐมพงศ์ “พระนิพนธ์โสตร์ : การศึกษาเชิงวิจารณ์” วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๖.
- ชวน เพชรแก้ว และปรีชา นุ่นสุข กำแพงเมือง : มรดกทางวัฒนธรรมของชาวนคร
สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์ ๒๕๒๐.
- ธิดา สารยา ดำนานและตำนานประวัติศาสตร์กับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กรุงเทพ-
มหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ๒๕๒๕.
- นครศรีธรรมราช, จังหวัด จังหวัดนครศรีธรรมราช : ธีระถึงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ
กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์อุดม ๒๕๐๐.
- นครศรีธรรมราช, วิทยาลัยครู รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๒ :
ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ ๒๕๒๖.
- นครศรีธรรมราช, วิทยาลัยครู รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ :
ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๒๘.
- นครศรีธรรมราช, วิทยาลัยครู ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ นายตัน วันการ โสฬสนิมิต :
วรรณกรรมของกวีชาวเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์
๒๕๒๑.
- ประยูร อุสุชาวะ ชมศิลป์ในอินเดีย กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ ๒๕๑๙.
- เปรมจิต ชนะวงศ์ “บทวิเคราะห์เรื่องเจ้าเงาะ” ใน เจ้าเงาะ : วรรณกรรมแห่งนคร
ศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนคร
ศรีธรรมราช และมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย ๒๕๒๗ หน้า ๗๒-๗๘.
- เปลื้อง ฅ นคร พจนะ-สารานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม ๑ กรุงเทพมหานคร : ไทย-
วัฒนาพานิช ๒๕๑๖.

ปิ่น มุกข์นิตย์ บทเรียนจากอินเดีย พระนคร : คลังวิทยา ๒๕๑๐.

พระปริยัติเวที พระไตรปิฎกแปลย่อ พระสูตรตันตปิฎก (ที่มณีกาย) พระนคร : สัมมาชีวิต-
ศิลปมูลนิธิ ๒๕๐๑.

พระมหาธาตุวรมหาวิหาร, วัด รัตนธัมมฐิโนนุสรณ์ : ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระรัตนธัมม์ (คุณฐภรณ์เถร) ณ เมรุวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรี-
ธรรมราช วันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๓ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
กรุงสยามการพิมพ์ ๒๕๒๓.

พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา
๒๕๒๐.

พิริยะ ไกรฤกษ์ แบบศิลปะในประเทศไทย คัดเลือกจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สาขา
ส่วนภูมิภาค กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร ๒๕๒๐.

พิริยะ ไกรฤกษ์ ประวัติศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย ฉบับคู่มือนักศึกษา กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์ ๒๕๒๘.

พิริยะ ไกรฤกษ์ ศิลปะทักษิณก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร
๒๕๒๓.

พุทธศาสนิกๆ พุทธประวัติสำหรับเยาวชน กรุงเทพฯ : สำนักหนังสือธรรมบูชา ๒๕๒๐.

วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ นครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ๒๕๒๑.

วิมล คำศรี "บทนำ" ใน ตำราดูนิมิต : วรรณกรรมแห่งนครศรีธรรมราช นครศรี-
ธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และมูลนิธิ
โตโยต้าแห่งประเทศไทย ๒๕๒๗ หน้า ๑๘-๒๔.

ศรีนครินทร์วิโรฒ, มหาวิทยาลัย พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช ๒๕๒๕ สงขลา :
สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ๒๕๒๕.

ศิลปากร, กรม รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิริพร ๒๕๐๕.

ศิลปากร, กรม เรื่องเมืองนครศรีธรรมราช อนุสรณ์ในงานฉาปนกิจศพนางตลับ จันทราทิพย์
ณ วัดโสมนัสวิหาร วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
กรมการทหารสื่อสาร ๒๕๑๐.

สุภัทรรติศ ทิศกุล, หม่อมเจ้า เที้ยวเมืองลังกา กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา ๒๕๑๗.

สุภัทรรติศ ทิศกุล, หม่อมเจ้า ศิลปะในประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ ๖ กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์ ๒๕๒๒.

เสฐียร พันธรั้งษ์ พุทธประวัติมหายาน (พุทธประวัติฉบับค้นพบใหม่) พิมพ์ครั้งที่ ๔
กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา ๒๕๒๕.

ทวี อมาตยกุล รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช : อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาฯ นุชิต กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร ๒๕๐๕.

Los Angeles County Museum of Art, **Light of Asia**. California, 1984.

Nandana Chutiwongs, **The Iconography of Avalokitesvara in Mainland South
East Asia**. Leiden, 1984.

Wyatt, David K. **The Crystal Sands : The Chronicles of Nagara Sri Dharm
maraja**. (Data Paper No. 98), New York ; Southeast Asia Program,
Cornell University, 1975.

หอสมุด
วิทยาลัยครู
นครศรีธรรมราช

๒๑๕.๑๑๘
น ๑๑๗ ๗

69854

พระนิพนธ์

ฉบับสุนัษัตินทรภากาไ้

สำนวนที่ ๑

ปรึวรรตโดย
อสนีพร นวลไข
ปรีหา นุ่นสุข

พระนิพนธ์ (อักษรวิธิตามต้นฉบับ)

พระนิพนธ์ (อักษรวิธิปัจจุบัน)

สำนวนที่ ๑

๑. ... การไต่ไปรฐเกล้า ภระองค์ลงตา	๑ (เนื้อความขาดหายไป) ข้าพเจ้าเทษหน้า แก้ข้าเทาไทย พระองค์ลงตา	๑ ท่านได้โปรดเกล้า พระองค์ลงตา	๑ ข้าพเจ้าเกิดหนา แก้ข้าท้าวไท
๒. ... อยู่ไทยสาพีย เมืองเกิดภระเจ้า เมืองหนึ่งเลาไศรย	๑ ทาตุภระชินศรี กระบิลพัชเมืองใหญ่ เล็รฐศล้าแคนไศรย กรุงไกรยนาชัย	๑ อยู่ไพศาล เมืองเกิดพระเจ้า เมืองหนึ่งเล้าไสร	๑ ธาตุพระชินศรี กบิลพัสดุ์เมืองใหญ่ เล็ศล้าแคนไศร กรุงไกรนาถ
๓. ... แตกอยู่มากมาย ครันว่าไคมา จิกเจ็ย	๑ เมืองโกสิน์ราย ทงเจ็ยหรี ตุข้าพระชัย ไวยนัยเวียงไชย	๑ แตกอยู่มากมาย ครันว่าได้มา จะก่อเจ็ย	๑ เมืองโกสิน์ราย ทั้งเจ็ยบุรี ตุข้าพระชัย ไว้ในเวียงชัย
๔. ... ไต่ยฟงเคารัพ เทะไนโยโลกา ไปยทุกกรุงไกรย	๑ จีรงภระกัศรพ ยินดีมีใจ เร้ววัปลับไวย ไต่ยทาษภระมา	๑ ได้ฟังเคารพ เทะไนโยโลกา ไปยทุกกรุงไกร	๑ จิงพระกัศรพ ยินดีมีใจ เร้ววัปลับไวย ได้ธาตุพระมา
๕. ... จักไปยเฮ้ายา กรังจักล่อมรอพ แตงไวยรักษา	๑ ยงแตเมืองนาก ทารไวยแน้นหน้า อยุชอบจุฟ้า บุชาทุขร	๑ จักไปเฮ้ายาก กรังจักรล่อมรอบ แตงไวยรักษา	๑ ยังแต่เมืองนาก ท่านไวยแน้นหน้า อยุชอบจุฟ้า บุชาทุขวัน

๖. (หน้าต้นฉบับ) ลงกาสิงหล ก็เจดีย์ทอง พระกัศพรันร	๑๐ ทวรมนายทศภัก ทาสภะทรวงทรรณ เรื่องกรองภรายพร เข้าไปยวรรทา	(หน้าต้นฉบับ) ลังกาสิงหล ก้อเจดีย์ทอง พระกัศพรัน	๑๑ ทำนายทศพล ธาคพระทรวงธรรม เรื่องกรองภรายพรณ เข้าไปวันทา
๗. เหาะไปยวตั้ง ไต่ภะทาสแล้ว เข้าด้วยศรีณราย	๑๑ พริบตามาเถรึง โดยทงเวหา คงงแผ้วจินดา เป็นเจ้าบุหรี	(หน้าต้นฉบับ) เหาะไปยวตั้ง ไต่พระธาคแล้ว เข้าด้วยศรีณราย	๑๒ พริบตามาถึง โดยทางเวหา คงงแผ้วจินดา เป็นเจ้าบุหรี
๘.ภะกัศพร ว่าแก่พญ ไวยาทคณน	๑๒ ได้ทำเคารพ ผู้มี..... สัทรภูสย สุทธียอร.....วัน	(หน้าต้นฉบับ)พระกัศพร ว่าแก่พญา ไวยาทคณน	๑๓ ได้ทำเคารพ ผู้มี..... ศัทรผู้ไซ สุทธียอร.....วัน
๙. แล้วทวรมเคารพ เมื่อภะทมาร เขามาประหมวัน	๑๓ จิงภะกัศพร ภะทาคโดยควัน เทวาทงมวัน ศรมเค็จสาสกา	(หน้าต้นฉบับ) แล้วทำเคารพ เมื่อพระทรมาน เข้ามาประหมวัน	๑๔ จิงพระกัศพร พระธาคโดยควัน เทวาทงมวลด สมเค็จสาสกา
๑๐. เถี ธงอาษณภะเจ้า ภะเวศนุกร ถวันทุกเทว	๑๔ ขอให้อูเรา ท้าวท้าวพรท แข่งขรรฤทธา ถวันเรื่องศรีย	(หน้าต้นฉบับ) ถึงอาสน์พระเจ้า พระเวศนุกร ถวันทุกเทว	๑๕ ขอให้ออนเรา ท้าวท้าวพันดา แข่งขันฤทธา นารายณ์เรื่องศรีย
๑๑. ทุกองค์ลงมา มาชมภะทาค ก็พระเจดีย์	๑๕ ศรีบทกัศพร เร็วพลรรทรรณ ศรมเค็จมุนี ไวยทียดำคร	(หน้าต้นฉบับ) ทุกองค์ลงมา มาชมพระธาค ก้อพระเจดีย์	๑๖ สิบหกชั้นฟ้า เร็วพลันทันที สมเค็จมุนี ไว้ที่สำคัญ

๑๒. ...
 พรรคาร้อนเรา
 ค่องจักขุทิพ
 พยาหาร

๑๓. ...
 ไปยทรมคำรพ
 เทาบอกทั่วกรร
 ทัวเว้าถ้วนหน้า

๑๔. ...
 ทุกองค์ลงมา
 มาให้พระทศ
 ภร้อมมุนกรรไสย

๑๕. ...
 อีกทงพระญม
 พระเพช่นักรร
 พระณรายโลกา

๑๖. ...
 เข้าเครื่องบูชา
 ชูพวงมาลา
 มาลาทุกอรร

๑๗. ...
 มาพร้อมมุนกรร
 เกาโกฏเกาลาร์
 เกาพรรณร้นหน้า

๑๒. ...
 บัดที่เดียวพระเจ้า
 อยู่ในอโยธยา
 ภริพาเห็นพลร
 ไถธาศาศกฏ

๑๓. ...
 ทงพระกัศรพ
 ไต่ยจับเอามา
 ทุกซัรวเทวา
 มาจักลงไป

๑๔. ...
 ถ้วนทุกเทวา
 เร้วพลรทรรคัย
 ศัรมเค็จจอมทรัย
 บัดใจลงมา

๑๕. ...
 พระอินทร์พระพรหม
 พระศรีจุฬา
 แข่งขันฤทธา
 เทวาสว่างศพรณ

๑๖. ...
 บรรดาเทวา
 มาทุกศรีงกรร
 ดอกมณฑาสุวรรณ
 นางสุวรรณเฝ้ามา

๑๗. ...
 เทวาทุกชั้น
 มากมายนักหนา
 เกาแสนโดยตรา
 เการ้อยเกาองค์

๑๒. ...
 พันศารันเร้า
 สรงจักขุทิพ
 พญาอาธรรม

๑๓. ...
 ไปทำคำรพ
 ท้าวกบอกทั่วกัน
 ตัวเร้าถ้วนหน้า

๑๔. ...
 ทุกองค์ลงมา
 มาให้พระทศ
 ภร้อมมุลกันไซริ

๑๕. ...
 อีกทั้งพระยม
 พระเพชศนกรร
 พระนารายณ์โลกา

๑๖. ...
 เข้าเครื่องบูชา
 ชูพวงมาลา
 มาลาทุกอัน

๑๗. ...
 มาพร้อมมุลกัน
 เก้าโกฏเก้าล้าน
 เก้าพันนั้นหนา

๑๒. ...
 บัดเดียวพระเจ้า
 อยู่ในโลกันต์
 พริบตาเห็นพลัน
 ไถธาศาสตา

๑๓. ...
 ทังพระกัศรพ
 ไต่ยจับเอามา
 ทุกชั้นเทวา
 มาจักลงไป

๑๔. ...
 ถ้วนทุกเทวา
 เร้วพลันทันใด
 สมเค็จจอมทรัย
 บัดใจลงมา

๑๕. ...
 พระอินทร์พระพรหม
 พระศรีจุฬา
 แข่งขันฤทธา
 เทวาสว่างสวรรค์

๑๖. ...
 บรรดาเทวา
 มาทุกสิ่งพรรณ
 ดอกมณฑาสุวรรณ
 นางสุวรรณเฝ้ามา

๑๗. ...
 เทวาทุกชั้น
 มากมายนักหนา
 เก้าแสนโดยตรา
 เก้าร้อยเก้าองค์

๑๘. บ้างเตียรคง
บ้ำเมวระทาก
พระอินจำหนัก
๑๙. พญสัตว์
ภระเถนศักดิ์
บรรชาว่าไป
๒๐. มียเทวองการ
กุงทียเทว
ไวยาทตทคภล
๒๑. จงเร่งชุลหม
เจจัสอกรางวั
กว้างไคยสิพวา
๒๒. บัรรูปอาชา
บัรรูปเทวา
ชูประอับสุวรรณ
๒๓. บัรรูปพลทรร
ชูปากชูคาง
ประดับประดา
- ๑ บ้างเบ้าแตรสังข์
ภียภาศมของวษ
พิศวาททกของค
กุงทียกมไชย
- ๑ แนะชัยให้ค
แลคต้อมใจ
สพภระเทียรไทย
เทวไทยณเควน
- ๑ จีรงเทวมักการ
ชุลทหลุมบัฏญ
เห็นคียชอบกล
ตำบ่นนียหน้า
- ๑ ทียบ่อสูรกล้ม
ภไคยหังกวา
จัตุรัสอรอกมา
สอกบุหรทกรร
- ๑ จิงเทวพรมมา
คองามสพสร
ชักม้าไผญพรร
ไศรยทาศาสกฏ
- ๑ ไวยเป็นตำคร
ชุตินอาชา
ชูหางอศวา
เครื่องม้าชอบกล
- ๑ บ้างเบ้าแตรสังข์
ปัพพาทย์ม้องว
พิศวาสทกองค์
คทักมชัย
- ๑ แนะชัยให้ค
แลคต้อมใจ
สพภระเทียรไทย
ท้าวไทนครน
- ๑ จิงท้าวหมพาน
ชุลทหลุมบัคค
เห็นคียชอบกล
ตำบสนน
- ๑ ทียบสูรกล้ม
ลิกไดหังกวา
จัตุรัสอรอกมา
ศอกบุรุษกัน
- ๑ จิงท้าวพรหมา
คองามสพสร
ชักม้าไผญพ
ไสธาศาสตา
- ๑ ไวยเป็นตำค
ชุตินอาชา
ชูหางอศวา
เครื่องม้าชอบกล

๒๔. เทาจึงขบสรวรกล่อกลบ เจ้าจรรวออกมา ทรรรมเป็นเล่กล	๑ พระเพชรสุนกรร ให้ยเป็นภพย่น เทาทุทำศภล แยบย่นนั้หน้า	๑ พระเพชรสุนกรร ให้ยเป็นภพย่น เทาทุทำศภล แยบย่นนั้หน้า	๑ พระเพชรสุนกรร ให้ยเป็นภพย่น เทาทุทำศภล แยบย่นนั้หน้า
๒๕. บัดแบกแจกพดรร ขั้วรทงเงเอาแก้ว จ้งท่าเทวา	๑ พระเพชรสุนกรร ทาทุระศาภฏ ภรายแพรวไโสภ ท้งภพย่น	๑ พระเพชรสุนกรร ทาทุระศาภฏ ภรายแพรวไโสภ ท้งภพย่น	๑ พระเพชรสุนกรร ทาทุระศาภฏ ภรายแพรวไโสภ ท้งภพย่น
๒๖. ตาเหลือกเกลือกกลับ ทะบองเผื่อผรร ท้งภพย่น	๑ เป็นนทรียัก ลักลารเป็นกล เงอดรรคำมรณ เป็นคณสภกรรณ	๑ เป็นนทรียัก ลักลารเป็นกล เงอดรรคำมรณ เป็นคณสภกรรณ	๑ เป็นนทรียัก ลักลารเป็นกล เงอดรรคำมรณ เป็นคณสภกรรณ
๒๗. สุกสัยเรีงรอน ภพย่นเป็นง ภันพิษเป็นควรร	๑ ขั้วรกำแพงทอง เป็นอันคัพกรร อยุไล้เกียวกรร มื่อทฤทธา	๑ ขั้วรกำแพงทอง เป็นอันคัพกรร อยุไล้เกียวกรร มื่อทฤทธา	๑ ขั้วรกำแพงทอง เป็นอันคัพกรร อยุไล้เกียวกรร มื่อทฤทธา
๒๘. กำแพงเงนหลาก ถันร้อออกไป เป็นแรดผแผดมา	๑ ขั้วรกำแพงนาค ขั้วสอจันกัหน้า ภพย่นแข่งกล่า บักว่าเคียวพร	๑ ขั้วรกำแพงนาค ขั้วสอจันกัหน้า ภพย่นแข่งกล่า บักว่าเคียวพร	๑ ขั้วรกำแพงนาค ขั้วสอจันกัหน้า ภพย่นแข่งกล่า บักว่าเคียวพร
๒๙. เป็นขางร้องแปลง กำแพงปุนเพช เตรีงเปียวเคียวควรร	๑ กำแพงทองแดง เล่นไสยผายผรร เสีอรเห็จเป็นกรร ษภกรรรักษา	๑ กำแพงทองแดง เล่นไสยผายผรร เสีอรเห็จเป็นกรร ษภกรรรักษา	๑ กำแพงทองแดง เล่นไสยผายผรร เสีอรเห็จเป็นกรร ษภกรรรักษา

๓๐. กำแพงเหล็กมี
ตั้งเป็นภาพยนตร์
มือถือระทา

๓๑. จักรเยนมาก
ยักถืวหลิวตา
ภูมินยืนยันท

๓๒. พญาใจเกล้า
ท่ารท่าวโกศรีย
ตั้งอุทิตว่า

๓๓. ปรทิงงามสรว
ยาไคยโรยรา
อยู่เป็นประทาน

๓๔. จึ่งเอ้าท่อนแก้ว
เขียรเบือลิกขิตร
ไวยแก้ทศภล

๓๕. ภาระมียนาฏ
นำจิตรจำหน่ง
เมื่อคุฆ่าไศรย

๑ ทาตุพระชินศรี
ชั้นนอกออกมา
เป็นกลมายา
ท่งไชยผาคพรร

๑ รอบกำแพงหลาก
อ้าปากขับพร
วังโผนโจนผรร
ทังรรรรักษา

๑ ภาพยนตร์เสร็จแล้ว
กัตรสรพเถรา
มียความปรารภ
สัทรจาทิศถาร

๑ ช้อวลาอย่าคับ
ดอกไม้อรรบารว
ให้มาขึ้นบารว
ทาตุภระทศภล

๑ ตั้งทิตถารแล้ว
ภรายแก้วโดยคด
ด้วยจิตคิตยนท
ภระยาเป็นใจ

๑ ถ้าวาพระบาท
ไคยพบผู้ไคย
จ้อจำเมรีนใหม่
ทับไนยท่นถาร

๑ กำแพงเหล็กมี
ตั้งเป็นภาพยนตร์
มือถือระทา

๑ จักรเยนมาก
ยักถืวหลิวตา
ทะมินยืนยันท

๑ พญาใจเกล้า
ท่ารท่าวโกศรีย
ตั้งอุทิตว่า

๑ ปรทิงงามสรว
ยาไคยโรยรา
อยู่เป็นประทาน

๑ จึ่งเอ้าท่อนแก้ว
เขียรเบือลิกขิตร
ไวยแก้ทศภล

๑ ภาระมียนาฏ
นำจิตรจำหน่ง
เมื่อคุฆ่าไศรย

๑ ฐาตุพระชินศรี
ชั้นนอกออกมา
เป็นกลมายา
ท่งไชยผาคพรร

๑ รอบกำแพงหลาก
อ้าปากขับพร
วังโผนโจนผน
ทระท่งนรักษ

๑ ภาพยนตร์เสร็จแล้ว
กัตรสรพเถรา
มียความปรารภ
สัจจธาฐาน

๑ ชาวลาอย่าคับ
ดอกไม้อันบาน
ให้มาขึ้นบาน
ฐาตุพระทศภล

๑ ตั้งธาฐานแล้ว
พรายแก้วโดยคด
ด้วยจิตคิตยล
พระยาเป็นใจ

๑ ถ้าวาพระบาท
ได้พบผู้ไค
จะจำเริญใหม่
ทับไนถินฐาน

๔๘. กรุ่งแก้วล้อมไว้อยู่ เหนือจิตเหนือใจ ชื่อกุมภีรา	๑ บัณฑิตน้อย อยู่ทนเสตรษา อยู่ในโลกา ทำมาช้านาน	กรุ่งแก้วล้อมไว้ เหนือจิตเหนือใจ ชื่อกุมภีรา	๑ ไปไหนไปได้ อยู่ทนเสตรษา อยู่ในโลกา ทำมาช้านาน
๔๙. ไฉยธรรมอุปัฏฐาก อยู่ไต่มาหา พื้นที่ประหมาร	๑ แด่เถรเทศ เบียรภระพุทธาร วิชัยกรรมการ รำคาญนักหนา	ไฉยธรรมอุปัฏฐาก อยู่ไต่มาหา พื้นที่ประหมาร	๑ แด่เถรเทศ เบียรภระพุทธาร เวจกันดาร รำคาญนักหนา
๕๐. น้ำทองแดงไหม้ บ่อไฉยภพการ สุบโลหิต	๑ บ้างเกิดบ้างตาย ตายวัดเจดีย์ อาหาเข้าปลา ทุกเมื่อเชิ้อวรรณ	น้ำทองแดงไหม้ บ่อไฉยภพการ สุบโลหิต	๑ บ้างเกิดบ้างตาย ตายวันเจ็ดถ้ำ อาหารข้าวปลา ทุกเมื่อเชิ้อวัน
๕๑. ไฟกรรเผ้าอ้อม ไปยเถรชุมภู การแบ่งแสงปรณ	๑ วรทหนึ่งนรก การยกแบ่งปรณ มียอยู่อย่างนักร มียในภรรณา	ไฟกรรเผ้าอ้อม ไปยเถรชุมภู ทำนแบ่งแสงปรณ	๑ วันหนึ่งนรก ทำนยกแบ่งปรณ มียอยู่อย่างนักร มีในภรรณา
๕๒. ยิงชายทองนึ่ง นึ่งกรนไฉยราย กฤทหนึ่งเถรา	๑ สำนึกนางชี ยาเหมือรพ ทรมโยบิก เทวทศัตถ	ยิงชายทองนึ่ง นึ่งกรนไฉยราย ครือหนึ่งเถรา	๑ สำนึกนางชี อย่าเหมือรพ ทำโยบิก เทวทศัตถ
๕๓. พืชนองถั่วหน้า จ่อแก้ยากนัก ยาทรมจุ	๑ เบียรภระศาสดา ยาเอาเป็นคร ไครจกเห็นคร รู้แล้วยาทรม	พืชนองถั่วหน้า จ่อแก้ยากนัก อย่าทำจุ	๑ เบียรภระศาสดา อย่าเอาเป็นคร ไครจกเห็นคร รู้แล้วอย่าทำ

๕๔.

มีโนบายพีย
โนยพทโหวาทร
เว้นนัรเก้จัม

๕๕.

กิกกร้อมไยกรณ
นับไคยสองร้อย
ทารทงสองนัย

๕๖.

บงกเกิดพว
ภระน้ามชีอว่า
ปิกครองข้าชวร

๕๗.

เข้ามาปลาถูก
ตางภระบารมี
สุกเสมอมอร

๕๘.

คัรมเค้ภระแก้ว
จักไกรยแจกภระทาค
ทัวทุกรุงไกรย

๕๙.

รู้ว่พระทาค
อยุ่แห่งหนไคย
จักสืบหาผู้

๑ ว่ากล่าวทงนัย

น้องภียกัวันจำ
เป็นชาคถ้อยคำ
นำไปยวีจียร์

๑ ทารทงสองนัร

นารเลือนเคือรบีย
กับยีสบศรีย
เคียร์ถียเสมือกรณ

๑ ครบงามตามว่า

องค์หนึ่งทงทรรณ
โสกราชมหรร
อินทบัคพระณัคร

๑ ยวคดียังฝูงโลม

ทุกสิ่งหับออย้อน
ยินคียสระโมษร
ภรามชัยสัพไคมัย

๑ เถริงทรรมนายแล้ว

แผ้วจิตพิศไหมย
แผ่กุศนุไปย
สักุลชุมภ

๑ พยาโสกราช

ปราชุมกรอย
เทาไทยใหม่รู้
ทริงรู้กัจจา

มีโนบาลี

โนพทโหวาทร
เว้นนเกะจัม

กิดพร้อมใจกัน

นับได้สองร้อย
ท่านทงสองนัย

บังเกิดพญา

พระนามชื่อว่า
ปกครองข้าชนันท์

ข้ามาปลาถูก

สร้างพระบารมี
สุขเกษมเอมอร

สมเด็จพระแก้ว

จักใคร่แจกพระธาค
ทัวทุกรุงไกร

รู้ว่พระธาค

อยู่แห่งหนไค
จักสืบหาผู้

๑ ว่ากล่าวทงนัย

น้องพี่ควรรจำ
เป็นชาคถ้อยคำ
นำไปเวจี

๑ ท่านทงสองนัย

นารเลือนเคือรบีย
กับยีสบศรีย
เคียร์ถียเสมือกรณ

๑ ครบงามตามว่า

องค์หนึ่งทงทรรณ
โสกราชมหรร
อินทบัคพระนกร

๑ ยวคดียังฝูงโลม

ทุกสิ่งบ่ห้อยอน
ยินคีสโมสร
พราหมณชีสบสมัย

๑ ถึงท้านายแล้ว

แผ้วจิตพิศมัย
แผ่กุศนุไป
สกุลชุมภ

๑ พญาโสกราช

ประชุมกันอยู่
ท้าวไทไม่รู้
ซึ่งรู้จักจา

๖๐.

เป็นปิ่นปักเกล้า

เทวราภิงคิต

ทรรมโสกราชา

๑ ทาตุของพระเจา

ม้นุชเทวา

คงจิตรจินดา

เคื่องพระหิระไทย

เป็นปิ่นปักเกล้า

ท้าวราภิงคิต

ธรรมโสกราชา

๑ ธาตุของพระเจ้า

มนุษย์เทวา

ดั่งจิตจินดา

เคื่องพระหฤทัย

๗๐๐๐๐๐๐

๑

๗๐๐๐๐๐๐

๗๐๐๐๐๐๐

ยานี้

๑๑ ๗๐๐๐๐๐๐

๖๑. ป้างนรรเทโสกราช

อังกการเทวตรัสไป

๖๒. เนืองนองมาแออัด

ไนยนอกคอกบุหรี

๖๓. ยิงชายฝ้ายนียกร

ภาระตังอ้งมน้อยใหญ่

๖๔. บัวมาไทยสิ้นหมด

บ้อยูเตตักคัล

๖๕. ปราหนี่ฝูงประชา

เหิงย้อยลงหล้ามหลัย

๖๖. เกรงกลัวอาทยาเท

ทางกลชวนกรกร

๖๗. ปรุข้ามูลกล้า

ชัตเสียของทงบ่วง

๖๘. ปรตุไหมทรบปีด

แม่ค่านังร้านไครย

๖๙. ทุ่มทั้งไวยไนยร้าน

หล้างเถนเนนัวควา

๗๐. ทุกวัดทั้งกุฎ

อึ้งแออยู่แจจรร

ผู้จอมนาฏเลิกรไกร

หาเทไทยมุกมนตรี

เทจกักรพิทกรทนาย

กระตังคชัยทัวสบไสมย

เทศเลามอระแซกขอมทัย

มาปรชุมไนยหน้าไฟยชล

รู้ปรากฏทุกแห่งหล

ตามยุมนันท้าวทรวไป

พราหมณฤทลลัมลุกไชย

เค็นถอรใจอยุพรุ

ตัวไครยเลาบสู้อย

มาพร้อมพรไนยเมืองหลวง

มาถ้วนหน้าทุกกระทรวง

เข้ายคหน่วงคราตัวไป

เล่นตามคิตมาไวๆ

ของไคยๆ บันภา

จันทังกว่านก็เล่นมา

ทางๆ มาหมัดสันกรรณ

หมุภราหมชีมานีนัร

กลั้วทรวงธรรมพระราชา

๑ ป้างนั้นท้าวโสกราช

อังกการท้าวตรัสไป

๑ เนืองนองมาแออัด

ไนนอกคอกบุรี

๑ หญิงชายฝ้ายนียกร

พระสงฆ์อ้งคั่น้อยใหญ่

๑ บัวมาให้สิ้นหมด

บ้อยูเตตักคน

๑ ปราหนี่ฝูงประชา

เหิงย้อยลงหล้ามหล

๑ กลัวเกรงอาญาท้าว

ต่างคนชวนกันกร

๑ ประชาหมูลกล้า

ชัตเสียของทงบ่วง

๑ ประตุไม่ทันปีด

แม่ค่านังร้านไคร

๑ ทุ่มทั้งไวยไนยร้าน

หลวงเถรเถรวัดวา

๑ ทุกวัดทั้งกุฎ

อึ้งแออยู่แจจรร

ผู้จอมนาฏเลิกลือไกร

หาท้าวไทมขมนตรี

เจ้าจักรพรรดิกรุงธานี

พระสงฆ์ขั้วสบสมย

เทศลาวมอญแซกขอมไทย

มาประชุมไนยหน้าไฟยชนต์

รู้ปรากฏทุกแห่งหน

ตามยุบลท้าวทรวไป

พราหมณ์ฤทลลัมลุกไชว

เค็นถอนใจอยู่พรุ

ตัวไครเลาบสู้อย

มาพร้อมพรไนยเมืองหลวง

มาถ้วนหน้าทุกกระทรวง

เขายุคหน่วงคราตัวไป

เล่นตามคิตมาไวไว

ของไคไคบนำพา

จันทังกว่านก็เล่นมา

ต่างต่างมาหมัดสันกัน

หมุพราหมณ์ชีมานีนัน

กลั้วทรวงธรรมพระราชา

๗๑. บัทรันรทาโคกราช นุ้มแก้แลฤกทา	ออกเกี้ยมภูมียบรรชา หมุเสนาทงภราหมณชัย	๑ บัดนั้นท้าวโคกราช นุ้มแก้แลฤกทา	ออกเกี้ยมาศมีบัญชา หมุเสนาทงภราหมณชัย
๗๒. ว่าเออ์ทาร์ทงหลาย หมุราชไนยทานีย	หมุอิงชายมาอิงมี นอกบุหรีจมีใจ	๑ ว่าเออ์ทาร์ทงหลาย หมุราชภูริในธานี	หมุหึงชายมาอิงมี นอกบุริจมีใจ
๗๓. ราชครุหมุข้าหลวง รู้เห็นเป็นจ:ไนย	ทำทงบั้งอยู่นอกไนย ไครรู้เหงทาศาสท	๑ ราชครุหมุข้าหลวง รู้เห็นเป็นจ:ไนย	ทำทงบั้งอยู่นอกไนย ไครรู้เหงทาศาสท
๗๔. สตารอยุเหงโดย กรัยมานาให้ข้า	ไกลยเหตุไกลยภพการา พรรนาไคยตราไทรย	๑ สตารอยุ่แห่งใด ไครมานาให้ข้า	ไกลหรือไกลกับพารา พรรณาไคยตราไทร
๗๕. ญงมียภระเถรา อาหุ:ทาร์นรรณุสัย	ชันส้ายินเหลือใจ ยีนสองร้อยยัสปี	๑ ยังมีพระเถรา อายุทาร์นั้นไซ้	ชันส้ายินเหลือใจ ยีนสองร้อยยัสปี
๗๖. ขื่อถ้วายภอรภะบาท ปรนนิบัติอยู่ภักดิ์	อาทรมภาพนัยผู้ บิตฺวานี้เป็นศรมณ:	๑ ขอดวายพรพระบาท ปรนนิบัติอยู่ภักดิ์	อาทรมภาพนัยผู้ บิตานี้เป็นสมณะ
๗๗. จรีงให้ยอาทรมภาพ ไปยถ้วายไหววันทา	ยภการหมากไศรยมาลา แก้พระทาศุเจดีย	๑ จีงให้อาทรมภาพ ไปถ้วายไหววันทา	ยภพานหมากใส่มาลา แก้พระทาศุเจดีย
๗๘. ทิยนรรแลพระทาศุ ราชฤกษะบุหรี	มุณินาฏอยุทานีย ส่าครรมีภระราชา	๑ ที่นั้นแลพระทาศุ ราชฤกษะบุรี	มุณินาถอยู่ธานี ส่าครรมีพระราชา
๗๙. บ้างนรรภะพุเบนท์ แม่นแท่นักหน้า	ฟงภระเถนกล้าวรัชณา มีบรรชาแก้เสหนี	๑ ปางนั้นพระภุเบนท์ แม่นแท่นักหน้า	ฟงพระเถรกล้าวจนา มีบัญชาแก้เสหนี
๘๐. ว่าสุจรงเริงไป รู้เวทวิเสฎย	ส่ถารไคยยามคมี คูนาทิเร็กเกลา	๑ ว่าสุจรงเริงไป รู้เวทวิเสฎย	ส่ถารไคยยามคมี คูนาทิฤกษ์เพล
๘๑. เออ์มไหจรงไคย จ้อให้ยทายเกลา	เอ่งทงหลายยาอะเบกสา เร้าจ่าเอาทียดีย	๑ เออ์มาให้จรงได้ จะให้ทายเพล	เอ่งทงหลายยาอะเบกษา เร้าจ่าเอาทียดี
๘๒. เสนารับองการ ภพัลญกรทรรทีย	ไปยหมีนารทรีงบารมี หมุเสนัภาเออ์มา	๑ เสนารับองการ พบพลันกันทันท	ไปมินานซึ่งบารมี หมุเสนัพาเออ์มา
๘๓. ค่รงสารเก๋ยายมท เข้าเก๋าจำเก๋ามา	แกปราคักอับปะลา เถาสุตามาเดินไป	๑ สงสารเก๋ายามค เขาก็จำเพาะมา	แกปราคักอุปรา เฒ่าอุตส่าห์มาเดินไป

๘๔. ทารนายไถ่เห็นคุณ
เงินทองของครึ่งโคย
๘๕. เสน่ห์ว่าหมี่ไถ่
อัครสาไม่เท่าตาราร
๘๖. เข้าเลาๆปรากต์
ครึ่งโคยไค่รยเข้าฝง
๘๗. เงินแลกทองเข้าฝงไว้อย
ทนเงาแคล้อย
๘๘. สิ่งนี้แลยายเถา
เร้งเดินไปยานาร
๘๙. ไถ่มาซื้อยายหู
กลหนึ่งยายมคมี
๙๐. ไถ่มาขายมคยค
กลหนึ่งยายมคสาย
๙๑. ไถ่มาขายมคอิน
กลหนึ่งยายมคจรร
๙๒. ไถ่มาขายมคเกิด
กิดเข้าเป็นเจียยาย
๙๓. ยายมคทองหนุ่มแก
กราบทุนกรรหน้า
๙๔. ตรัสสงกราหมณโรหิจ
ให้ยควันพนันนุ
๙๕. อำมาฏบัยบ้อชา
ไถ่พลรรทรรองการ
๙๖. หมุยายทองหล้ายนัร
พรอมกรรว่าวรทีย
- อัยศักรู้งนึ่งนัยสย
ยายจไหยแก่เจ้าหลาร
ยายจไหยกลวอ้งการ
อัยศานารกลวรับสง
ตันยายมคทียหลายครั้ง
ล้งไว้อยงกลางทรีอณ
ชานารโคยเป็นหลายบีย
แคละคราโคยประทาน
จรั้งทรรท้าวเมืองคการ
เบื่องหนาทรรายโคยทีย
แกกลรุดสันทีย
ยอมตัวทียเคี้ยทักทาย
เข้าปรากต์ยงทองหล้าย
แกเคี้ยทายไค่รยารวร
บักแหวงวินคเห็นพร
แกกลนรรถือพุดพราย
แกกรูเสริฐยงทองหลาย
เกราะเคี้ยทายไค่รยนักหนา
เกาะมาแลเดีรงการา
รับสงว่าไค่รยคุมอย
ทงขุนสินเป็นราชกร
จ้อไค่รยรู้จักการ
หาโหรามานับนาร
ดูเร็กการวรเดือรบีย
เข้าคูลลรรเร็กนาทีย
หมุพราหมณชียว่าพรอมกร
๑. ท่านนายไค่ไค่เห็นคุณ
เงินทองของสิ่งโค
๑. เสน่ห์ว่ามีได้
อศุส่าห์ไม่ว่าคราน
๑. เขาเล่าลือปรากฏ
สิ่งโคใครเขาฝง
๑. เงินแลกทองเขาฝงไว้อย
ตันเงาแคล้อย
๑. สิ่งนี้แลยายเถา
เร้งเดินไปยานาน
๑. ได้มาซื้อยายหู
คนหนึ่งยายมคมี
๑. ได้มายายมคยค
คนหนึ่งยายมคสาย
๑. ได้มายายมคอิน
คนหนึ่งยายมคจัน
๑. ได้มายายมคเกิด
คิตเข้าเป็นเจียยาย
๑. ยายมคทองหนุ่มแก
กราบทุนกรรนา
๑. ตรัสสงกราหมณโรหิต
ให้ควรค่านวนนุ
๑. อำมาฏบัยบ้อชา
ได้พลันท้นองการ
๑. หมุยายทองหลายนัน
พรอมกันว่าวันดี
- หุศักรู้งนึ่งนัยสย
ยายจะให้แก่เจ้าหลาน
ยายจะให้กลวอ้งการ
หุศานานกลวรับสง
คนยายมคทียหลายครั้ง
ล้งไว้อยงกลางทรีอณ
ชานานได้เป็นหลายบีย
แคละคราได้ประทาน
จึงทรรท้าวเมืองคการ
เบื่องหนาทรรายได้ค
แกกลรุดสันทีย
ยอมตัวทียเคี้ยทักทาย
เขาปรากฏยงทองหลาย
แกเคี้ยทายได้รยาร
ปากแหวงวินคเห็นพน
แกคนนัณถือกุดพราย
แกกรูเสริฐยงทองหลาย
เพราะเคี้ยทายไค่รยนักหนา
ก็มาแลถึงพารา
รับสงว่าไค่รยคุมอย
ทงขุนสินเป็นราชกร
จะได้รู้จักการ
หาโหรามานับน
ดูฤกษ์พารวันเดือนบีย
เข้าคูลพลันฤกษ์นาทีย
หมุพราหมณชียว่าพรอมกัน

๗๐๗๗๗๗๗๗	๗๐๗๗๗๗๗๗๗	๗๐๗๗๗๗๗๗๗	สรุปรายการ ๒๘ ๗๐๗๗๗๗๗๗๗
๙๗. จิ ริงกระพุ่ม ให้บัวหมูเขา เลือกคณพแข่งขรรณ	๑ กรันไต่เร็กคีย องการรณลรร นัชรามาพลรร ไนยนอกการา	จึงพระภูมิ ให้บัวหมูเขา เลือกคนแข่งขัน	๑ กรันไต่เร็กคีย องการพลัน นครมาพลัน ในนอกการา
๙๘. ทัวทุกทรวัง ขึ้นชมเปรมเปรียม เมื่อภรรษา	๑ ราชกุนขุนหลวง ทงบ่วงเข้ามา ยินคียหรรสา ชุชทาตุภระองค์	ทัวทุกทรวัง ขึ้นชมเปรมปรีดี เมื่อพระราชา	๑ ราชกุนขุนหลวง ทงบ่วงเข้ามา ยินคียหรรษา ชุชทาตุพระองค์
๙๙. लगหมุโหรงค ยิงชายบัวสาว พรอมกรบรจรง	๑ ฝูงคณกีก้อง คิกลองของวังษ ชุชทาตุภระองค์ คียจันนัทหน้า	लगหมุโหรงค หญิงชายบัวสาว พรอมกันบรจรง	๑ ฝูงคณกีก้อง คิกลองของวัง ชุชทาตุพระองค์ คียจันนัทหน้า
๑๐๐. เถริงทียภระทาตุ ภระเถรเนะชัย บัตรนรรราชา	๑ ศรมเจ็ภระบาตร อยศภโยทา ทยันแลหน้า เห็นเป็นสำคัญ	ถึงที่พระธาตุ พระเถรเนะชัย บัตนรรราชา	๑ สมเด็จพระบาท หยุดพลโยธา ที่นี้แลหน้า เห็นเป็นสำคัญ
๑๐๑. เอ้ายามคมา บั้งชุกภระทาตุ เข้ามาพรอมกรณ	๑ สัรวนขุนเสนา ว่าอยุทียนัรรณ ศรมเจ็ทังธรรณ สนรรโผผาง	เอ้ายามคมา บั้งชุกพระธาตุ เข้ามาพรอมกัน	๑ ส่วนขุนเสนา ว่าอยู่ที่นั่น สมเด็จทรงธรรม สนั่นโผผาง
๑๐๒. ยิงชายกลักลา ท้างขังภระชุช อเทอ์นางค	๑ ท้างรุมชุกทาตุ อยิกอยอกกรรณลางค์ ลัมลुकคลูกคลาร สัพยอกอยอกไป	หญิงชายกลักลา ท้างขังกันชุก อท้าวอนาง	๑ ท้างรุมชุกธาตุ หยิกหยอกกันพลาง ลัมลुकคลูกคลาน สัพยอกหยอกไป

๑๐๓.
ภราหมฤกทาจารย์
ลูกขุนมนาย
เร็วภรรรทรรคัย

๑ เกรีอาตารร
มิงมอรขอมทัย
ชุกทาตุรภา:ไทรย
ไปยเดริ่งพากยล

พราหมณ์พฤฒาจารย์
ลูกขุนมนาย
เร็วพลันทันใด

๑ เกรีอาฎาน
มิงมอญขอมไทย
ชุกธาตุพระตรัย
ไปถึงภพยนตร์

๑๐๔.
ภพย่นจ้ายทาน
คัซหั่วลไพรย
ตายม้วยสิ้นชล

๑ บักเคี้ยวบ่อนารร
วางมาบักคณ
อรรไยอักษณ
แปดหมื่นศรีภรร

ภพยนตร์ใจหาญ
คักหั่วพลไพร่
ตายม้วยสิ้นชนม์

๑ บักเคี้ยวบ่นาน
วางมาบักคณ
อันใจอกุศล
แปดหมื่นสี่พัน

๑๐๕.
ศรีธรรมโสกราช
ท้าวตรัสถามโดย
มาเป็นอัครรรณ

๑ กรานรรภรรบาทร
ก็เห็นอัครรรณ
บรรดาทงนรรณ
ไทรงชอยุกร

ศรีธรรมโสกราช
ท้าวตรัสถามไถ่
มาเป็นอัครรรณ

๑ กรานันพระบาท
ก็เห็นอัครรรณ
บรรดาทั้งนั้น
ไทรงชอยุ่ก่อน

๑๐๖.
สูงเดริ่งตาย
เท่าไทยสอยเสา
ศรีงนีหมี่ทร

๑ ยาชุกยาไคย
ชีวิตม้วยมอร
ร้อนเราอวาร
เห็นแตกอรรมา

สูงถึงตาย
ท้าวไทสร้อยเศร่า
สิ่งนี้หมี่ทอน

๑ ออย่าชุกอย่าไค้
ชีวิตม้วยมรณ
ร้อนเราอวารณ
เห็นแต่ก่อนมา

๑๐๗.
ว่าทรรพฤดา
แตกรยงเห็น
มนตรียฤกทา

๑ เทาตรัยถามเลา
เขาเราเสนา
เป็นจรรนึหนา
บอกมาจิงภลรร

ว่าท่านผู้เฒ่า
แต่ก่อนยังเห็น
มนตรียฤกเฒา

๑ ท้าวตรัสถามเล้า
ชาวเราเสนา
เป็นฉนั้นหนา
บอกมาจิงพลัน

๑๐๘.
มนตรียอำมาร
ตำร่าว่าไวย
ทริ่งเป็นคองงนัรร

๑ ขุนโหนมั่วราช
กราบทูนทรวงทรร
เป็นทียสัครรร
ทางว่าภพย่น

มนตรียอำมาตย์
ตำร่าว่าไวย
ซึ่งเป็นคองงนัรร

๑ ขุนโหรหมั่วราช
กราบทูลทรวงทรร
เป็นที่สำคัญ
ท่านว่าภพยนตร์

๑๐๙.

สงฆ์แก้อำมาตย์

หายายมคเณ

จรงถันทุกกล

๑๑๐.

ลงผีแล้วทาย

เสียงเบี่ยงเสียงเทียน

ภุศกรายมายา

๑๑๑.

ลงเสือเมืองดู

หลักเมืองทรงเมือง

บัสซัดแขง

๑๑๒.

ทางกราบทูนถั่ววาย

กันกำลงงข้า

แล้วเตาจะผรว

๑๑๓.

ศรีธรรมโสกราช

เดชะภะราตุ

ปกเกล้าเกษ

๑๑๔.

จี ร้องอัคราหนา

สิบหกซัรพ้า

ซัรนาถฤสาธ

๑ บัทรนรรภาท

บัคนี้เตียวกันท

ลงแล้วบารบญ

ซึ่งคุมเอามา

๑ ยายมคทงหล้าย

คัวยภุคมายา

ปัดเวียรนักรหนา

บัสซัดแขง

๑ จิ รยายมคห

ทรรเจ้าพ่แดง

ฤทธิเรืองแรง

เทวาทารชวร

๑ ยายมคทงหล้าย

เป็นคำเตียวกร

ขอรับโทษทรร

ทรงทรรกรัรน้ำ

๑ ศรมเค็ภะบาทร

กุ่มเกลาวรรทา

ภะศรีสาฎ

ข้าภะทงหล้าย

๑ เทาทงษัตจา

อินทราภะณราย

เทวามากมาย

พระพุมทรีณ

สังแก้อำมาตย์

หายายมคเณ

จงถันทุกคน

ลงผีแล้วทาย

เสียงเบี่ยงเสียงเทียน

ภุศกรายมายา

ลงเสือเมืองดู

หลักเมืองทรงเมือง

บัสซัดแขง

ต่างกราบทูลถวาย

พันกำลังข้า

แล้วแต่จะผ่น

ศรีธรรมโสกราช

เดชะพระธาตุ

ปกเกล้าเกษ

จึงร้องอาราธนา

สิบหกชั้นฟ้า

ชั้นนาถฤสาธ

๑ บัตนพระบาท

บัคนี้เตียวคณ

ลงแล้วบานบน

ซึ่งคุมเอามา

๑ ยายมคทงหล้าย

คัวยภุคมายา

ปัดเวียรนักรหนา

บัสซัดแขง

๑ จิ รยายมคห

ทงเจ้าพ่อแดง

ฤทธิเรืองแรง

เทวาทันสวร

๑ ยายมคทงหล้าย

เป็นคำเตียวกัน

ขอรับโทษทัณฑ์

ทรงธรรมกรุณา

๑ สมเด็จพระบาท

กัมเกล้าวันทา

พระศรีศาสดา

ข้าพระทงหล้าย

๑ ท้าวทงสัจจา

อินทราพระนารายณ์

เทวามากมาย

พระภูมิธรณี

๑๑๕.
ทรรวมโสกราทัย
ร่อนขึ้นไปยเกริ่งค
สุทธาทิพคัย

๑๑๖.
ให้ชุตกระทาทุ
จือให้ยภลเมือง
ภพยันนัรหน้า

๑๑๗.
มียพทฎ
เจาลงไปยชัย
ในยกาลบัดนร

๑๑๘.
รบัองการพลรร
นิรมิตเป็นชาย
ถือชจรจทนท

๑๑๙.
ถามมานพชาติ
แต่ถารเคาโดย
ถือชจรเข้ามา

๑๒๐.
ซารเททด้วยภลรร
อรรษรชานี
จักยงสังคัย

๑ บุญโญประกัใจ
ผู้สร้างบารมี
ทรรยทริงโกศรีย
เผ่งตาทิพมา

๑ เห็นท่าโสกราช
สร้างบารมีตา
ซัดเคื่องอุรา
หมันโดยข้าฟรร

๑ จีร่งเทพรททา
ภรรเพชชุนกรร
พยไยทรร
แกภพยันท

๑ ภรรเพชชุนกรร
จากแต่เมืองบญ
รุษกายนิรมล
ยยืนน้าพย

๑ สิทรรวมโสกราช
ว่าทรรณียมา
ทรรมร่ายนักรหน้า
จือยงสังคัย

๑ ภรรเพชชุนกรร
แจ่งบรราชไย
ฤทธิเกรียงไกรย
ปราไหลยฉิบหาย

๑ ธรรมโคกท้าวไท
ร่อนขึ้นไปถึง
สุทธาทิ

ให้ชุตพระธาตุ
จะให้พลเมือง
ภพยนตรันหน้า

มีพทฎ
เจาลงไปช่วย
ในกาลบัดนั้น

รบัองการพลัน
นิรมิตเป็นชาย
ถือชจรจล

ถามมานพชาติ
แต่ฐานด้าวโค
ถือชจรเข้ามา

ซารท้าวด้วยพลัน
อันสรชานี
จักยงสังคัย

๑ บุญโญประกัใจ
ผู้สร้างบารมี
ทรรยทริงโกศรีย
เผ่งตาทิพมา

๑ เห็นธรรมโสกราช
สร้างบารมีตา
ซัดเคื่องอุรา
หมันโล่งหน้า

๑ จิงท้าวพันดา
พระเพชชุนกรร
พญาจรรรม
แกภพยนตร

๑ พระเพชชุนกรร
จากแต่เมืองบน
รุษกายนิรมล
ยยืนหน้าพญา

๑ ศรีธรรมโสกราช
ว่าทรรณีมา
ทรรร่ายนักรหน้า
จือยงสังคัย

๑ พระเพชชุนกรร
แจ่งบัญชาไช
ฤทธิเกรียงไกร
ประไลยฉิบหาย

๑๒๑. เป็นยักษ์เป็นกล
เป็นสัตว์ร้ายๆ
ครทานฉิบหาย

๑๒๒. ฟงมานพชาติ
เราให้ชุกพระธาตุ
ยิงชายภพณ

๑๒๓. บ้องกักรเอาไว้อย
จะเอาเงินทอง
จักตามใจภักดิ์

๑๒๔. ตามแต่จะเอา
จ้อเอาสังข์
เรานี้ปราชญ์

๑๒๕. จี๋รงตอบภรรยา
จักให้สังข์
เอาแก่การนร

๑๒๖. จ้อแบ่งเอาบุญ
จ้อช่วยบ้องกักร
การจ่งเร่งไป

๑. แม่นว่าภพณ
เป็นเสือเป็นควาย
ยิงให้ควาย
บ้อได้ทานทน

๑. สมเด็จพระบาท
ตรัสถามบัณฑิต
บรมนาถกษัตริย์
รุกไล่ฆ่าฟัน

๑. ทารยงช่วยไถ่
ยาให้ยามหรร
เขาของทองนักร
ให้ย้าแล่น

๑. ทารเห็นตุเร
หมียขัณฑ์
ฆ่าไสยโหมยว้า
จีหาให้ภรร

๑. บัคนรทเว
การยาจาบ
ฆ่าไสยโหมย
ยาไถ่สร้งไส

๑. จักช่วยเป็นคุณ
ซึ่งการทรมไป
การนรกลัว
ให้ชุกเร็วภรร

เป็นยักษ์เป็นคน
เป็นสัตว์ใดใด
ครทานฉิบหาย

ฟงมานพชาติ
เราให้ชุกพระธาตุ
หญิงชายภพณ

บ้องกันเอาไว้
จะเอาเงินทอง
จักตามใจภักดิ์

ตามแต่จะเอา
จะเอาสิ่งใด
เรานี้ปราชญ์

จึงตอบภรรยา
จักให้สิ่งใด
เอาแก่ท่านนั้น

จะแบ่งเอาบุญ
จะช่วยบ้องกัน
ท่านจ่งเร่งไป

๑. แม่นว่าภพณ
เป็นเสือเป็นควาย
ยิงให้ควาย
บ้อได้ทานทน

๑. สมเด็จพระบาท
ตรัสถามบัณฑิต
บรมนาถกษัตริย์
รุกไล่ฆ่าฟัน

๑. ท่านยังช่วยได้
อย่าให้หัว
ข้าของทั้งนั้น
ให้ท่านเลหนา

๑. ท่านเอ็นดูเรา
มิขัณฑ์
ฆ่าไร้ไม่
จะหาให้พล

๑. บัคนรทเว
ท่านอย่าจาบัลย์
ฆ่าไร้ไม่
อย่าได้สัง

๑. จักช่วยเป็นคุณ
ซึ่งท่านทำไป
ท่านนั้นกลัว
ให้ชุกเร็วพล

๑๒๗.

บ่าวราชประชา
ชุดกระบี่มทาตุ
ภาพฉายใจฉกรร

๑๒๘

เพ่งเนตรคฤกลรร
ภาพฉายกุมเกลลา
บัคเคียวบ่อชา

๑๒๙.

ภาพฉายกลนรร
เกราะทรมไวยเอง
แล้วเทพเสด็จบัย

๑๓๐.

รู้ว่าเทวา
ทาทไยชช
ไกลยทาตุทศล

๑๓๑.

ทางกลลงไป
เห็นรูปเทวา
แลดูจ้อเยื่อง

๑๓๒.

อยู่ในยประอบทอง
เทหาเฝ้าพระทาศ
ทางกลถ้วนน้ำ

๑ บัคนรรพย

นรลพสรร
กยกายนั้ง
วังมรรชีนทมา

๑ พระเพชุนกรร

ผาดผรรฤทธา
เห็นเจ้านายมา
กลับกลายหายไป

๑ กำแพงเจ็ชัวร์

ล่อลยหายไป
แต่เพรงกรไกลย
ญงเงาแครบญ

๑ สรมเจ็พย

มาแก้ภาพฉาย
ลิกขลังบัฏญ
เห็นงามรุ่งเรือง

๑ ยิงชายสรพไสมย

ส่วยเนื่องๆ
ขี้ม้าทรงเครื่อง
ล่งเลอาชา

๑ เห็นธาคูโดยปอง

เรื่องรองโสภา
แต่หลงอาชา
ตามมาแลดู

บ่าวราชบุรีประชา
ชุดพระบรมธาตุ
ภาพยนตร์ใจฉกรรจ์

เพ่งเนตรคฤพลัน
ภาพยนตร์กุมเกล้า
บัคเคียวบ่อชา

ภาพยนตร์คนนั้น
เพราะทำไวเเอง
แล้วเทพเสด็จไป

รู้ว่าเทวา
ทันท้าวให้ชุด
ใกล้ธาคูทศพล

ต่างคนลงไป
เห็นรูปเทวา
แลดูจะเยื่อง

อยู่ในผอบทอง
ท้าวเอาพระธาตุ
ต่างคนถ้วนหน้า

๑ บัคนั้นพญา

นราสบรรพ์
คู้ไค้นนั้น
วังผันขึ้นมา

๑ พระเพชุนกรร

ผาดผันฤทธา
เห็นเจ้านายมา
กลับกลายหายไป

๑ กำแพงเจ็ชัวร์

ละลายหายไป
แต่เพรงก่อนไกล
ยังตัวแดนบน

๑ สมเด็จพระ

มาแก้ภาพยนตร์
ลิกขลังบัคค
เห็นงามรุ่งเรือง

๑ หญิงชายสบสมัย

ไสวเนื่องเนื่อง
ขี้ม้าทรงเครื่อง
ลงเลอาชา

๑ เห็นธาคูโดยปอง

เรื่องรองโสภา
แต่หลังอาชา
ตามมาแลดู

๑๓๓.

ย้อมแต่ทเวา
 ลางบ้างชูกาง
 เร่งพิศงามตรู

๑๓๔.

เพียรไคมรจนา
 บ้อมมียเสม้อง
 คอกไมทองนีย

๑๓๕.

บารงามเรืองรอง
 สดอยทุกศรีง
 ภูหลบอ่พอย

๑๓๖.

กุ่มเกลดาวรรทา
 ทางกราบบงกมท
 นอบนพอ่ฟิวาค

๑๓๗.

เทาเห็นทอรแก้ว
 ชือชาภูศัทรู
 เป็นอักษรไว

๑๓๘.

ภรรยาของขมิไทย
 ให้เป็นประโยชน์
 ทารเห็นสำคัญ

๑ รูปมิ่งอาษา

บ้างแบกบ้างชู
 ลางบ้างชูท
 แลคุ่มีศรี

๑ ประทีปชวาลา

ชวาลายงคี่
 เรืองรองรศมัย
 บานอยู่เรียงราย

๑ ดอกจำปาทองค

กิงกำรทรีสาย
 เหมือรพ้งมาถว้ย
 สำรับพระทาทู

๑ ผุ่งกลดัวหน้า

เข้ามากล้ากลาต
 ศรมเค็จภะทาทู
 กราบเกล้าทูนถว้ย

๑ ไคยทาตุภะแล้ว

ภรายแพรว์เรืองฉาย
 เชียร้วยโดยหมาย
 ลิกขิตสำคัญ

๑ ถ้าวาทะไทย

ผู้ทรงวิศธรรม
 พยผู้อรก
 วรรณทศะภะไทย

ย้อมแต่ทเวา

ลางบ้างชูกาง
 เร่งพิศงามตรู

เพียรไคมรจนา

บ้อมมียเสม้อง
 คอกไมทองนีย

บานงามเรืองรอง

สดอยทุกศรีง
 ภูหลบอ่พอย

กุ่มเกลดาวรรทา

ทางกราบบังคม
 นอบนบอ่ฟิวาค

เทาเห็นทอนแก้ว

ชือชาศัศัทรู
 เป็นอักษรไว

ภรรยาองค์ใด

ให้เป็นประโยชน์
 ทารเห็นสำคัญ

๑ รูปมิ่งอาษา

บ้างแบกบ้างชู
 ลางบ้างชูท
 แลคุ่มีศรี

๑ ประทีปชวาลา

ชวาลายงคี่
 เรืองรองรศมัย
 บานอยู่เรียงราย

๑ ดอกจำปาทอง

กิงกำนทรีสาย
 เหมือรพ้งมาถว้ย
 สำรับพระธาตุ

๑ ผุ่งคนถัวหน้า

เข้ามากล้ากลาต
 สมเค็จพระธาตุ
 กราบเกล้าทูนถว้ย

๑ ไค้พระธาตุแล้ว

ภรายแพรว์เรืองฉาย
 เชียร้วยโดยหมาย
 ลิกขิตสำคัญ

๑ ถ้าวาทะไท

ผู้ทรงธรรม
 พญาผู้อรก
 วรรณทศะภะไทย

๑๓๙. เถีรงเพียงนี้หน้า
เร้าหนาอายจิต
จับทอนแก้วไป

๑๔๐. บัดเดียวก็พบ
ฮารแน่แก่ใจ
ขึ้นชมที่อุทยาน

๑๔๑. ทุนเหนือเศียรเกล้า
ระรินชื่นชม
จึ่งเสด็จยาตรา

๑๔๒. รับเฝ้าพระบาท
ทั่วทุกฝั่งชาย
แห่พระบาทบุ๋บ

๑๔๓. สรมเด็จพุทธ
จ่อเฝ้าพระบาท
กิดด้วยพฤกษา

๑๔๔. กิดด้วยพระบาท
จึ่งรับขึ้นไว้
กราบไหว้มัสการ

๑ เภระเป็นกรัศตรา
ยังทระหวาเข้ใจ
ทริคิกภายใน
พัดหักเศียรภรร

๑ เทาเบ็กประอัม
อักษรสำคัญ
ภายในค้อยผรร
ก้อมครรรรรทา

๑ ยกทาตุพระเจ้า
ทาทาทรรษา
อาหรมรรษา
สุพลับพลาไชย

๑ ครันแล้วพระบาท
เข้าสูกรุงไกร
มากมายตราไทร
ไวยนัยการ

๑ อินธบัณฑ์คร
รำพึงจินดา
ไวยทัยไหนหนา
ผู้เป็นอาจารย์

๑ ไทรพฤกษามาท
โสกราชบุบาร
มรรคพี่ยมาร
ถ้วายคอกบษบง

ถึงเพียงนี้หน้า
เร้าหนาอายจิต
จับทอนแก้วไป

บัดเดียวก็พบ
ฮารแน่แก่ใจ
ขึ้นชมที่อุทยาน

ทุนเหนือเศียรเกล้า
ระรินชื่นชม
จึ่งเสด็จยาตรา

รับเฝ้าพระบาท
ทั่วทุกฝั่งชาย
แห่พระบาทไป

สมเด็จพุทธ
จะเฝ้าพระบาท
กิดด้วยพฤกษา

กิดด้วยพระบาท
จึ่งรับขึ้นไว้
กราบไหว้มัสการ

๑ เพราะเป็นกระษัตรา
ยิ่งกว่าเชื้อใจ
ทริคิกภายใน
พัดหักเศียรภรร

๑ ท้าวเบ็กผอบ
อักษรสำคัญ
ภายในค้อยผ่น
ก้อมกัลวันทา

๑ ยกทาตุพระเจ้า
ทาทาทรรษา
ฮารมณรรษา
สุพลับพลาไชย

๑ ครันแล้วพระบาท
เข้าสูกรุงไกร
มากมายตราไทร
ไว้ในพารา

๑ อินทบัณฑ์คร
รำพึงจินดา
ไวยทัยไหนหนา
ผู้เป็นอาจารย์

๑ ไทรพฤกษามาทย
โสกราชบุบาส
มณฑปพิมาน
ถ้วยคอกบษบง

ବେଢ଼ି.

สี่ทรรวมโสกราช
แล้วเสด็จไป
ทงนภะอารีวงศ์

๑๑ ศรมเคจ้ภร:ปตร

รำพึงโดยจริง
กราบบาทพุทองค์
ไฉนภระรัตนา

ศรัทธาธรรมโคกราช
แล้วเสด็จไป
๕
ทรงพระอริย์สงฆ์

๑๑ สมเด็จพระบาท

ร่ำพึงโดยจง
กราบบาทพทรวงค์
ในพระรัตน

୧୫୬.

มัยศรียบุรีสด
ธรรมโสศกเทศไทย
จึงแจ้งกิจจา

© ภาวโกลีบุตร

องฆภะตักข
เข้าบิยวรรทา
แก้พระพทองค์

มีศรัทธา
ธรรมโศกทำวไท
จึงแจ้งกิจจา

๑๑ พระโมคคัลลบุตร

องค์พระตถา
เข้าไปวันทา
แก่พระพุทธองค์

ବେଢ଼ି.

ประจําทศวรรษที่
กลัวแต่มารร้าย
เบียร์ระพพัง

© ๒๕๖๓

คงใจจำหน่ง
ใจหมั่นบ่ตรึง
ให้แพแพรงกร้าย

ประจักษ์จันทรวิ
กลั้วแต่มารร้าย
เบียดพระพทพวงศ์

๑ คิดก่อเจตีย์
ตั้งใจงาน
ใจมั่นบ่ตรง
ให้แพ้แพร่พร่า

ଭେଦ:

นางงอยมากมาย
ใหญ่กระว้าทงหลาย
แก้ถ่ายทัวมารู้

๑ พระผู้ทรงธรรม

ภระเถดเฒาไลย
จักคิตอบาย
อรรอยอื่นไครย

นั่งอยู่มากมาย
ใหญ่กว่าทั้งหลาย
แก้ถ่ายต่อมาร

๑ พระผู้ทรงธรรม

พระเถรมาลัย
จักคิดอุบาย
อันอยู่อนไชร

କେଉଁ.

ให้ัมเห็นผู้ไทย
เห็นแต่พรอ้งค์
เป็นสตรบุตรทรร

๑ อร่อยอันไครย

มัยชยวยถรร
ผ่ร้งพทยรร
พระสลาศญา

ไม่เห็นผู้ใด
เห็นแต่พระองค์
เป็นสุดบุตรท่าน

๑ อ้นอย๋อนไชว

มัชฌิมา
 สุตตปิฎก
 พระศาสดา

ବୃଃ.

๓
เบ็ญยอฆมะนุช
ด้วยภระพุทอังค์
จีปราบักสา

◎ ภาวะโศกถึยบตาร

บัณฑิตยชนทมา
อยู่ไต่ยงกกา
ให้ยมาแกพาย

๗
เบญจกมลมนุษย์
ด้วยพระพุทธรองค์
จะปราบยักษา

๑ พระโมคคัลลีบุตร

๖๕๕
 บัดนั้นมา
 อยู่ใต้คงคา
 ให้มาแพ้วพาย

๑๕๑.

ร้อนถึงบาการ
จริงผู้ขึ้นมา
ที่คตทงหลาย

๑๕๒.

ฟ่งแล้วออกปาก
คุชาน้ำท้าว
จ้อธรรมอัคร

๑๕๓.

อัครฤทธิครุฑ
ท้าวช่วยศรนา
เรารู้ยูน

๑๕๔.

อรรว่าสุบรรณ
มารร้ายมารา
จ้อเอ้ามรรไป

๑๕๕.

ไต่ฟ่งแจ้งจัย
ก็กระเจดีย์
พูนาคนาคา

๑๕๖.

เป็นยักษ์เป็นคต
เป็นเสือเป็นสาง
ล้อมพระธาตุไสย

๑ บัดเดียวหมื่นนาร

นาคาฤาษาย
บ้อชาโดยหมาย
นั่งปฤกษากร

๑ จิงพญานาค

แก้สทงหลายนรร
แพ่แก้สุบรร
ไต่ยนรรภูมิ

๑ พระโกลีบุตร

ยาไต่ยคตวินท
หมีกาไปกินท
ประคินน้ำจัย

๑ เราจะบ้องกร

จธรรมทวย
จ้อสารโดย
ทำห่วยเวทนา

๑ ไสกราชเทไทย

พระไทยปรีดา
ตามมีคตนา
ฤทธาเกรียงกรัย

๑ ทังเป็รภาพยัญ

เป็นม้ามโนไมย
เป็นช่างเกรียงกรัย
ไว้ยไนยการา

ร้อนถึงบาคาล
จิงผุคขึ้นมา
ที่คตทงหลาย

ฟ่งแล้วออกปาก
คุชาน้ำท้าว
จะทำอาถรรพณ์

อัครฤทธิครุฑ
ท้าวช่วยสมณา
เรารู้ยูน

อันว่าสุบรรณ
มารร้ายมารา
ละเอามันไป

ไต่ฟ่งแจ้งใจ
ก่อพระเจดีย์
พญานาคนาคา

เป็นยักษ์เป็นคต
เป็นเสือเป็นสาง
ล้อมพระธาตุไสย

๑ บัดเดียวหมื่นน

นาคาฤาษาย
บ้อชาโดยหมาย
นั่งปฤกษากัน

๑ จิงพญานาค

แก้สทงหลายน
แพ่แก้สุบรรณ
ไต่ยนรรภูมิ

๑ พระโกลีบุตร

อย่าได้คตวิน
มิพาไปกิน
ประคินน้ำจัย

๑ เราจะบ้องกัน

จะทำทนาย
จะสาอันใด
ทำให้เวทนา

๑ ไสกราชท้าวไท

พระทัยปรีดา
ตามมีคตนา
ฤทธาเกรียงไกร

๑ คังเป็นภาพยนตร์

เป็นม้ามโนมัย
เป็นช่างเกรียงไกร
ไว้ยไนยการา

๑๕๗.

ด้วยแก้วมณี
ทำแล้วหมิ่นนาร
แจกทาตุรสาตยา

๑๕๘.

ไปยทุกถ์กร
แปดหมื่นศรีพัล
ให้ยแจ่งกตีย

๑๕๙.

ไศกราชพระแก้ว
พระทาตุรค์องศ์
ทั่วทุกภารา

๑๖๐.

ด้วยวิริอำนาจ
สู้ทาเลิธรร
พระสุเมรุสูงใหญ่

๑๖๑.

พิภกกีก้อง
อัสจรรยอิมีย
สนัรชัรณบุญ

๑๖๒.

อินชาทียราช
เห็นเทาไศกราช
ถ้วนทุกทเวา

๑ กัพระเจดีย์

ป็นด้วยรจน้า
กิดอาารปฤกษา
ไปยทุกกรังศรีย

๑ มีษุพอักษ

ทวิบทานีย
ชิตขรรค์บุรีย
กริทาพลมา

๑ พร้อมพลรกรรแล้ว

แจกทาตุรสาตยา
รัศมีโสภา
รัพพระทาตุรไปย

๑ วรเมื่อแจกทา

กรมเค็จระไตรย
สระนรรหรรไหวย
อรรคฤาไพยลด

๑ ส่นัรพัร้องค

ท้วท่องพุดิน
ทุกทียมลทญ
ทำเทาทเวา

๑ เทพไนยอากาศ

เพ่งจักขุมา
แจกทาตุรสาตยา
ทงพระมาโดย

ด้วยแก้วมณี

ทำแล้วหมิ่น
แจกธาตุรสาตยา

ไปยทุกนกร

แปดหมื่นสี่พัน
ให้แจ่งคตีย

ไศกราชพระแก้ว

พระธาตุรค์ศรี
ทั่วทุกพารา

ด้วยฤทธิอำนาจ

สุธาเลือนลัน
พระสุเมรุสูงใหญ่

พิลิกกีก้อง

อัสจรรยอิมีย
สนั่นชั้นบน

อินทราธิราช

เห็นท้าวไศกราช
ถ้วนทุกทเวา

๑ ก่อพระเจดีย์

ป็นด้วยรจน้า
กิดอ่านปริกษา
ไปยทุกกรังศรี

๑ มีศุภอักษร

ทวิปธานีย
เขตขันฑ์บุรี
กริทาพลมา

๑ พร้อมพลกันแล้ว

แจกธาตุรสาตยา
รัศมีโสภา
รับพระธาตุไป

๑ วันเมื่อแจกธา

สมเด็จพระไตร
สนั่นหวั่นไหว
อันครือไพชยนต์

๑ ส่นัรพัร้อง

ท้วท่องภูวดล
ทุกทียมณฑล
ทำท้าวทเวา

๑ เทพไนยอากาศ

เพ่งจักขุมา
แจกธาตุรสาตยา
ทังพระมาลัย

๑๖๓. ถวายแก้วมุนี
จ่อไหยสำเริง
พร้อมมุนกรรไกร

๑๖๔. หมรรจึงผรรผาย
จักเบียรพระธาตุ
คิดแล้วเหาะหรณ

๑๖๕. พัทเข้าทะลาย
มีคคคคคคคคไป
เรียวแรงแข่งกล้า

๑๖๖. หมรรคิตจรรทา
ทียประจุธาตุ
อีกทงลมนพ

๑๖๗. มียสนบรียส
ขัรนาทภิกพ
ขัรศคศุภ

๑๖๘. หมรรแกลงเข้ามา
จะออกกรพสุ
จันินทาการ

๑ เห็นก็เจตีย
แสรงศรีประไพ
เสรฐ์พลรทรรใจ
ด้วยภระอรร

๑ รู้ถึงมารร้าย
เข้ามาไวภลร
สมเค็จชงทรรณ
ด้วยอิทธิททา

๑ เกิดเป็นภระกาย
ไมไหลชคทรา
ทัวทงเวหา
เป็นโกหลาหล

๑ ขุนมลายักสา
ให้ทคคคคคคคค
ให้ชาคคคคคคคค
เกริศพร้อมกรรมา

๑ พระโลกลีบุตร
รูนัยปรณ
จับทัวจกกว้าพ
แจ่งภระอรทรร

๑ รู้ว่ามารา
เบียรภระทาทุนรร
อายแก่ทวาร
ทกขัรวิยมาร

๑ ถวายแก้วมุนี
จะให้สำเริง
พร้อมมุลกนัชัร

๑ มั่นจึงผนผาย
จักเบียรพระธาตุ
คิดแล้วเหาะหน

๑ พัดเข้าทะลาย
มีคคคคคคคคไป
เรียวแรงแข่งกล้า

๑ มั่นคคคคคคคค
ที่ประจุธาตุ
อีกทงลมน

๑ มีศลบริสุท
ชั้นนาคพิภพ
ชั้นสคคคคคคค

๑ มั่นแกลงเข้ามา
จะออกกรบสุ
จะนินทา

๑ เห็นก่อเจตีย
แสรงศรีประไพ
เสรฐ์พลนทรรใจ
ด้วยพระอรทรร

๑ รู้ถึงมารร้าย
เข้ามาไวภลน
สมเค็จชงทรรณ
ด้วยอิทธิททา

๑ เกิดเป็นพระพาย
ไมไหลทคคคคค
ทัวทงเวหา
เป็นโกลาหล

๑ ขุนมารยักสา
ให้ทคคคคคคคค
ให้ชาคคคคคคคค
เพริศพร้อมกนมา

๑ พระโมคคคคคคค
รู้ในปณ
จับทัวจกกวาล
แจ่งพระอรทรร

๑ รู้ว่ามารา
เบียรภระทาทุน
อายแก่ทวาร
ทกขัรวิมาน

๑๖๘.

จักพิศดารคุณ
เทหาเอานิลกบาทร
ติดต่อขุนมาร

๑๗๐.

ให้ทมนรเป็นนักร
ภระจิงกำม่นัก
เข้าศ" อัยกษา

๑๗๑.

ไคยเห็นปรจัก
ฤล้าอประลัก
เจ็บปวดเหลือใจ

๑๗๒.

รากศุคคถรรณ
เมื่อเอ็งปรทุรร้าย
เร้นนียหมียหาร

๑๗๓.

หมีไคยค่างเกิน
แล้วเห่าขึ้นไป
ขอช่วยเทวา

๑๗๔.

เมื่อเอ็งประทุรร้าย
แล้วกลับลงไป

๑ ยาเหล่ยแล้กู

กัวยภระสมภาร
ประพาตบ่อนาร
เป็นสุนัข

๑ ค้อเนาเราร้อนท

เจ็บปวดเวทนา
แล้วชักลงมา
เพียงมาบรรไหลย

๑ กลับเป็นสุนัข

แต่ในยทรรไคย
ถอคชักไหมไหวย
ออกไปยจักรวาล

๑ ขอช่วยสุบรร

ทุกขรรแตรสอถรร
ทาคุภระจอมอารีย
กลัวทรรนักษ

๑ แล้วบียทัยอินท

ไนยขอบจักรวาล
ไนยเด่วตึงษา
ทุกขรรขึ้นไป

๑ ว่าช่วยหมีไคย

ทาคุภระจอมไทรย
ณงกรุนาคา

จักพิชฐานคุณ

ท้าวเอานิลกบาทร
ติดคอขุนมาร

ให้มันเป็นหนอน

พระจิงกำหนัด
เข้าคอยกษา

ได้เห็นประจักษ์

ลิกล้าอปลักษณ
เจ็บปวดเหลือใจ

รากษสคนธรรพ์

เมื่อเอ็งประทุรร้าย
เร้นนียหมีย

มิได้ค่างเกิน

แล้วเห่าขึ้นไป
ขอช่วยเทวา

เมื่อเอ็งประทุรร้าย

แล้วกลับลงไป

๑ ออย่าเลยแลกู

กัวยพระสมภาร
ประพาตบ่อนาน
เป็นสุนัข

๑ คอเนาเราร้อน

เจ็บปวดเวทนา
แล้วชักลงมา
เพียงมาบรรลย

๑ กลับเป็นสุนัข

แต่ในทันใด
ถอคชักไม่ไหว
ออกไปจักรวาล

๑ ขอช่วยสุบรรณ

ทุกชั้นแคนสถาน
ธาคุภระจอมอารีย
กลัวทรรนักษ

๑ แล้วไปที่อื่น

ในขอบจักรวาล
ในดาวตึงสา
ทุกชั้นขึ้นไป

๑ ว่าช่วยหมีไคย

ธาคุภระจอมไทร
ยังกรุนาคา

๑๗๕.

ไต่ยเจ็บมากมาย
ยงเทาพุงค
รักไกรยกรรมา

๑๗๖.

ແຕ່ຈອ່ແນ່ໃຫຍ່
ຊ່ອໂທສແກ່ເຈາ
ອໍຣ່ອຮຸ່ຢູ່ໂຢູ່

๑๗๗.

ເປັນກົງວິງຂາ
ຜູ້ອື່ນທຸ່ລ່ຳ
ຊ້ານັກຈັກສຸຣ

๑๗๘.

ไต่ยฟงอ้งการ
รังกิ่งภายใน
ແຕ່ວ່າอาตมา

๑๗๙.

ໄອ່ຍຢຸນອຣຸຢູ່
ທຸງເນາທຸງທິນທ
ຄຣ່ຳວ່າຫມີໄປ

๑๘๐.

เพื่อกิจจิงยาร
เข้าไปบงคม
ไต่ยไปรฐเกศา

๑ หมุนากทงหล้าย

เบียรทาศุสาฏ
องคหนึ่งนรนา
นารชาตราไทร

๑ เราช่วยมิไต่ย

จ่งทารเร่งไป
ผู้มีฤทธิไกร
พระโลกธิบุตร

๑ พระนรแล่นหา

ศรมเด็จพระพุท
จักแก่หมียุด
สันชีพมรณา

๑ บัดนี้รชนมาร

ทียารกลั้มา
หมีไกรจไปหา
เจ็บนักเหลือใจ

๑ กุทนหมีไต่ย

กักกินข้างใน
กักกินนำใจ
บรรไลยแล่นหา

๑ คึดแล้วหมีนาร

มาเกร็งการา
พระอ้อร้อรรตา
ข้าพระพุทธองค์

ได้เจ็บมากมาย
ยังท้าวฤชงค์
รักไกรกันมา

ແຕ່ຈະແນ່ໃຫ້
ຂອໂທສແກ່ເຈົ້າ
ອຣທັດຜູ້ໂຢູ່

ເປັນພຣັງຂາ
ຜູ້ອື່ນແລ່ນ
ຊ້ານັກຈັກຮຸດ

ได้ฟ้งการ
รำพึงภายใน
ແຕ່ວ່າอาตมา

ໄອ່ຍຢຸນອຣຸຢູ່
ທັງເນ້າທັງເຫມີນ
ຄຣ່ຳວ່າມີໄປ

เพื่อนจึงทะยาน
เข้าไปบังคม
ได้โปรดเกศา

๑ หมุ่นากทงหล้าย

เบียรทาศุสาฏ
องคหนึ่งนรนา
นารชาตราไทร

๑ เราช่วยมิได้

จ่งทารเร่งไป
ผู้มีฤทธิไกร
พระโมคคัลบุตร

๑ พระนรแล่นหา

สมเด็จพระพุท
จักแก่หมียุด
สันชีพมรณา

๑ บัดนี้รชนมาร

ทยานกลับมา
มิไกรจะไปหา
เจ็บนักเหลือใจ

๑ กุทนมิได้

กักกินข้างใน
กักกินหน้าใจ
บรรลัยแล่นหา

๑ คึดแล้วมินาน

มาถึงพารา
พระอรหันตา
ข้าพระพุทธองค์

๑๘๑.

เป็นหมาคเนา
กรรุธนาพระเจา
เมืงตาพระองค

๑๘๒.

พระโลกธิบุทร
ทวนนี้มีเหตุ
บอกตามจึงไป

๑๘๓.

จะอำพรางไว้
ขานินมุงหมองค
ททาศาสตรา

๑๘๔.

เรวักข่อทอน
สืบไปข้างหน้า
ทาทุพระชินสีย

๑๘๕.

กุมเกลามศัการ
ธวัรมสืบไปเลา
ให้ม้วยบรรลย

๑๘๖.

ถ้าจรรวมต่อไป
คิดความคอบา
ข้าขอถวายตัว

๑ ทัวข้าพระเจา

พระเจาโดยทรวง
ยาไหลปลดปลง
ให้ยร้อคจากไทย

๑ บัคนรพระพุท

มียความตามไป
ธรรมเพศครึ่งโดย
เร้าไสยมารา

๑ กิตตฤณิกกหมาย

ไทมร้อคอาตมา
จะจงเวรา
แล่นหาพรบัย

๑ คูหราขุนมาร

ยาไถ่ยา
เกรือกทาราวี
ญงมียสืบไป

๑ บัคนรขุนมาร

ข้าขอไทย
ทารยาตามใจ
เทิดพระนหัว

๑ ผิศกรงหนึ่งไสย

หมีไคยเกร็งกลว
เหตุเกรวเมาถึง
เป็นโยมภระองค์

๑ เป็นหมาคเนา

กรรุธนาพระเจา
เมืงตาพระองค

๑ พระโมกลีบุทร

ทวนนี้มีเหตุ
บอกตามจึงไป

๑ จะอำพรางไว้

ขานินมุงมอ
ค่อธาศาสตรา

๑ เราจะขอทอน

สืบไปข้างหน้า
ธาทุพระชินศรี

๑ กัมเกล้ามัสการ

ทำสืบไปเลา
ให้ม้วยบรรลย

๑ ถ้าจรรวมต่อไป

คิดความคอบา
ข้าขอถวายตัว

๑ ทัวข้าพเจ้า

พระเจาไค้ทรวง
อย่าให้ปลดปลง
ให้ร้อคจากภัย

๑ บัคนั้นพระพุท

มียความตามไป
ทำเพศสิ่งใด
เราไชรัมารา

๑ กิตติกรกนกหมาย

ไม่ร้อคอาตมา
จะจงเวรา
แล่นหาพันปี

๑ คูหราขุนมาร

อย่าไถ่ยา
เกลือกทาราวี
ยังมีสืบไป

๑ บัคนั้นขุนมาร

ข้าขอภัย
ท่านอย่าตามใจ
เถิดพระนหัว

๑ ผิศกรกหนึ่งไชรั

มิไค้เกรงกลว
เหตุเพวระเมาถึง
เป็นโยมพระองค

๑๘๗. ครานัรรโลกธิบุทร ฟงมารขารตามตรง	๑๘๘. ภาะจรัมมัยโหวาฏ กลับกล้ายหายบ้อข้า	๑๘๙. เจตียประจุทธาทร โคกราชพระจอมทรรย	๑๙๐. ออยเย้นไถ่เป็นกุก ต่งเพียรจำเนียรมา	๑๙๑. ฝ่ายพระโลกธิบุทร ออยเย้นเทาเป็นไฉย	๑๙๒. ฝ่ายช่างเทานาคา ออยเย้นเป็นศุกชัย	๑๙๓. ช่นีจ้งคไวย สิงหาราชพระราชา	๑๙๔. บ้อมมีจ้อเคื่องใจ เจากรุงสาฬบอศีย	๑๙๕. เถริงพรอมล่อมทานีย พ่นพ่นแข่งกล่า	๑๙๖. แล้วแตงลิกขิตสาร ประสงคจำหน่งใจ	๑๙๗. ถ้าเทหมัยไห้เร้า ข้าฟรรบรรเรสา	๑๙๘. จัรพท่วยภลไพร่ เร้าเห็นเป็นเว่นไป
๑๙๗. ครานัรรโลกธิบุทร ฟงมารขารตามตรง	๑๙๘. ภาะจรัมมัยโหวาฏ กลับกล้ายหายบ้อข้า	๑๙๙. เจตียประจุทธาทร โคกราชพระจอมทรรย	๒๐๐. ออยเย้นไถ่เป็นกุก ต่งเพียรจำเนียรมา	๒๐๑. ฝ่ายพระโลกธิบุทร ออยเย้นเทาเป็นไฉย	๒๐๒. ฝ่ายช่างเทานาคา ออยเย้นเป็นศุกชัย	๒๐๓. ช่นีจ้งคไวย สิงหาราชพระราชา	๒๐๔. บ้อมมีจ้อเคื่องใจ เจากรุงสาฬบอศีย	๒๐๕. เถริงพรอมล่อมทานีย พ่นพ่นแข่งกล่า	๒๐๖. แล้วแตงลิกขิตสาร ประสงคจำหน่งใจ	๒๐๗. ถ้าเทหมัยไห้เร้า ข้าฟรรบรรเรสา	๒๐๘. จัรพท่วยภลไพร่ เร้าเห็นเป็นเว่นไป
๒๐๗. ครานัรรโลกธิบุทร ฟงมารขารตามตรง	๒๐๘. ภาะจรัมมัยโหวาฏ กลับกล้ายหายบ้อข้า	๒๐๙. เจตียประจุทธาทร โคกราชพระจอมทรรย	๒๑๐. ออยเย้นไถ่เป็นกุก ต่งเพียรจำเนียรมา	๒๑๑. ฝ่ายพระโลกธิบุทร ออยเย้นเทาเป็นไฉย	๒๑๒. ฝ่ายช่างเทานาคา ออยเย้นเป็นศุกชัย	๒๑๓. ช่นีจ้งคไวย สิงหาราชพระราชา	๒๑๔. บ้อมมีจ้อเคื่องใจ เจากรุงสาฬบอศีย	๒๑๕. เถริงพรอมล่อมทานีย พ่นพ่นแข่งกล่า	๒๑๖. แล้วแตงลิกขิตสาร ประสงคจำหน่งใจ	๒๑๗. ถ้าเทหมัยไห้เร้า ข้าฟรรบรรเรสา	๒๑๘. จัรพท่วยภลไพร่ เร้าเห็นเป็นเว่นไป
๒๑๗. ครานัรรโลกธิบุทร ฟงมารขารตามตรง	๒๑๘. ภาะจรัมมัยโหวาฏ กลับกล้ายหายบ้อข้า	๒๑๙. เจตียประจุทธาทร โคกราชพระจอมทรรย	๒๒๐. ออยเย้นไถ่เป็นกุก ต่งเพียรจำเนียรมา	๒๒๑. ฝ่ายพระโลกธิบุทร ออยเย้นเทาเป็นไฉย	๒๒๒. ฝ่ายช่างเทานาคา ออยเย้นเป็นศุกชัย	๒๒๓. ช่นีจ้งคไวย สิงหาราชพระราชา	๒๒๔. บ้อมมีจ้อเคื่องใจ เจากรุงสาฬบอศีย	๒๒๕. เถริงพรอมล่อมทานีย พ่นพ่นแข่งกล่า	๒๒๖. แล้วแตงลิกขิตสาร ประสงคจำหน่งใจ	๒๒๗. ถ้าเทหมัยไห้เร้า ข้าฟรรบรรเรสา	๒๒๘. จัรพท่วยภลไพร่ เร้าเห็นเป็นเว่นไป

๑๙๙. บัดันรทุทเสหน้า ถือสารของเทาน์ร	ฟงบรรชาลินลาผร เฝ้าทรงพรไนยทรโดย	๑ บัดันทุทเสนา ถือสารของท้าวหน้า	ฟงบัญชาลินลาผน เฝ้าทรงธรรม์ในทันใด
๒๐๐. กราบทุนตามมุนิกฐ แจ้งเลาทุนเทาทัย	แก้บ่อพิศพวงไญย ก็ตอบไปยทุกเสหน้า	๑ กราบทุทตามมุลกิจ แจ้งเลาทุทท้าวไท	แก้บพิศพวงาใหญ่ ก็ตอบไปยทุกเสนา
๒๐๑. เมียข้าจะคลาผรญ์ บักันรขุนเสหน้า	ชนข้างกรรก็ออกมา ให้งัดวราศรียหนึ่งค	๑ เมื่อข้าจะคลาผน บักันขุนเสนา	ชนข้างกันก็ออกมา ให้งัดวราศรียหนึ่ง
๒๐๒. บัดันจรรังกระบาท กษขมียตัวหนึ่งค	สิงหราชคิครำมึงค กล่าหารซึ่งสูงวังงา	๑ บัดันจึงพระบาท กษขมียตัวหนึ่ง	สิงหราชคิครำมึง กล่าหาญซึ่งสูงวังงา
๒๐๓. เทามียอ้งการไปย พุกนียจะลินทลา	เร้งเร็วไวยฤไค้ข้า หน้าทียกล้ายออกไปย	๑ ท้าวมืองการไป พุกนียจะลินลา	เร้งเร็วไวยไค้ข้า หน้าทียกล้ายออกไป
๒๐๔. ทหารไค้ยสืบโกค แตงจบครบครรรไปย	มียไนยโสคอุประไมย มาพร้อมไนยหน้าภาล	๑ ทหารไค้สืบโกฏ แตงจบครบครนไป	มียไนยโสคอุปไมย มาพร้อมไนยหน้าพระลาน
๒๐๕. ภาระอ้งทรวงกรอบแก้ว มุกกุสวยสงหวาร	ดุพรายแพรวงามตการ ภาระเฝ้าอวารล้าแตรรไทร	๑ พระอ้งทรวงกรอบแก้ว มุกกุสวยสงวาล	ดุพรายแพรวงามตระการ พระอวารล้าแตรไทร
๒๐๖. เทาทรงช้คชเฝือกผู้ วรรณรไค้ยเร็กไชย	พิศแลดูงามประไปย เทายกไปยจากภารา	๑ ท้าวทรงคชเฝือกผู้ วันนั้นไค้ฤกษ์ไชย	พิศแลดูงามประไพ ท้าวยกไปยจากพารา
๒๐๗. กรันเถร้งซึ่งภูมไชย ท้าวแดงแตงกายา	พยไญยทอดพระเนฐมา ทรวงค้งางามประไปย	๑ กรันถึงซึ่งภูมิชัย ท้าวแดงแตงกายา	พญาใหญ่ทอดพระเนตรมา ทรงค้งางามประไพ
๒๐๘. กล้วยจางมล้าจิจร ไผ่รบลดสะกันไกรย	ดูเฟ้งพิศติต้องใจ หอมล่อมไปยณงมสการ	๑ พลายจางมล้าจิต ไผ่รพลสกันไกร	ดูเฟ้งพิศติต้องใจ หอมล่อมไปยณภูมิสถาน
๒๐๙. ทงสองเถร้งเข้าแล้ว ยกมาพระภูบาร	จี้รงกระแก้วคอบองการ คิคกล่าหารยังนักหนา	๑ ทั้งสองถึงเข้าแล้ว ยกมาพระภูบาล	จึงพระแก้วคอบองการ คิคกล่าหาญยังนักหนา
๒๑๐. จั้งคทาทรมุนีย เฝ้าคุณพระพุทธา	ภระชินศรียเร้าเชินมา ปกเกศาทุขราตริย	๑ จะชิงธาตุมุณี เฝ้าคุณพระพุทธา	พระชินศรียเราเชินมา ปกเกศาทุกราตริ
๒๑๑. ทารจักให้ยเร้าสงค ทารไค้ใหม่คลาคลีย	คิคอาทอ้งทงนังศรีย ไปยเถร้งทียโกสณราย	๑ ทานจักให้เร้าสง ทานไค้ใหม่คลาคลีย	คิคอาทอ้งทงศรีย ไปถึงทโกสณราย

๒๑๒. เหตุไฉนโหมยบัยรพ	เฮาสัพพาเตโดยง่าย	๑ เหตุใดไปรับ	เอาสรรพสรรพแต่โดยง่าย
เร้านียหมีสังให้	ทำยาไคยอุหงการ	เรานี้มีสังให้	ทำนอย่าได้อุหังการ
๒๑๓. ครานันรพยใหญ่	ก็ตอบไปด้วยใจหาร	๑ ครานันพญาใหญ่	ก็ตอบไปด้วยใจหาญ
ยาเย้ยมาเหล้ยทำ	อวัคคาลาหารนังอยู่โย	อย่าเย้ยมาเลยท่าน	อวัคคาลาหาญนังอยู่โย
๒๑๔. เหตุเร้าหมีรู้การ	ภระนิรภารจิ่งเมื่อไคย	๑ เหตุเร้าหมีรู้การ	พระนิรพานจิ่งเมื่อไค
ถ้าวรู้เถียงตุไศรย	จำไปรพเอามา	ถ้าวรู้ถึงตุไศร	จำจะไปรับเอามา
๒๑๕. จำเร้าจะเถียงทาย	ทงสองนายตามภาศน้า	๑ จำเราจะเถียงทาย	ทั้งสองนายตามพาสนา
ไครยคิยมีบุญญา	ไคยทรรตภาระมุนี	ไครคิมีบุญญา	ไค้ทนต์พาพระมุนี
๒๑๖. อยู่เย็นไคยเป็นสุข	คัปไทยทุกมีสวัสดิ์	๑ อยู่เย็นไค้เป็นสุข	คัปภัยทุกมีสวัสดิ์
รักศาครองทานี	มามีความสัทธา	รักษาครองธานี	มามีความศรัทธา
๒๑๗. ไหยเร้ามีไชยญง	เทพหวัทงคุ่มรักสา	๑ ให้เรามีชัยยัง	เทพท้าวทั้งคุ่มรักษา
ชื้อให้มีเคชา	แก้พระยาเจ้าทานี	ขอให้มีเคชา	แก้พระยาเจ้าธานี
๒๑๘. พยสิงหราช	เทพประกาศขึ้นทรรจีย	๑ พญาสิงหราช	ท้าวประกาศขึ้นทนต์
เคชะพระบารมี	ชื้อไทยมีฤทธิกรัย	เคชะพระบารมี	ขอให้มีฤทธิไกร
๒๑๙. เกรว่าเร้ารักสาทาตุ	พระบรมนาถล้าแควไทร	๑ เพราะเร้ารักษาธาตุ	พระบรมนาถล้าแควไทร
ปกเกล้าข้าพเจ้าไสย	ไหยมีไชยนัยตงกรรม	ปกเกล้าข้าพเจ้าไสร	ให้มีชัยในสงคราม
๒๒๐. ประกาศแล้วหมีข้า	ชัยคชาเข้าปะบ้าม	๑ ประกาศแล้วมิข้า	ชัยคชาเข้าปะบ้าม
รbrukคฤกลกลางสนาม	คูปเลมภลามฟ้าดพระกร	รbrukคฤกลกลางสนาม	คูปเลมพลามฟ้าดพันกัน
๒๒๑. ภลไพรทงชัยขวา	ศรองผ่ายมากี่แข่งขรรจ	๑ พลไพรทงชัยขวา	สองผ่ายมากี่แข่งขัน
เข้าบุกคฤกลคิฟร	เสรียงสนรหรรทรีนัย	เข้าบุกคฤกลคิฟน	เสรียงสนนหวัณธรณิ
๒๒๒. ภลไพรพรหมไพร	ภวัคหมนายเป็นสิงคสิย	๑ พลไพรรบหมไพร	พวกหมนายเป็นสิงคสิ
ท้อหารทำรคิยๆ	มวายเป็นผิยทงสองผ่าย	ทหารทำนคิ	มวายเป็นผิยทงสองผ่าย
๒๒๓. หัวซาคแลคีนซาค	ลัมวินาคอยเรียงราย	๑ หัวซาคแลคีนซาค	ลัมวินาคอยเรียงราย
ก้ามจัตแลนพคิพราย	เป็นมากมายยั้งนั๊กหน้า	ก้ามจัตแลนพคิพราย	เป็นมากมายยั้งนั๊กหน้า
๒๒๔. ลัมตายเป็นมากแมร	ซ้างลแสนมีคณนา	๑ ลัมตายเป็นมากแม้น	ซ้างลแสนมีคณนา
รพพรกรรณักหน้า	ซ้างพยามาแพ่กาย	รพพันกันนั๊กหน้า	ซ้างพยามาแพ่พ่าย

๒๒๕. พยสิงหราช ท่องค่อพยนาย	ก็พรพาคช่อเงากราย จากพระกายตกลงมา	๑ พญาสิงหราช ต้องค่อพยนาย	ก็พื้นฟาคช่อเงากราย จากพระกายตกลงมา
๒๒๖. ยงงเทพระองค์เปล้า กษซารทรวงหารกล่า	เกศาเทาทักสุทา ก็ผรรคลาเข้าเวียงชัย	๑ ยังแต่พระองค์เปล้า กษซารซึ่งหาญกล้า	เกศาท้าวตักสุทา ก็ผั่นคลาเข้าเวียงชัย
๒๒๗. พยศรีงหราช ภลไพร่บ้วนนายไสย	ทศภีพาคฎาตกไป ก็ตกใจวิ่งผายผรร	๑ พญาสิงหราช พลไพร่บ้วนนายไสร	ทศภีพาทควาตกไป ก็ตกใจวิ่งผายผั่น
๒๒๘. ลางบังเลิ่นชอกตาย สินของพยนี้รร	นอระว่าหายชายการัญ เก็บเอาพลรทุกประการ	๑ ลางบังเร็นช่อนตาย สินของพยานั้น	นอระว่าหายชายการัน เก็บเอาพลันทุกประการ
๒๒๙. อยู่ปร่มารนารสามเคือรร เหมมรรพระภูบาร	รู้เสที่อโรไปทุกสธาร บียคิการสืบรีย	๑ อยู่ประมาณนานสามเดือน เหมน็ดพระภูบาล	รู้เสที่เอนไปทุกสธาร ไปคิการสืบรีย
๒๓๐. เข้ากรรหากระสัตร จักภลหม่มนตรี	คิกกัมกัษทาตมุนี ก็กลลลียกะออกมา	๑ เข้ากันหักกระษัตริย์ จัดพลหม่มนตรี	คิกกััดธราตมุนี ก็กลลลียกะออกมา
๒๓๑. ภลขรรจไคยเกาลาร์ ราชรคหมคัชา	ไนยปร่มารมากนักหน้า จักกลนมากตราตรัย	๑ พลขันธ์ได้แก้ลัน ราชรคหมคัชา	ในประมาณเมากนักหน้า จักกลนมากตราตรัย
๒๓๒. ละภลทียเขี้ยวซาร มาพรอมล่อมเวียงชัย	แต่ท้หารสามแสนไนย แห่นเต็มไปยทงภารา	๑ ละพลที่เขี้ยวชาญ มาพร้อมล่อมเวียงชัย	แต่ท้หารสามแสนไน แห่นเต็มไปยทงภารา
๒๓๓. ล่อมไวยไค้เจฐซรร จรั้งมียราชสารตรา	เป็นแขงหมรรคองนักหน้า ตามกิจาซึ่งจำหน่ง	๑ ล่อมไวยไค้เจ้คัชน จึงมียราชสารตรา	เป็นแขงม้นคองนักหน้า ตามกิจาซึ่งจำหน่ง
๒๓๔. ไทยสรทงนพระทาช ถ่าว่าทาร์ไหมสร	แหงพระบาตรผู้ยังยง จักประจนเขาภารา	๑ ให้ส่งทนต์พระธาตุ ถ่าว่าท้าวไม่ส่ง	แหงพระบาตรผู้ยังยง จักประจนเข้าภารา
๒๓๕. ถ่าว่าจะค่อสู เร้าทำกรัศตรา	ลองฤทธิคุณรคัสตรา ทงเสนน้ำเป็นเจจนาย	๑ ถ่าว่าจะค่อสู เร้าหักษัตรา	ลองฤทธิคุณกันสักรา ท้งเสนน้ำเป็นเจ้จนาย
๒๓๖. เสรรูแล้วเขียรราชสาร ราชทตทงท้านาย	ก็คิการพรอมโดยหมาย เร้งผั่นผายถือสารตรา	๑ เสรรูแล้วเขียรราชสาร ราชทตท้งท้านาย	ก็คิการพร้อมโดยหมาย เร้งผั่นผายถือสารตรา
๒๓๗. กรรรถึงเจ้าทานี ศรีงหราชภระราชา	แจ่งคัยตามมีมา คิปปฤกสาไนยพระไทย	๑ ครันถึงเจ้าธานี สิงหราชพระราชา	แจ่งคัคตามมีมา คิปปริกษาไนพระทัย

๒๓๘. ทรงนึกระสัตรา มณฺเฑรีเปคณายไสย	มาทงท่าเป็นจันนี คิตพรมใจลอมภารา	๑ ครังนักระษัตรา มณฺเฑรีเปคณายไสว	มาทงท่าเป็นจัน คิตพรมใจลอมภารา
๒๓๙. คิดแล้วสิงหะราช ไปยแจ่งแห่งกัจจา	ตอบพัณษาชทุทจีมา ให้ยง่าถ้ำสามราศรีย	๑ คิดแล้วสิงหะราช ไปยแจ่งแห่งกัจจา	ตอบพจนารถทุตถือมา ให้ยง่าถ้ำสามราศรี
๒๔๐. เว่านียหมี่ศรงให้ย เป็นใหม่ด้อยหนัญหนีย	ทาชทารไหพระมุนี ทัวเร้านียชนคชชา	๑ เว่านมีลึงให้ เป็นไม่ด้อยหน่ายหนี	ธาตุท่านไ้พระมุนี ทัวเร้านียชนคชชา
๒๔๑. ราชทุคถือสารเทา ตามทียคัถียการ	กราบทูลเลาแจ่งอาการ เจ้าษีรมารตอบษารมา	๑ ราชทุคถือสารท้าว ตามทียคัถียการ	กราบทูลเลาแจ่งอาการ เจ้าสินการตอบษารมา
๒๔๒. ท่ากรสัตรตรักตอบเทา อัวคแรงทวรมแขงกลา	น้อยหฤาเจาสิงหะรา จะมรนาชียาสรณ	๑ ท่ากระษัตริย์ตรัสตอบท้าว อวคแรงท่าแขงกล้า	น้อยหรือเจ้าสิงหะ จะมรนาชียาสัญ
๒๔๓. พัวกรเว่าเหล่ายกมา อัวจุสัถยเร้านรร	ลัวันฤทากล้าแขงชรณ เป็นเมรหมัรรเห็บบรรไหลย	๑ พวกรเว่าเหล่ายกมา อวคสัถยเร้านั้น	ลัวันฤทากล้าแขงชน เป็นเม่นม่นเห็บบรรลัย

๒๓๘ ๑ ๒๓๘

๒๓๘ (ฉบับ ๑๖) ๒๓๘

๒๔๔. สัคคิมะหัทไทย	๑ สิงหะราชพระบาทสงไป ให้ผุคชไกรยโสภา	๑ สิงหะราชพระบาทสงไป ให้ผุคชไกรยโสภา
๒๔๕. ไคสามโกฏุรา	๑ แล้วให้เตรียมภลโยธา แต่หมู่เสนาเก้าพัน	๑ แล้วให้เตรียมภลโยธา แต่หมู่เสนาเก้าพัน
๒๔๖. สงแล้วเกล้าผรร	๑ ให้เร้งตรว้ตราภลขรร เข้ายังปรางจรรณูจันน้ำ	๑ ให้เร้งตราจตราภลขันธ์ เข้ายังปรางจันท์นรนา
๒๔๗. นางครารการดา	๑ มีพระองการตรัสหา ฝ้ายนอกฝ้ายหน้าพรอมกร	๑ มีพระองการตรัสหา ฝ้ายนอกฝ้ายหน้ากันพร้อม
๒๔๘. ไปยชนคชว	๑ เว่าจะยาตราคราผัน ค้วยพระยานรรอรมา	๑ เว่าจะยาตราคราผัน ค้วยพระยานันอันมา
๒๔๙. นักสนมชายขัว	๑ ทงพระมีเทศที่ดา เจ้าค้อยรักสากันไปย	๑ ทั้งพระมเทศิธา เจ้าค้อยรักสากันไป

๒๕๐.

เจ้ายวรีใจ

๒๕๑.

อยู่ตามคลองธาร

๒๕๒.

ทรงนี้มีไทย

๒๕๓.

อ้วนอติฤทิทา

๒๕๔.

เราไหมสงให้

๒๕๕.

เอาคุณศาสดา

๑ ถ้าเราไปตีมีไช

จกลับมาใสแจ่มจรร

๑ เจ้ายวรีไศสรนรร

ค่อยรักสาครรทรมไ

๑ เจ้ายาละหอยน้อยจัย

จงไทรมาถึงภารา

๑ ห้ากรสัตว์กำคัษยกมา

มณตรีเสนาแปทนาย

๑ จักเอาทนต์พระธาตุฤทัย

ทำไครร้ายใจน้องอา

๑ ข้างเราเยี่ยมมีริทา

ปกเกล้าเกศออกไป

เจ้ายวรีอันใจ

อยู่ตามคลองธรรม

ครั้งมีภัย

อวดอิทธิฤทธา

เราไม่สงให้

เอาคุณศาสดา

๑ ถ้าเราไปตีมีชัย

จะกลับมาไชแจ่มจันทร์

๑ เจ้ายวรีไศกศัลย์นั้น

ค่อยรักษากันทรมวัย

๑ เจ้ายาละห้อยน้อยใจ

จึงไรมมาถึงพารา

๑ ห้ากษัตริย์กำคัษยกมา

มณตรีเสนาแปทนาย

๑ จักเอาทนต์พระธาตุฤทัย

ทำไครได้น้องอา

๑ ข้างเราเยี่ยมมีริทา

ปกเกล้าเกศออกไป

๒๕๖ ๒๕๗

๒๕๖.

ไค่ฟงวาทีย

ฟงคำเมียห้าม

ข้างเข้านรวไสย

๒๕๗.

แต่ลัทธิธรรมทัต

ข้างพระทนต์เกล้า

จ้เอากรัยมา

๒๕๘.

มากมายนักหนา

ไฟมากแพ่น้ำ

พวยไฉน

๑ ภาระอัครเทส

ทรงโสกาไสย

พวยจรไป

มากมายนักหนา

๑ ทรงท่ากระสัตร

ซึ่งทนายกมา

แต่ทนายเอกา

รอน้ำหลังไป

๑ ข้างเขายกมา

ล้อมแน่นเต็มไป

น้ำมากแพไฟ

นัยนรงค์สงคราม

ไค่ฟงวาทีย

ฟงคำเมียห้าม

ข้างเข้านรวไสย

แต่ลัทธิธรรมทัต

ข้างพระทนต์เกล้า

จะเอาไครมา

มากมายนักหนา

ไฟมากแพ่น้ำ

พวยไฉน

๒๕๖ (สรวคนางค์ ๒๕) ๒๕๗

๑ พระอรรคมเทส

ทรงโสกาไสย

พวยจรไป

มากมายนักหนา

๑ ทั้งห้ากษัตริย์

ซึ่งทนายกมา

แต่ทนายเอกา

รอน้ำหลังไป

๑ ข้างเขายกมา

ล้อมแน่นเต็มไป

น้ำมากแพไฟ

ในนรงค์สงคราม

๒๕๙.

ฟังคำเมื่อยว่า
ทรงงันเห็นผิด
จงฟังเมื่อยห้าม

๑ งกกรเจ้าฟ้า

ยาให้วู่วาม
ว่าคิดให้งาม
ถวตามน้ำใจ

ฟังคำเมื่อยว่า
ทรงงันเห็นผิด
จงฟังเมื่อยห้าม

๑ งคก่อนเจ้าฟ้า

อย่าให้วู่วาม
ว่าคิดให้งาม
ถ้ำตามน้ำใจ

๒๖๐.

พ่แปลงกายา
นุ่งหมขีร่าย
ครันถึงผู้ใหญ่

๑ จงฟังคำข้า

เป็นกลเซ้นใจ
แก้ถายออกไป
ชอรไนไพรขวัญ

พ่แปลงกายา
นุ่งหมขีร่าย
ครันถึงผู้ใหญ่

๑ จงฟังคำข้า

เป็นคนเซ้นใจ
แก้ถายออกไป
ช่อนไนไพรวัน

๒๖๑.

พระมุนีนาถ
แหงชาทรงธรรม
สำครรอรโดย

๑ พระทนต์พระธาตุ

พาไปด้วยกรร
เห็ใจไก่อลรร

พระมุนีนาถ
แหงชาทรงธรรม
สำคัญอันใด

๑ พระทนต์พระธาตุ

พาไปด้วยกัน
เห็นง่ายได้พลัน

๒๖๒.

เทาสิงหาราช
เจ้าคิดให้ยี่
จันนี้เข้าโย

๑ กรานรรพระบาท

ตอบนาจทรมไว
ภาทิดไป
สฤใจเรียมอา

ท้าวสิงหาราช
เจ้าคิดให้ยี่
จะหนีเขาโย

๑ กรานันพระบาท

ตามนาฏทรมว้ย
พาที่ผิดไป
สฤใจเรียมอา

๒๖๓.

ไหมกลัวความตาม
เป็นตายไหมหนีย
เป็นช่างมิงา

๑ เกษมาเป็นชาย

เหล้ยแกวชยา
ฝรรพียาวา
สางมาแต่ไทรย

ไม่กลัวความตาย
เป็นตายไม่หนี
เป็นช่างมิงา

๑ เกศมาเป็นชาย

เลยแก้วชยา
ขวัญพ้อย่าว่า
สร้างมาแต่ไร

๒๖๔.

เมื่อยเกยสู่ชณะ
เข้ามาแทน
รอยช่งคังใจ

๑ โชคดีมีจัน

หลายหนทรมไว
จันนี้กรรโย
กลัวโยมารสีย

เมื่อเคยสู่ชณะ
เข้ามาแทน
รอยช่งคังใจ

๑ โชคดีมีจัน

หลายหนทรมว้ย
จะหนีกันโย
กลัวโยมารศรี

๒๖๕.

ออกชนช้างแล้
แปลงเป็รเข็รจัย
เจ้าบัวคเป็รชัย

๒๖๖.

จักคิกนไคย
ถ้าว่าพี่ชาย
อยู่ตีปริดา

๒๖๗.

ถ้าเราหมีตาย
ทุกสิ่งนาๆ
จิริฉิไตรไป

๒๖๘.

เห็นอายภายใน
มานะกรสัทร
ล่งแต่ปรางจรร

๒๖๙.

เรียกทนจะกุ่ม้า
เจ้าเหม่ชาลา
พัจสงสองศรี

๒๗๐.

จันคัชรัย
ถ้าว่าพี่ตาย
เจ้าแปลงกายา

๑ ถ้าว่าเรียมแพ

เจ้าคิกให้คัย
อยู่ในยทานัย
เห็นคิน้องอา

๑ นักสนมกรมไน

ตามใจเทิดหน้า
ไคกลับคินมา
รักษากันไป

๑ นักสนมสาวใช้

ยาไคว่าไร
เป็รลางเทาไทย
ภายในไหวยหวร

๑ ครันหมีออกบัย

พระไทยทรงทรร
สรรทักแขงขรร
มาญาบุตริ

๑ มีพระอังการ

ลูกรักจักกรัย
มานั่งข้างหนึ
เจ้าฟงบิถู

๑ พ่อจักออกไป

เทาไทยซึ่งมา
วอควายชีวา
เป็นคันเข็รใจ

ออกชนช้างแล
แปลงเป็นเข็รใจ
เจ้าบวชเป็นชี

จะคิกกลไค
ถ้าว่าพี่ชาย
อยู่ตีปริดา

ถ้าเรามีตาย
ทุกสิ่งนา
จิริฉิไตรไป

เห็นอายภายใน
มานะกษัตริย์
ลงแต่ปรางคัจฉน

เรียกทนธกุมาร
เจ้าเหม่ชาลา
พ่อจะสั่งสองศรี

จะชนคชไกร
ถ้าว่าพ่อตาย
เจ้าแปลงกายา

๑ ถ้าว่าเรียมแพ

เจ้าคิกให้คัย
อยู่ในรธานี
เห็นคิน้องอา

๑ นักสนมกรมใน

ตามใจเทิดหน้า
ไคกลับคินมา
รักษากันไป

๑ นักสนมสาวใช้

อย่าไคว่าไร
เป็นลางท้าวไท
ภายในไหวหวน

๑ ครันหมีออกไป

พระทัยทรงธรรม์
สันทักแขงฉน
มาหาบุตริ

๑ มีพระองการ

ลูกรักจักกรัย
มานั่งข้างนี้
เจ้าฟงบิดา

๑ พ่อจักออกไป

ท้าวไทซึ่งมา
วอควายชีวา
เป็นคนเข็รใจ

๒๗๑.

พระมุนีนานู
เจ้าเมืองลงกา
จะรพเฝ้าไป

๒๗๒.

แข่งชักเอาไว้อย
กรังนีมีเหตุ
กรัศทรทงท่า

๒๗๓.

ยากเย็นเป็นตาย
สัวรเจ้าทงสอง
ลงสำเภาใหญ่

๒๗๔.

ต่อน้ำฝูงคน
เข้าไถหมันไป
ให้การพานมา

๒๗๕.

พระมุนีนานู
ยาไคไวจ้ย
ฟงคำพำหม

๑ พระทนต์พระธาตุ

สมเด็จพระจอมไตร
ให้มาจงใจ
หลายกรงงลูกอา

๑ พ่อมิสงให้

ไหมถึงสาสนา
เป็นเพทมายา
จมาซึ่งไชย

๑ พ่อโหมลงให้

จให้เข้าโยย
อุสาภาไป
.....

๑ พ่อจสังนิญาณ

เชื้อครัยลูกอา
ถามโดยลูกยา
ถึงเจ้าโถมงาม

๑ ว่าภาพระธาตุ

เข้าจะคิดตาม
แก่ไครยทรวงนาม
ภสงขามไว

พระมุนีนานู
เจ้าเมืองลงกา
จะรับเอาไป

แข่งชักเอาไว้อย
กรังนีมีเหตุ
กษัตริย์ทั้งห้า

ยากเย็นเป็นตาย
ส่วนเจ้าทงสอง
ลงสำเภาใหญ่

ต่อน้ำฝูงคน
เขาไคมันไป
ให้การพานมา

พระมุนีนานู
ยาไคไวจ้ย
ฟงคำพำหม

๑ พระทนต์พระธาตุ

สมเด็จพระจอมไตร
ให้มาจงใจ
หลายกรงงลูกอา

๑ พ่อมิสงให้

ไม่ถึงสาสนา
เป็นเพทมายา
จะมาซึ่งชัย

๑ พ่อโหมลงให้

จะให้เขาโยย
อุตสาห์พาไป
.....

๑ พ่อจะสังนิรมล

เชื้อไครลูกอา
ถามไถ่ลูกยา
ถึงเจ้าโถมงาม

๑ ว่าพาพระธาตุ

เขาจะคิดตาม
แก่ไครทรวงนาม
พ่อสังทราวมวัย

๗๑๑

๑

๗๑๑

๗๑๑

ยานี้ ๑๑ ๗๑๑

๒๗๖. ทงสองฟงบิฏ
กราบทูนตามมุนบิ

๒๗๗. ลูกนี้หมีเกียยาก
บุญกำเกียทำมา

ชลธาราลงล้ามไสย
ตัวลูกไสยรับบรรชา
ทนต์ปากทนต์เสศ
ตามเวรามาแตก

๑ ทั้งสองฟงบิ
กราบทูนตามมุนไป
๑ ลูกนี้หมีเกียยาก
บุญกรรมเคยทำมา

ชลธาราลงหลวมไส
ตัวลูกไสยรับบิ
ทนต์ปากทนต์เสศ
ตามเวรามาแตก

๒๗๘. ลูกคึกแต่บิดา ข้าสองราเป็นอวรณ์
 ชอบทรศกิดมรรผร หลบเสียกรให้ภันไภย ๑ ลูกคึกแต่บิดา ข้าสองราเป็นอวรณ์
 ๒๗๙. กลางภาทนพระทาตุ มุ่่นาฐให้กลาษไกลย ๑ พลางพาทนตพระธาตุ มุ่่นาฐให้กลาษไกลย
 อยู่บ้านนาโดย เช้งจะไปเมืองลงกา อยู่บ้านนาลัย ๑ สมบัตพิสดาน ๑ ซึ่งจะไปเมืองลงกา
 ๒๘๐. สมบัตพิศดาร ไนยสิงการันคณนา ๑ ทั้งไว้ให้พระยา ในศฤงการพันคณนา
 ทั้งไว้ให้พระยา ตามปรารณนาเถิดท้าวไท
 ๒๘๑. บัทนัรพระภูวนาฐ สิงหราชก็ตอบไป ๑ บัทนัรพระภูวนาฐ สิงหราชก็ตอบไป
 ใช้ที่หนีไภย เป็นชายไยพระลูกอา
 ๒๘๒. เกิดมาเป็กรสัศว ย่อมสันทักมึงวังงา ๑ เกิดมาเป็นกระษัตริย์ ย่อมสันทักมึงวังงา
 ใช้ที่หนีลูกอา กลัwmัรนาเป็รชายไย ใช้ที่หนีลูกอา กลัwmัรนาเป็นชายไย
 ๒๘๓. เป็รตายภใหม่คิษ เจาว่าผิษทตามท้วงทีย ๑ เป็นตายพ่อไม่คิด เจาว่าผิษตามท้วงทีย
 กรัศัทรทงห้านิยร์ หมรรจักมาเย้าะทรมวนวาย ๑ กระษัตริย์ทั้งห้านั้น มัณจักมาเย้าะท้าว่นวาย
 ทัวแคนไทรโยไนยนาถา ทัวแคนไทรโยไนยนาถา
 ๒๘๔. หนียหมรรชโยพระลูกอา ตามบุญตามวาตศน้า ๑ หนีมันไยพระลูกอา ตามบุญตามวาตศน้า
 ไคยช่างมาแต่ปางไคย ตามวียไสยทียสรางมา ไคยสร้างมาแต่ปางไคย ตามวียไสยทียสรางมา
 ๒๘๕. เพรวะเหตจุศริงไคย ๑ เพราะเหตุสิ่งใด
 ๒๘๖. ตรีกนิกขไนยพระไทยหวรรณ เทาจริงยิงแคนทก้ง ๑ ตรีกนิกขไนยพระไทยหวรรณ เทาจริงยิงแคนทก้ง
 นำพระเนตรลงลงผุยผ้งค ไหมยแคล้วก้งจักมัวรณา น้ำพระเนตรถึงลงผุยผ้ง
 ๒๘๗. ตามวาตศน้าทียสรางธรรม เกิดมาเป็นพกรัศัทร ๑ ตามวาตศน้าที่สรางธรรม เกิดมาเป็นพระกระษัตริย์
 จิตรโหมมนัทหมีศรมถ้วน จิตโหมมนัสมิสมควร
 ๒๘๘. ตายแล้วก็แล้วไปร ถ่าบุญไศรยหมียไหวยหวรรณ ๑ ตายแล้วก็แล้วไป ถ่าบุญไศรยหมียไหวยหวรรณ
 ท้าวตฤกษกรำพรณ ตามบุญนัรทียสรางคมา ท้าวตฤกษกรำพรณ
 ๒๘๙. หนียร์เศรียก็ไชยทียร์ ทงม้นทศรียแลเศรหน้า ๑ หนีเสียก็ไชยที่ ทงม้นทศรียแลเศรหน้า
 พงปรัณทลกหลั่นท้าว ลูกหลั่นเลาะ:พลอยอาย พงศัปราณลูกหลั่นท้าว
 ๒๙๐. หนียเศรียแตง้ายๆ เหล้าพลไพรัยบ้านทเมืองคผงค ๑ หนีเสียแต่่ง่ายง่าย เหล้าพลไพรัยบ้านเมืองคผงค
 หนียไผยภระโฌมณึ่ง จักขผุยผ้งกังปราณทศรัน หนีภัยพระโฌมยง

๒๙๑. จิตกิดวินในนัยระไท	รำพึงถึงลูกไสย	๑ จิตกิดวินในพระทัย	รำพึงถึงลูกไชว์
จักบรรโหลครั้งนี้หน้า	กำเวรมาถิ่งภลรร	จักบรรลย์ครั้งนี้หน้า	กรรมเวรมาถิ่งพลัน
๒๙๒. เจาทำนท่กุ่ม้า	นางนังกรารเหมชาลา	๑ เจาทำนทกุมาร	นางนังกรารเหมชาลา
ภะภิฎาฟ้อออกตฤทา	เจ้าจึงตอบไวยไปภลรร	พระบิดาพ้อออกตฤทา	เจ้าจึงตอบไวยไปพลัน
๒๙๓. พระทรงทรรตษ์ปราไสย	เจ้าว่าผิดท้วงทียไป	๑ พระทรงทรรตษ์ปราศรัย	เจ้าว่าผิดท้วงทียไป
๒๙๔.		๑	
๒๙๕. สองเทา.....	ไหลย.....	๑ สองท้าว.....	ไหล.....
๒๙๖. เจาคิดให้.....	คำพ้อสร.....	๑ เจาคิดให้.....	คำพ้อสอน.....
สองราคิซ.....		สองราคิต.....	
๒๙๗.	ให้.....นาตา	๑	ให้.....นาตา.....
ลงไปยง.....	พากันไป	ลงไปยัง.....	พากันไป
๒๙๘.		๑	
.....ไป	ไกรย.....	ไป	ไกร
๒๙๙. ไป.....	ไป	๑ ไป.....	ไป
๓๐๐.		๑	

๗๑๗ ๑ ๗๑๗

(ต้นสมุดหน้าปลาย)

(สุรางคนางค์ ๒๔)

๓๐๑.	๑	๑
.....มากมุล	อีกทงน้ามรร	มากมุล
นำออยนำทรร	ฏการทุขอรรล้ง	นำออยนำตาล
.....		
.....		

อีกทงน้ามัน
ตระการทุกอันลง

๓๐๒.

ไสยในย่นำพิศ
แล้วแต่งราชครู
ทองศรีตุมมา

๓๐๓.

มาถึงเฝ้าอาร
ทงท่าพระองค์
เราข้ฝากไป

๓๐๔.

บุตรเจมารา
ได้ทำความชอบ
เราข้แก้ทาร์

๓๐๕.

ภิกษุภักสา
ให้ยัรเป็นศุภ
โดยไวโมยทริย

๓๐๖.

ซึ่งเราข้ควม
กรงทนท่บรี
สืบไปข้างหน้า

๓๐๗.

เขียนลงแผ่นทอง
ชื่อขามน้ามกร
บ่มจกกรีย

๑ แมขรรธบรรดิษ

ทาร์เทานา
รู้เวทคาถา
.....ภระไทรย

๑ แต่งลิขิตสาร

กรัศวผู้โดย
จาหน่งจใจ
เจาทญท่กุ่มมรร

๑ นางเหมชาลา

ผู้เถร่งแก้กาล
ประกอบภะยาร
ยาไคยราวี

๑ ทาร์ไค้เม็ทา

ภินองสองศรี
ยาทุกโยมี
เร้นียเกิดหน้า

๑ ถ่าหมีฟ่งหาม

ไค้ฝักสองรา
กรงสียลงกา
จอมียราถีย

๑ แต่งแล้วโดยปองค์

ตามคลองขมิ
ทศคามพมีย
ภันทียกลนา

ใส่ในน้ำพิษ

แล้วแต่งราชครู
ทองสี้ตุมมา

มาถึงอวตาร

ทั้งห้าพระองค์
เราขอฝากไป

บุตรเจ้าพารา

ได้ทำความชอบ
เราขอแก้ทาร์

พิทักษ์รักษา

ให้เย็นเป็นสุข
ไค้ไวโมตรี

ซึ่งเราขอควม

กรงทนทบรี
สืบไปข้างหน้า

เขียนลงแผ่นทอง

ชื่อข้านามกร
บรมจักรี

๑ แม่ขันบรรดิษรู้

ทาร์ทาวนา
รู้เวทคาถา
.....พระไทร

๑ แต่งลิขิตสาร

ภะษัตริย์ผู้ใด
จำนงจใจ
เจ้าทนทกุมาร

๑ นางเหมชาลา

ผู้ถึงแก้กาล
ประกอบพระญาณ
อย่าไค้ราวี

๑ ทาร์ไค้เม็ทา

พิน้องสองศรี
อย่าทุกขภัยมี
เร้นียเกิดหน้า

๑ ถ่าหมีฟ่งหาม

ไค้ฝักสองรา
กรงศรีลังกา
จะมีราถี

๑ แต่งแล้วโดยปอง

ตามคลองคดี
ทศคามภมีย
พันทียกลนา

๓๐๘.

ทุกสิ่งทุกประการ
ข้าส่วนน้อย ๆ
ผู้ชายแข่งกล้า

๑ แล้วโปรฐปรทาน

ให้เหมชาลา
ร้อยกลหนึ่งมา
ร้อยหนึ่งสาคร

ทุกสิ่งทุกประการ
ข้าส่วนน้อยน้อย
ผู้ชายแข่งกล้า

๑ แล้วโปรตประทาน

ให้เหมชาลา
ร้อยคนหนึ่งมา
ร้อยหนึ่งสาคร

๓๐๙.

ทองเครื่องไชยสอย
ไต่ยเร็กภลา
ไชยไพบยบัยภลรร

๑ เงินร้อยทองร้อย

สิ่งลร้อยทุขภล
ก็ไคลยกลาฬัพ
ไนยกลางวงงวล์

ทั้งเครื่องไชยสอย
ไต่ฤกษ์เพล
ไชยไพบยบัย

๑ เงินร้อยทองร้อย

สิ่งลร้อยทุขภรณ
ก็ไคลยกลาฬน
ไนยกลางวงงว

๓๑๐.

บรรมภระทาตุ
หาเทือญเจ้าจรรณ
หาทชายโดยญญ

๑ เศษอำนาจ

บรรมภระพาจุ
ถึงภลรรตาบญ
ทอญส่มปลงบัย

บรรมภระธาตุ
หาเทือนเจ้าจวัน
หาททรายโดยค

๑ เศษอำนาจ

บรรมภระลาจุ
ถึงภลนตาบ
ทอคสมอปลงบ

๓๑๑.

....ตฤกนิกแล้ว
ราชครูฤกฤทา
ขึ้นค้วยชามวัย

๑ หน้หาคชวยแก้ว

นางน้ขึ้นไป
ลิลาบัตรใจ
ไปคฤสภาร

... ตริกนิกแล้ว
ราชครูพฤดา
ขึ้นค้วยทรวมวัย

๑ หน้หาคทรายแก้ว

นางน้ขึ้นไป
ลิลาบัตรใจ
ไปคฤมิสถาน

๓๑๒.

เทียวพิศทุบัย
แลคฤสะอาคณ
จึงภระอาจารย์

๑ ราชครูผู้ใหญ่

เห็นทมิณนาร
คั่งทาทุภระยาร
ใหญ่ศบัตริใจ

เทียวพิศคฤไป
แลคฤสะอาค
จึงภระอาจารย์

๑ ราชครูผู้ใหญ่

เห็นทมิณน
คั่งธาตุพระญาณ
ให้ชคบัตรใจ

๓๑๓.

กว้างเทาภรรษท
ต้องตามตำรา
เสร็จแล้วบัตรใจ

๑ ภูษับุรุษ

คั่งตฤกนิกไผ
เอามาแต่ไน
คั่งเมฆรรธลง

กว้างเท่ากันสค
ต้องตามตำรา
เสร็จแล้วบัตรใจ

๑ ลิกชับุรุษ

คั่งตริกนิกไผ
เอามาแต่ไน
คั่งเมฆันลง

๓๑๔.

ท่องลอมแมขรรธ
แล้วก็เป็นตีก
ครูทงสี่องค์

๓๑๕.

ให้พระครูบา
ด้วยพิศพยานา
ผู้มีกู่สลด

๓๑๖.

คำลงกาฬ
เดิมมาทุกปรการ
ทญรบลสัถาร
ทงอาจารย์หมาย

๓๑๗.

ลงนาวาหญั
ถึงทญรบุรี
ถึงบักเดียวตาย

๓๑๘.

จังก่าฟ้าทา
ราชครูทงสี่
ทญรภูมวไย

๓๑๙.

แต่องค์เดียวหนา
สองกลับทักเท่า
แจ้งศุภอักษร

๑ ทongsitumner

สี่มุมโดยจง
พิยภมณัง
บรรจงเวทมน

๑ ทามริตริว่า

ท่องพาทญ
ให้ขวัญดินทญ
ซุศโตแลหน้า

๑ แล้วสลัอักษร

ไวโยนยติลา
บักไว้ขางทศ
เสร็จแล้วม้นาร

๑ เสร็จแล้วบัตไร

เล่นไปสบาย
ไก่อสามเหือรปลาย
ทอศมอปล้งไป

๑ พร้อมกัถมิข้า

ขั้วกรรขึ้นไป
แล่นางซามไย
วางศุภอักษร

๑ แก่เจ้าภาร

รักษานนคร
สุเตาแดนนคร
ทำตามสารา

ตั้งลอมแมขัน
แล้วก่อเป็นตีก
ครูทงสี่องค์

ให้พระครูบา
ด้วยพิศพยานา
ผู้มีกู่สลด

คำลังกาผ่อน
เดิมมาทุกประการ
ทญรพัสถาน
ตั้งอาจารย์หมาย

ลงนาวาใหญ่
ถึงทญรบุรี
ถึงบักเดียวตาย

จังก่าล้าต้า
ราชครูทงสี่
ทญรภูมวไย

แต่องค์เดียวหนา
สองกลับทักทั่ว
แจ้งศุภอักษร

๑ ทongsitumner

สี่มุมโดยจง
พิลิกมณัง
บรรจงเวทมนต์

๑ คาริตริว่า

ตั้งพาทญ
ให้ขวัญดินทญ
ซุศโตแลหน้า

๑ แล้วสลักอักษร

ไว้ในติลา
บักไว้ขางทศ
เสร็จแล้วม้นาร

๑ เสร็จแล้วบักใจ

เล่นไปสบาย
ไก่อสามเหือรปลาย
ทอศมอลงไป

๑ พร้อมกันมิข้า

ชวนกันขึ้นไป
แล่นางทรมวัย
วางศุภอักษร

๑ แก่เจ้าพารา

รักษานนคร
สู่ตัวแดนดอน
ทำตามสารา

๓๒๐.

แล้งนางนงคราร
เจ้าเมืองเวียงไชย
ภิกักรัก

๓๒๑.

มีความยินดี
เป็นสุขสวัสดิ
ด้วยโภทียาร

๓๒๒.

ไต่รู้ข่มขี้
ผรรแปรแล้ตึก
ภระเจาลงกา

๓๒๓.

เข้าไว้ทียหา
ท่าท่าวนาคา
เอาแก้วแพ้วพัว

๓๒๔.

แล้วภรรพรรพาร
เจ้าจำเมรีศก
ภระ:ใจญิต

๓๒๕.

อยู่เคื่อนเจ้าจรรณ
สุกเสมปรมใจ
ภระ:เจาลงกา

๑ เจ้าทนต์หมัรร

เจ้าเหมชาลา
มีโยใจเมตตา
ตามตราทูปการ

๑ ทั้งสองน้องภ

อยู่ปรีชาชา
ภันทียวธ
ทนต์ทาส

๑ ท่าท่าวนาคี

กลาคลีขึ้นมา
พิณนักหน้า
ให้มาโดยหมั

๑ ผังภระ:บ่มทา

เป็นทียสบาย
ขึ้นมากราบไหว
มาถั่วยด้วย

๑ ขางไว้บังไม

คินกรุนาคี
บ่ทุกโดยมี
ทนต์:สา

๑ หมูเซากำปร

คินภรรลงกา
ไปถึงภาร
ปรีดาพระ:ไทย

แดนางนงครา

เจ้าเมืองเวียงชัย
พิทักษ์รักษา

มีความยินดี
เป็นสุขสวัสดิ
ด้วยโภทียาร

ไต่รู้ค

ผันแปรแล้ตึก
พระเจ้าลังกา

เอาไว้ทียหา

ท่าท่าวนาคา
เอาแก้วแพ้วพัว

แล้วพลันผันผาย

เจ้าจำเรณูสุข
เพราะใจยินดี

อยู่เคื่อนเจ้าจรรณ

สุกเกษมปรมใจ
พระเจ้าลังกา

๑ เจ้าทนต์ทุมาร

เจ้าเหมชาลา
มีใจเมตตา
ตามตราทูปการ

๑ ทั้งสองน้องภ

อยู่ปรีชาชา
ภันทียวธ
ทนต์:ทาส

๑ ท่าท่าวนาคี

กลาคลีขึ้นมา
พิณนักหน้า
ให้มาโดยหมั

๑ ผังพระ:บ่มทา

เป็นทียสบาย
ขึ้นมากราบไหว
มาถั่วยด้วย

๑ ค้างไว้บังไม

คินกรุนาคี
บ่ทุกได้มี
ต่อพระ:สา

๑ หมูเซากำปร

คินพลันลังกา
ไปถึงภาร
ปรีดาพระ:ทัย

๓๒๖. ขนึ่งจ่งคไว่	กล่าวภิปรายถึงกรุงไกร	๑ ขอนี้จะคไว่	กล่าวภิปรายถึงกรุงไกร
สวัฏฐิราชกรมืองใหญ่	เจ้าเวียงชัยจัยกุล	สวัศธีราชกรมืองใหญ่	เจ้าเวียงชัยจัยกุล
๓๒๗. น้ามชื้อทำโสกราช	ภระพวนาขเจ้าสากล	๑ นามชื้อธรรมโสกราช	พระภวนาขเจ้าสากล
น้องทวยภระจุมภล	ชื้อภระนนทราชา	น้องชายพระจุมพล	ชื้อพระนนทราชา
๓๒๘. เจ็บไซให้ร่นร่ว	ราชอัครม้วยมร่นา	๑ เจ็บไซให้ร่นร่อน	ราชภฏม้วยมรณา
ให้มมียทิจะรักษ	ภระราชาแคนภระไทย	ไม่มีทิจะรักษา	พระราชาแคนพระทัย
๓๒๙. จ้อยูนรหมีไคย	ทำรือถายจากภพไตรย	๑ จะอยูนันมิได้	ทำนถาสายจากภพไตร
รียภนสกลไกรย	ยกมาไสยจากภวาร	รียพลสกลไกร	ยกมาใช้จากภวาร
๓๓๐. มานรหมีคางเกินท	ภลสามเหม็นลั้วรแข่งกล่า	๑ มานันมิค่างเกิน	พลสามเหม็นลั้วรแข่งกล่า
โคกระบือแล่ข้างมา	เจ้าเคือตรามาถึงภลรร	โคกระบือแล่ข้างม้า	เจ็ดเดือนตรามาถึงพลัน
๓๓๑. มาตังเขาชวปราบ	ที่บราบสุกัศรรณ	๑ มาตังเขาชวปราบ	ที่บราบสุกัศนัต
ตริกคัวย่น้องชายนร	พรอมมุนกันทงอาหราม	ตริกคัวย่น้องชายนัน	พร้อมมุลกันทังอาราม
๓๓๒. แดงให้พระอาจารย์	ทำรทั้งสองอยุทรวงนาม	๑ แดงให้พระอาจารย์	ทำนทั้งสองอยุทรวงนาม
สองสียทีเกรวังขาม	ถั้วรถึงคว้ามสองอาจารย์	สองศรีทีเกรวังขาม	ถั้วรถึงความสองอาจารย์
๓๓๓. น้ามชื้อพุกคำเกียร	ทำรจำเนียรพันวิถาร	๑ นามชื้อพุกคำเกียร	ทำนจำเนียรพันวิถาร
องค์หนึ่งน้ามชื้อท้าว	พระอาจารย์พุกสาคร	องค์หนึ่งน้ามชื้อท้าว	นามอาจารย์พุกสาคร
๓๓๔. เท้าตังวัดเวียงสระ	ทำรูปภระมุนีเวยร	๑ เท้าตังวัดเวียงสระ	ทำรูปพระมุนีเวยร
พรรตามาเราร	อาศนะแก้วอรยังนักหนา	พันตามาร้าวรอน	อาศนะแก้วอรยังนักหนา
๓๓๕. เทาสังจักขุขาร	ทุกสถาร.....มา	๑ เท้าส่งจักขุญาณ	ทุกสถาน.....มา
หาดชายแก้วแว่วทา	มียฝูการักสาอยุ	หาดทรายแก้วแว่วทา	มียฝูการักสาอยุ
๓๓๖. ภระทาทุหน่อสาฏ	เซาตงกาเอ้ามาสุ	๑ พระธาตุน่อศาสดา	ชาวลักกาเอามาสุ
ฝงไวยทำรโหมยรู้	กลาวมฤทฐแก่เทวา	ฝงไวยทำนไม่รู้	กล่าวมฤทฐแก่เทวา
๓๓๗. พระเวศะหนุกร	เร้งคลาผรรไปยเกิดหน้า	๑ พระเวศะหนุกร	เร้งคลาผ่นไปยเกิดหน้า
ให้เข้าเหล่าพย	มาเทียวจับภพสัครล	ให้แก้เหล่าพญา	มาเทียวจบพบสำคัญ

๓๓๘. ฟงเทว่ากล่าวเสร็จ	จึงพระเพชฌัญญุ	๑ ฟังท้าวว่ากล่าวเสร็จ	จึงพระเพชฌัญญุ
เป็นชายเดินผายผรรณ	เที่ยวจรจรในภฤกสา	เป็นชายเดินผายผัน	เที่ยวจรจรในภฤกษา
๓๓๙. วันนรพรานศุกรี	เที่ยวพงพีทามฤคา	๑ วันนรพรานศุกรี	เที่ยวพงพีทามฤคา
ได้ผูกส่วยมังสา	สวภูริราชใหม่ชาตวร	ได้ผูกส่วยมังสา	สวสดีราชใหม่ชาตวัน
๓๔๐. กรานรพรานศุกรี	ภพมฤคิเทาทวัน	๑ กรานนพรานศุกรี	พบมฤคิเทาทวัน
เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕	วังผายผรรณแยกรัญว	เพื่อนจึงยังต้องพลัน	วังผายผันแยกรัญว
๓๔๑. แล้วทำจลัมลง	แล้วพระองเฑียรยังงำ	๑ แล้วทำจะลัมลง	เจ้าพระองค์เฑียรยังงำ
นายพรารคลารชาบมา	ไกลมฤคาพาตัวไป	นายพรานคลานชาบมา	ไกลมฤคาพาตัวไป
๓๔๒. แต่เป็นทองเช่นนี้	ภรราศรีเพื่อรัชชใจ	๑ แต่เป็นดังเช่นนี้	พรานสุรีเพื่อนชดใจ
ชายนีผิตวิยไสย	จำตามไปฆ่าให้ตาย	ทราชนีผิตวิย	จะตามไปฆ่าให้ตาย
๓๔๓. เดินมาตามหา	เกลาค่าขึ้นต้นไม	๑ เดินมาตามหา	เพลา ^๕ ค่าขึ้นต้นไม
ท้อหาทุระบาทไกล	มีแก้วพรายคฤสุริยา	ที่ธาตุพระบาทไกล	มีแก้วพรายคือสุริยา
๓๔๔. แก้วนันพระยานาค	เอามาจากกรุงนาคา	๑ แก้วนันพระยานาค	เอามาจากกรุงนาคา
เมื่อครั้งเจาลงกา	เอาหาตามาประจุไว้	เมื่อครั้งเจ้าลังกา	เอาหาตามาประจุไว้
๓๔๕. ลงงากลับไปอยู่แล้ว	นาคาแล้วคดทงหลาย	๑ ลงงากลับไปแล้ว	นาคาแล้วคดทงหลาย
เอาค่าไว้บ้างไม	หวังจให้เป็นสูงสีย	เอาค่าไว้บ้างไม	หวังจให้เป็นสูงศรี
๓๔๖. แก้วนรรมฤททา	ชัรรโลกาหาใหม่มี	๑ แก้วนันมีฤททา	ชั้นโลกาหาไม่มี
ใหญ่ไนยทรี	กฤชก็มีเดชา	ให้ลือในธรณี	คืออักษมีเดชา
๓๔๗. เดี๋ยวมีดแลเกล็ดมกลำมท	รศมีงามแสงธธา	๑ เดี๋ยวมีดแลแฟลมพลา	รศมีงามแสงทอตา
ภรรานสุรีตกกำมัว	คูลงมากก็ตกใจ	พรานสุรีตกกำหมา	คูลงมากก็ตกใจ
๓๔๘. ภรรยาอยู่ที่ยเดียว	ภรรานจุนเจียวข้างภายใน	๑ ภรรยาอยู่ที่ยเดียว	พรานจุนเจียวข้างภายใน
ไปไกลเห็นไหมหัว	เอาผ้าตัวปกลงภรร	ไปไกลเห็นไหมหัว	เอาผ้าตัวปกลงพลัน
๓๔๙. แก้วนรรอยที่ยเดียว	ภรรารจุนเจียวเห็นทอจรร	๑ แก้วนันอยู่ที่ยเดียว	พรานจุนเจียวเห็นทอจรร
เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕	เสียงสนับบิรอบมา	เพื่อนนอนบนไม้	เสียงสนับบิรอบมา
๓๕๐. เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕	ภรรานคปรีคินในวิญา	๑ เพื่อนไม่สัสลงเดิน	พรานประคินในวิญา
รุ่งเช้าเฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕ เฝ้า ^๕	แน่แก่ตาเป็นประจักษ์	รุ่งเช้าเพื่อนพิจนา	แน่แก่ตาเป็นประจักษ์

.....

๑ เมื่อนรภรบาท
ยินดีปรียากา
ภราชนิเวศน์ที่
ราชคฤ์ไชย
๑ มีภร:องการ
สีกัลด้วยไว
เหม็นภษัคกับไ
หมีไรกรยภคชรร
๑ นายช่งงาญไชย
ไชยแผงหย่น
ไคร้งาคร
ชักนำกรไป
๑ นายภรานสุริย
องการเท่าไ
นำภากรไป
ดไอยภมสตา

๖๐๐๐๐๐ (สุรารคนางค์ ๒๘) ๖๐๐๐๐๐

9007 1678+000 9007 1600 3000+000

๑ เมื่อนั้นพระบาท
ยินดีปรีดา
พราयแพรว์วาท
ราชาจิตใจ
๑ มีพระองการ
สีกนด้วยไ
หมื่นเพชรดบภัย
หมื่นไกรพลขัน
๑ นายช่างวาดเขียน
เขียนแผนที^๕
ไ^๕ร้^๕สำคัญ
ชักนำกันไป
๑ นายพรา^๕นสร^๕
องการท้าวไท
นำพากันไป
ต^๕ในภูมิสถาน

๓๕๙.

มีในยักรรนา

นายช่งวาทเขียน

เห็นผิพิศดาร

๑ แล้วเถิดตัดบ่า

ครบทองยี่คำ

ไปทุกประการ

ฝูงการึกษา

มีในพรรณนา

นายช่งวาทเขียน

เห็นผิพิศดาร

๑ แล้วเดินตัดบ่า

ครบทั้งสี่ด้าน

ไปทุกประการ

ฝูงการึกษา

๓๖๐.

กาขาวเขี้ยวคาย

วาทเขียนรูปไป

แม่น้ำมกล้องธำ

๑ กาเผลากาลาย

เป็นนายฝูงกา

ทองใจจิตตา

สง่าชอบกล

กาขาวเขี้ยวคาย

วาทเขียนรูปไป

แม่น้ำมกล้องทำ

๑ กาเผลากาลาย

เป็นนายฝูงกา

ดั่งใจจินตา

สง่าชอบกล

๓๖๑.

เขาเผ่าเทาไทย

เอาแผนที่วาท

ไต่แจ่งนุสนธิ

๑ เสร็จแล้วกลับไป

กราบทูลจอมพล

กราบทูลโดยคณ

ไศกราชราชา

เข้าเผ่าท้าวไท

เอาแผนที่วาท

ไต่แจ่งนุสนธิ

๑ เสร็จแล้วกลับไป

กราบทูลจอมพล

กราบทูลโดยคณ

ไศกราชราชา

๓๖๒.

สงให้กรมการ

ให้ภรรยสุริย

แผ้วทางถางมา

๑ รุสสุทธาร

ที่ทาลชายขัว

น้ำมชอมรคา

สำเร็จเสร็จถาวร

สั่งให้กรมการ

ให้ภรรยสุริย

แผ้วทางถางมา

๑ รุสสุทธาร

ทหารชายขัว

น้ำมชอมรคา

สำเร็จเสร็จถาวร

๓๖๓.

เกลารุ่งเช้า

ยกทัพสืบเอ็จ

ยกมาเจ้จรรณ

๑ แล้วกราทูทเท่า

จระเือกลาผร

สำเร็จเสร็จการ

ทรงทรอยคอยู่

เกลารุ่งเช้า

ยกทัพสืบเอ็จ

ยกมาเจ้จวัน

๑ แล้วกราทูทเท่า

จระเือกลาผน

สำเร็จเสร็จกัน

ทรงธรรมหุคอยู่

๓๖๔.

ฎการลารใจ

ผักปลานาเนก

ใช้ให้บ่ยคุ

๑ ทียทงหลวงใหญ่

ทุกสิ่งขึ้นชู

อเนกอช

ใครรู้สำคัญ

ตระการลานใจ

ผักปลานาเนก

ใช้ให้ไปคุ

๑ ที่ทงหลวงใหญ่

ทุกสิ่งขึ้นชู

อเนกอช

ใครรู้สำคัญ

๓๖๕.

ภกัปลิ้นไก่อ
เท่าทรงอาชา
เห็นเป็นอัศจรรย์

๓๖๖.

ไหมมีคนรู้
บังเกิดนิยม
ท้าวเทว

๓๖๗.

ภะมุนีนาง
นางเหมชาลา
ประจุทาดุแม่นมรร

๓๖๘.

สงให้กรรมกร
ชุกดีแผ้วถาง
จึงหม่ฝูงกา

๓๖๙.

ฝูงคนวังหนี่
ทำแตรรอบ ๆ
ตงทำนายไว้

๓๗๐.

โหมงงเกิดเห็ด
ฝูงราชยิงชาย
ภักักรักษา

๑ ทียตักการร้ายร

โนยวันเตียนวรรณ
เสด็จ คลผรร
ฝูงการักสา

๑ จสึบถามตุ

ว่าทาศาสฏ
บรรทมที่ป่า
มาบอกทรงธรรม

๑ วาษภะบรมิทธาตุ

อยู่ตักกนั้น
เจาลงกาสัน
ท่อนันแลหนา

๑ เทารูแจ่งจาร

กลุ่มพลขึ้นมา
ข้างตักกนั้นน้ำ
บิรมาวุ่นวาย

๑ เจียวฉาบคาบตี

หมี่สุเข้าใกล้
ขอบไหมตียไม
ปีหนึ่งนันทนา

๑ ค้วยเป็นอาภ

ยงมีไซหา
ลัมตายนักหนา
โหมมาเกลื่อนคล้าย

พอกลับคืนได้

ท้าวทรงอาชา
เห็นเป็นอัศจรรย์

ไม่มีคนรู้

บังเกิดนิยม
ท้าวเทว

พระมุนีนาง

นายเหมชาลา
ประจุทาดุแม่นม

สั่งให้กรรมกร

ชุกตอแผ้วถาง
จึงหม่ฝูงกา

ฝูงคนวังหนี่

ทำแตรรอบรอบ
ตั้งทำนายไว้

ให้บังเกิดเหตุ

ฝูงราชฎ์หญิงชาย
พิทักษ์รักษา

๑ ทิตักการร้าย

ในวันเตียนวัน
เสด็จคลาผัน
ฝูงการักสา

๑ จะสึบถามตุ

ว่าทาศาสฏ
บรรทมที่ป่า
มาบอกทรงธรรม

๑ ว่าพระบรมิทธาตุ

อยู่ตักกนั้น
เจ้าลังกาสรรรพ
ท่อนันแลหนา

๑ เทารูแจ่งจาร

กลุ่มพลขึ้นมา
ข้างตักกนั้นหนา
บิรมาวุ่นวาย

๑ เจียวฉาบคาบตี

มีสุเข้าใกล้
ขอบไหมตียไม
ปีหนึ่งนันทนา

๑ ค้วยเป็นอาภ

ยังมีไซหา
ลัมตายนักหนา
ไม่มาเกลื่อนคล้าย

๓๗๑.

คิดด้วยกรรมกร
ไปต่งอยู่ค้อย
ชาวแทน้องชย

๑ ส้มเตี๊ญบาร

ยกไปโดยหม้าย
เขาวงสบ้าย
ต่งอยู่ลารสกา

คิดด้วยกรรมกร

ไปต่งหุค้อย
ข้างท้าวน้องชาย

๑ ส้มเตี๊ญบาล

ยกไปโดยหม้าย
เขาวังสบาย
ต่งอยู่ลารสกา

๓๗๒.

ศรีทามโคกราช
เท่าคิตสตาย
ภรรยาวิ้งษา

๑ ลูกชายพระบาท

ถึงแก่มรณา
วุ่นวายอุรา
โสการ่าไร

ศรีธรรมโคกราช

ท้าวคิตเสยตาย
พระญาติวงศา

๑ ลูกชายพระบาท

ถึงแก่มรณา
วุ่นวายอุรา
โสการ่าไร

๓๗๓.

ด้วยบุญจกัรีย
มีภระม้หาเถร
โคจรมาไกลย

๑ อยู่นารปรหมารบี

ภันทียวิไสย
จะเจนวียไนย
ด้วยจัยสัทธา

ด้วยบุญจกัรีย

มีพระมหาเถร
โคจรมาไกล

๑ อยู่นารประมาณบี

พันทิวีสัย
จะเจนวินัย
ด้วยใจศรัทธา

๓๗๔.

ทำตามโอวาท
เค็มเท่าเลาเรื่อง
ทมมีสัทธา

๑ กลางเทียวบินทิบาท

ภระอรหรรตา
อยู่บักศิกา
จมาโปรฐปราร

ทำตามโอวาท

เค็มท้าวเลาเรื่อง
ตามมีศรัทธา

๑ พलगเทียวบินทบาท

พระอรหันตา
อยู่บักศิกา
จมาโปรคปราน

๓๗๕.

เข้ามาไสยบาท
วันหนึ่งเข้าไป
มีภระองการ

๑ ผุงประชาราษ

หมีชาควันวาช
ไนยวงญบาร
ถามเท่าบักใจ

เข้ามาใส่บาตร

วันหนึ่งเข้าไป
มีพระองการ

๑ ผุงประชาราษฎร์

มิชาควันวาช
ไนยวงญบาล
ถามท้าวบักใจ

๓๗๖.

ทำรเสศจยาศรา
โถมจกัจไกรรู้
ภระเถรชาไชย

๑ ตุกรภระม้หา

มาไกลหญไกลย
พงคุดำมใจ
ตามไนยมีมา

ทำนเสศจยาศรา

โยมจะไครรู้
พระเถรชานไช

๑ ตุก่อนพระมหา

มาใกล้หรือไกล
ฟงคุดำมใจ
ตามนัยมีมา

๓๗๗.

มาไกลสุททิก
มาเที่ยวโคจร
ไปรฐยาภิวั

๓๗๘.

ณิยมมนโหน่ง
บงกเกิดไชหา
กระเจาเขาใจ

๓๗๙.

ตอบคำพญ
มหารบพิ
เอาไกรลาศมา

๓๘๐.

ด้วยรัชตะนัร
สกราชเท่าใด
ท้าวไห้บาย

๓๘๑.

ศรีธรรมไตรราช
ไกรยภูลาดตอกตรา
แล้วเท่าเอาไธย

๓๘๒.

เสกด้วยคาถา
เอารคกลไ้
รชบารเรื่อนร

๑ รุกนึบพิง

แต่ตักศิลา
ทั่วทุกการา
ให้มาภันไภย

๑ ครันเท่าไ้ฟง

โยมหวังตั้งใจ
รัชสาใหม่ห้วย
ไปรฐโยมเทิดหนา

๑ จิงภรมมหาเถรญ

ความทุกพระยา
เร้งคิขไหา
ตอกฏตรารโม

๑ เป็นเฟื่องภุกร

อายุภระภ
เท่าไทยเจ้า
จมาหายไว

๑ ครานัรพระบาท

ตามคำบัตใจ
กรบอายุไชย
กรออมทองภลัร

๑ เอาคูปามา

สินภราทมกรงหน
หายกลายทั่วกร
ตามอันกล้าวมา

มาไกลสุททิก
มาเที่ยวโคจร
ไปรคณาติกา

นิมนต์ไ้หน่ง
บังเกิดไ้ห่า
พระเจ้าเข้าใจ

ตอบคำภุเบนทร์
มหาบพิตร
เอาไกรลาศมา

ด้วยรัชตะนัร
ศักราชเท่าใด
ท้าวไห้บาย

ศรีธรรมไตรราช
ไกรลาศตอกตรา
แล้วท้าวเอาไ้

เสกด้วยคาถา
เอารคคนไ้
รคบ้านเรื่อนนั

๑ รุกนึบพิตร

แต่ตักศิลา
ทั่วทุกพารา
ให้มาภันภย

๑ ครันท้าวไ้ฟง

โยมหวังตั้งใจ
รักษามไ้ไหว
ไปรคโยมเทิดหนา

๑ จิงพระมหาเถร

ความทุกษัพระยา
เร้งคิขไ้ห่า
ตอกตรารโม

๑ เป็นเฟื่องภุกัน

อายุพระภ
ท้าวไทเจ้า
จะมาหายไว

๑ ครานัรพระบาท

ตามคำบัตใจ
กรบอายุชัย
กระออมทองพลัน

๑ เอาคูปามา

ศีลพราหมณ์กั้หน
หายกลายทั่วกั้
ตามอันกล้าวมา

๓๘๓.

ท้าวท้าวไว้ใจ

กรัดตามพระองค์

พระเถรบรรชา

๑ พระเถรบรรชา

เชื้อถือนักหนา

จักกลับลงมา

ว่าให้ลงไป

ท้าวท้าวไว้ใจ

ตรัสถามพระองค์

พระเถรบรรชา

๑ พระเถรนั้นไซ้

เชื้อถือนักหนา

จะกลับลงมา

ว่าให้ลงไป

๓๘๔.

จึงกลับมาตั้ง

เท่าให้ปาก

หาที่ภูมิไชย

๑ ท้าวท้าวคิขหวง

ท้าววงบักใจ

พระเถรนั้นไป

ที่คิขนั้นร่น

จึงกลับมาตั้ง

ท้าวให้ปาก

หาที่ภูมิไชย

๑ ท้าวท้าวคิขหวง

ท้าววงบักใจ

พระเถรนั้นไป

ที่คิขนั้นร่น

๓๘๕.

กับปากบ่

ได้มาเห็นตึก

ได้เห็นสีลา

๑ พระเถรเมโส

เที่ยวพจหน้า

ภิกขุโสภา

เป็นที่สำคัญ

กับปากไป

ได้มาเห็นตึก

ได้เห็นสีลา

๑ พระเถระไซ้

เที่ยวพิจารณา

ภิกขุโสภา

เป็นที่สำคัญ

๓๘๖.

กราบทูลราชา

พระเจาลงกา

เอาพระเวทสาร

๑ แล้วกลับคืนมา

โคกราชทรงธรรม

ให้มาครั้งนัร

หาทาสสาณ

กราบทูลราชา

พระเจ้าลงกา

เอาพระเวทสาร

๑ แล้วกลับคืนมา

โคกราชทรงธรรม

ให้มาครั้งนั้น

หาทาสสาณ

๓๘๗.

จักแก้หมีได้

จักเป็นกรุงไกร

จึงอุทิศว่า

๑ ทำอุกนิ้วย

ด้วยพิศนาคา

แนใจนักหนา

สัจจาพระองค์

จะแก้ได้

จักเป็นกรุงไกร

จึงอุทิศว่า

๑ ทำอาถรรพ์ไว้

ด้วยพิศนาคา

แนใจนักหนา

สัจจาพระองค์

๗๑๑

๑๑

๗๑๑

๗๑๑

ยานี้

๑๑

๗๑๑

๓๘๘. เมื่อนรจิงกระบา

แนใจคงจำหน่ง

๓๘๙. เขาตอกแลดอกไม

เคชะพระสมภาร

ธรรมโคกราชผู้ยังยง

แล้วพระองค์อุทิศ

ทุกเที่ยวไหนมัสการ

จ้ไคผลารไนยการ

๑ เมื่อนั้นจึงพระบาท

แนใจตั้งจำหน่ง

๑ ข้าวตอกแลดอกไม

เคชะพระสมภาร

ธรรมโคกราชผู้ยังยง

แล้วพระองค์อุทิศฐาน

รูปเทียนให้วันมัสการ

จะได้ผลาญในพารา

๓๙๐. เทวาโนยบันพช ข้าหวงตั้งภารา	มาให้หมดทุกเทวา ท่านได้มาโปรดปรานนี้	๑ เทวาในบรรพต ข้าหวงตั้งภารา	๑ เทวาในบรรพต ข้าหวงตั้งภารา
๓๙๑. เศษด้วยอำนาจ ร้องเรียกระมาตุลีย	ร่อนถึงอาสน์ท้าวไคสัย กาลบัดนี้ท่านลงไป	๑ เศษด้วยอำนาจ ร้องเรียกระมาตุลีย	๑ เศษด้วยอำนาจ ร้องเรียกระมาตุลีย
๓๙๒. ช่วยเท่าพระภูบาร จ้ต้งเป็กรงไกรย	ได้คิอ่านนาคล้าย ตามน้อยใหญ่พระทัยหมาย	๑ ช่วยท้าวพระภูบาล จะตั้งเป็นกรงไกร	๑ ช่วยท้าวพระภูบาล จะตั้งเป็นกรงไกร
๓๙๓. มาตุลียลงมาว่า ไปช่วยพระฤสาช	ท้าวนาครังผ่นผาย ถึงท่านายพระเทศนา	๑ มาตุลียลงมาว่า ไปช่วยพระฤสาช	๑ มาตุลียลงมาว่า ไปช่วยพระฤสาช
๓๙๔. บัดนี้รท้าวนาคีย เทวแกเล้งแปลงรูปร่าง	ก็กลาคลิมได้ข้า งามนักหนาคุณพราวแพรว	๑ บัดนี้ท้าวนาคีย ท้าวแกเล้งแปลงรูปร่าง	๑ บัดนี้ท้าวนาคีย ท้าวแกเล้งแปลงรูปร่าง
๓๙๕. ท້วองคเท้านาคา คี่จ้งยงหลอเหล้า	งามนักหนานวลท้าว โฉมล้ำเกาตุบาทตา	๑ ท້วองคเท้านาคา คี่จ้งยงหลอเหล้า	๑ ท້วองคเท้านาคา คี่จ้งยงหลอเหล้า
๓๙๖. เจ็ดหัวเจ็ดหางค หอรเล้งเกล้งนาคา	ทวัศรวางงามโสภา เห็นบาทตาลัวทองภวาย	๑ เจ็ดหัวเจ็ดหางค หอรเล้งเกล้งนาคา	๑ เจ็ดหัวเจ็ดหางค หอรเล้งเกล้งนาคา
๓๙๗. เข้ามานมัสการ เลื่อยไปตามใจหม้าย	ทาทุระยารแล้วคลี่คลาย กลทงหลายไต่ยแจ้งจาง	๑ เข้ามานมัสการ เลื่อยไปตามใจหม้าย	๑ เข้ามานมัสการ เลื่อยไปตามใจหม้าย
๓๙๘. กราบทูนเท้าโคกราช งามดึยกันวิยถาร	นาคาราชมาบรรการ ท้ามัสการทียสำคัญ	๑ กราบทูนเท้าโคกราช งามดึยกันวิยถาร	๑ กราบทูนเท้าโคกราช งามดึยกันวิยถาร
๓๙๙. เลื่อยไปตามขอบหาช โคกราชพระบาทผรร	เห็นบัคลาดพระทรงธรรม เสด็จมาพด้นคูนาคา	๑ เลื่อยไปตามขอบหาช โคกราชพระบาทผรร	๑ เลื่อยไปตามขอบหาช โคกราชพระบาทผรร
๔๐๐. วังรอบขอบหาดนีย บักหลักล้งหมี่ชา	ความยินดีเป็นนักหนา เท้านาคาไปบาตาล	๑ วังรอบขอบหาดนีย บักหลักล้งหมี่ชา	๑ วังรอบขอบหาดนีย บักหลักล้งหมี่ชา
๔๐๑. พยนาทองค่นีย เอ้าแก้วมาดมัสการ	ความยินดีต่อพระญาณ ใค่นายพรานพาไปถวาย	๑ พยนาทองค่นีย เอ้าแก้วมาดมัสการ	๑ พยนาทองค่นีย เอ้าแก้วมาดมัสการ
๔๐๒. กล้าวถึงเท้าโคกราช ให้กะเกนเอาไกรย	มีพชันนถระไทยหม้าย ทำอิฐได้หกหมื่นคน	๑ กล้าวถึงเท้าโคกราช ให้กะเกนเอาไกรย	๑ กล้าวถึงเท้าโคกราช ให้กะเกนเอาไกรย

๔๐๓. เกนให้ชุกตอราก ให้พูนถากที่โดยคณ ๑ เกณฑ์ให้ชุกตอราก ให้พูนถากที่โดยคณ
 เกนเอาสี่ภรรคลด ภระจุมภนวนุภระไทย เกณฑ์เอาสี่พันคน พระจุมพลวุ่นพระทัย
 ๔๐๔. เท้าตฤกนิกคิซแก่น ไนยทรวงแห่นถอใจใหญ่ ๑ ท้าวตริกนิกคิซแก่น ไนยทรวงแห่นถอนใจใหญ่
 ออกเอี้ยคิซนรโดย จใดไครยแก้ภพญ ออกเอี้ยคิซนโค จะได้ไครแก้ภพนตร์
 ๔๐๕. ให้เทียวบัวถ้วรื่อ เถรเนนชีทุกแห่งทล ๑ ให้เทียวบัวถ้วรื่อ เถรเนนชีทุกแห่งทล
 ผู้โดยไครยรุ่มน ตามยุมบญเร้าตรัสสง ผู้ใดไครรุ่มน ตามยุมบลเร้าตรัสสง
 ๔๐๖. จ่อเอาทรัพย์เงินทอง อีกสินของตามซึ่งยัง ๑ จะเอาทรัพย์เงินทอง อีกสินของตามซึ่งยัง
 ไทยไปตามใจหวัง คำเร้าสงบอกเทิดหน้า ให้ไปตามใจหวัง คำเร้าสงบอกเทิดหน้า
 ๔๐๗. เท้าเป็นทุกขปรารหม ชั่วรบมเป็นเคื่องคา ๑ ท้าวเป็นทุกขปรารหม ทรวงระบมเป็นเคื่องคา
 หมีสัสักเพลลา ภระราชาเคื่องฆ่าไนมม มีสัสักเพลลา พระราชาเคื่องฆ่าใน
 ๔๐๘. จ่อชุกเข้าแค้ไกลย กานันร่ายวุ่นวายไขว ๑ จะชุกเข้าแค้ไกลย กานันร่ายวุ่นวายไขว
 อัจจรรยงนัรไชย นารเหลือใจเจบียมา อัจจรรยงนัรไชร นานเหลือใจเจบียมา

๗๑๐๗๗๗๗ ๒๘ ๗๑๐๗๗๗๗

๗๑๐๗๗๗๗ (สุรางคนางค์ ๒๘) ๗๑๐๗๗๗๗

๔๐๙. ๑ ขื่อนึงดไว ๑ ขื่อนึงดไว
 จักกล่าวพิยปราย บุตรเจ้ามารา จักกล่าวพิปราย บุตรเจ้าพารา
 เมืองโรมภินไสย ชื่อากภาษา เมืองโรมพิไสย ชื่อากภาษา
 ความรู้หนักหนา ทุกสิ่งเขี้ยวชาญ ความรู้หนักหนา ทุกสิ่งเขี้ยวชาญ
 ๔๑๐. ๑ บุญของพระบาท ๑ บุญของพระบาท
 ศรีธรรมไตรราช ทำทาศพระอารีย ศรีธรรมไตรราช ทำทาศพระอารีย
 เทาชางบารัหมีย บุญยังที่้อการ ท้าวสร้างบารมี บุญยังธการ
 ให้เป็นรำการ วินยารหนักหนา ให้เป็นรำคาญ วินยารหนักหนา
 ๔๑๑. ๑ ร้อร้นคนจิต ๑ ร้อร้นคนจิต
 ให้ตริกนิกคิซ เจากากภาษา ให้ตริกนิกคิซ เจากากภาษา
 เป็นจำหน่งไสย ว่าจักจะไปค้า เป็นจำนงไผ ว่าจักจะไปค้า
 เมืองตักสินลา แต่งนาไวไช เมืองตักคิลา แต่งนาไวไช

๔๑๒.
จักรเจ้าแต่ก็
ทุตรัพเข้าของ
นั้ด้วยอสงไขย

๔๑๓.
ยาตราคลาไคล
ทำยักตันหัด
หำร่อยนั้รหน้า

๔๑๔.
ไต่สามเถียรตรา
ทำยักตันหล
ช้วนกรรตกใจ

๔๑๕.
หมิไ้จ่มไนย
หมีบ่นจำบญ
เหตุว่าเภาวะกลัว

๔๑๖.
จมน้ำแล้วพินท
ถึงหาชชายแก้ว
หมือาจจา

๔๑๗.
มีรักสงมา
เข้าสามบ้ารมา
เร็วภลรรทรรไทย

๑ สิ้นค้ำมากมี
ทุกสิ่งคงไผ่
เงินทองตราไทร
กันที่กลนา

๑ กรบแล้วทรรไทย
ลงยงเพตรา
ไพรพลแข่งกล้า
ลงนาว่าไชย

๑ ไ้ไบไคลยกลา
มาต้องกลืนใหญ่
อลวนวุ่นไชย
บนไ้บ่นงัว

๑ ไ้กนาว่าไชย
ภาไ้ร่อดคั่ว
ฝูงกลทุกทัว
ตัวจักมีรนา

๑ เล่นคล่องล่องกลืน
ลมกลืนฉาๆ
แจ้งแผ้วน้ำฟ้า
ทอศหม่อปลงไบย

๑ เจากากาสา
ทงหลายเร็วไป
ขึ้นหลังจ้งไว
ไปคุดาการ

จัดเอาแต่ดี
ทุตรัพเข้าของ
นั้ด้วยอสงไขย

ยาตราคลาไคล
ไ้กัตันหน
หำร่อยนั้รหน้า

ไ้สามเถียรตรา
ไ้กัตันหน
ชวนกันตกใจ

มิไ้จ่มใน
มิบ่นจำบ
เหตุว่าเพรากลัว

จมน้ำแล้วพิน
ถึงหาชชายแก้ว
มิอาจะพา

มีรับสั่งมา
เอาสำปันมา
เร็วพลันทันใด

๑ สิ้นค้ำมากมี
ทุกสิ่งคงไผ่
เงินทองตราไทร
กันที่กลนา

๑ กรบแล้วทันใด
ลงยงเพตรา
ไพร่พลแข่งกล้า
ลงนาว่าชัย

๑ ไ้ไบไคลยกลา
มาต้องกลืนใหญ่
อลวนวุ่นไชว
บนไ้บ่นงัว

๑ ไ้กนาว่าชัย
พาไ้ร่อดคั่ว
ฝูงคนทุกทัว
ตัวจักมรณา

๑ เล่นคล่องล่องกลืน
ลมกลืนฉาฉา
แจ้งแผ้วน้ำฟ้า
ทอศสมอลงไบ

๑ เจ้ากกาภาษา
ท้งหลายเร็วไป
ขึ้นตลิ่งจ้งไว
ไปคุดาการ

๔๑๘.

กลับมาจงไว

จงสู้ครรรโลย

สืบดูอาการ

๑ ถ้ำบ้านเมืองไกล

คงเร้าคึกอารี

ไปย้านนาร

ที่สถานจรโดย

กลับมาจงไว

จงสู้ครรรโลย

สืบดูอาการ

๑ ถ้ำบ้านเมืองไกล

ดังเร้าคึกอารี

ไปย้านนาร

ที่สถานจรโดย

๔๑๙.

ขึ้นไปไวภลรร

พหุหมกลผู้

สืบความถามไถ่

๑ เหล้าเซากำปร

พรมกันทันใจ

เที่ยวอยู่จนไขว

เข้าบอกอาการ

ขึ้นไปไวภลรร

พหุหมกลผู้

สืบความถามไถ่

๑ เหล้าเซากำปร

พรมกันทันใจ

เที่ยวอยู่จนไขว

เข้าบอกอาการ

๔๒๐.

ว่าพญณี

ใหม่คิขชขาย

บมียความทุก

เท่าตั้งคิขถรร

๑ กลับทนต์ย

มียปรีชาชา

รู้แต่ให้ทาน

อยู่ศากสัณรร

ทำมแตกาบุญ

ว่าพญณี

ไม่คิดล้อขาย

บมียความทุก

เท่าตั้งคิขฐาน

๑ กลับทนต์ย

มียปรีชาชา

รู้แต่ให้ทาน

อยู่สุขสำราญ

ทำแต่การบุญ

๔๒๑.

สีทามไศราษ

หมี่ร้ายแก่โครย

คิขถรรแตบุญ

๑ นามชื่อพระบาท

เชื้อชาฏิกะกุน

ภายในเพิ่มกุน

คำเซาราศรี

ศรีธรรมโสกราช

มี่ร้ายแก่โคร

คิขอ่านแต่บุญ

๑ นามชื่อพระบาท

เชื้อชาติตระกูล

ภายในเพิ่มกุน

คำเซาราศรี

๔๒๒.

ได้ฟังกิจา

เข้าเฝ้าพระบาท

เท่าเจ้าบุหรีย

๑ เจากากภาษา

ขึ้นมาทรรทือ

ทิวราชทือ

ทรรทือธรรมา

ได้ฟังกิจา

เข้าเฝ้าพระบาท

เท่าเจ้าบุรี

๑ เจากากภาษา

ขึ้นมาทรรทือ

ทิวราชทือ

ทรรทือธรรมา

๔๒๓.

เข้ามาแต่ไกล

อยู่โรมพิยไสย

ไปยัคคินลา

๑ เจาทุนแจ้งไป

กันทียภรรนา

ไชยไบยภตรา

มาตองลมใหญ่

เข้ามาแต่ไกล

อยู่โรมพิยไสย

ไปยัคคินลา

๑ เจาทุนแจ้งไป

พื้นที่พรรณนา

ไชยไบยภตรา

มาตองลมใหญ่

๔๒๔. ๐ เภตราครากรัว

อทษาภาทัว
มาทอชโกสยหาท
อญโกสณักไสย

๔๒๕. ๐ เภตราครากรัว

ทรวักความถามโดย
อญโรมพิไสย
สำเภาคล้อยคลา

๔๒๖. ๐ เภตราครากรัว

เชารูวิชา
ความรู้นัก
เลื่องญาไทโรย

๔๒๗. ๐ เภตราครากรัว

ยินตีมิใจ
ท้านร้วประเสริฐ
ทาทุระศาสดา

๔๒๘. ๐ เภตราครากรัว

ฝูงกามากมาย
ท่ายองช่วยไต่
ปราวณาสังตัย

๔๒๙. ๐ เภตราครากรัว

จำนองปองบาร
ทูลพรบ้ทงหลาย
เอามาให้นาม
บอกให้เข้าใจ

๐ เภตราครากรัว

เหตุเภาว่ากลัวไผ
หมักลาททาไทย
กับฝงนรหน้า

๐ เภตราครากรัว

ตามชอกิจา
เห็นโกสณักหน้า
ทารกกล้าเหลือใจ

๐ เภตราครากรัว

มากมายตราไทรย
ปรจักนรไสย
จนทจนมา

๐ เภตราครากรัว

ทัวเร้นยสัย
ภระไทยหันสา
เลิศในสุธา
ทูทจนใจ

๐ เภตราครากรัว

ข้าทักขัดไวย
ยิกไล่วันช่วย
บอกให้เต็มใจ
ข้าไสยโมนา

๐ เภตราครากรัว

โคกระบี่ช่างม้า
ข้าจักหา
ตามมีตามไต่

๐ เภตราครากรัว

อตุส่าห์พาตัว
มาทอคกลั้หาค
อญโกสณักไสย

๐ เภตราครากรัว

ทรวักความถามไต่
อญโรมพิไสย
สำเภาคล้อยคลา

๐ เภตราครากรัว

เชารูวิชา
ความรู้นัก
เลื่องลือไต่ไร

๐ เภตราครากรัว

ยินตีมิใจ
ท้านั้นประเสริฐ
ธาดุพระศาสดา

๐ เภตราครากรัว

ฝูงกามากมาย
ท่ายองช่วยไต่
ปรารณาสังโค

๐ เภตราครากรัว

จำนองปองปาน
ทุนทรพยัทงหลาย
เอามาให้นา
บอกให้เข้าใจ

๐ เภตราครากรัว

เหตุเภาว่ากลัวภัย
หมักลาททาไทย
กับฝงนรหน้า

๐ เภตราครากรัว

ท้าวเจ้าเวียงชัย
ตามชอกิจา
เห็นโกสณักหน้า
ท่านกล้าเหลือใจ

๐ เภตราครากรัว

มากมายตราไทรย
ประจักนรไสย
จนทจนมา

๐ เภตราครากรัว

ทัวเร้นยสัย
ภระไทยหันสา
เลิศในสุธา
ทูทจนใจ

๐ เภตราครากรัว

ข้าทักขัดไว้ว
ยิกไล่วันช่วย
บอกให้เต็มใจ
ข้าไสยโมนา

๐ เภตราครากรัว

โคกระบี่ช่างม้า
ข้าจะจักหา
ตามมีตามไต่

๔๓๐.

ไต่ฟงวาจา
จ่อแก้อัครรร
แต่ข้าทุกใจ

๔๓๑.

อศภาทัว
ทำไรช่วยการ
พรให้แก้ข้า

๔๓๒.

เห็นทิมตริก
กินน้ำสียวา
จึงจนภายใน

๔๓๓.

สีทามไศราธา
ช้อสาไป
เขาคันนรรหนา

๔๓๔.

แก้ฝูงประชารา
พรุกนี้ให้พร้อม
ชักนาวาไชย

๔๓๕.

โสกราชราชา
ล่งเรือที่นั่ง
กรมการบ่าวไพร่

๑ เจากากภาษา

พยตรกัไตรย
เท่านั้นรกล้วย
วุ่นในอยุธยา

๑ เพตราภาค.....ว

มาทียนีหน้า
น้ำมรรชรลา
ไต่ภาทัวไป

๑ จะทำกลางภ

ด้วยภูกเหลือใจ
ด้วยเพตราใหญ่
ภะไทยนัทหน้า

๑ บัดนรรภาธา

โคฟงกيجا
ช่วยชักนาวา
ทำรยาทุกใจ

๑ เทาให้ประกาศ

กรมการน้อยใหญ่
แหว่โลมกันไป
เข้าในยหาศชาย

๑ รุ่งเช้าเจ้าฟ้า

เสด็จจลาผรรผาย
โดยดั่งใจหมาย
มากมายลงไป

ไต่ฟงวาจา
จะแก้อัครรร
แต่ข้าทุกใจ

อาสาพาตัว
ทำนได้ช่วยการ
พอนให้แก้ข้า

เห็นทิมตริก
กินน้ำสียวา
จึงจนภายใน

ศรีธรรมโสกราช
ขออาสาไป
เข้าคันทันหนา

แก้ฝูงประชารา
พรุกนี้ให้พร้อม
ชักนาวาชัย

โสกราชราชา
ล่งเรือที่นั่ง
กรมการบ่าวไพร่

๑ เจ้ากากภาษา

พญาตรัสไตร
เท่านั้นรกล้วย
วุ่นในอยุธยา

๑ เพตราภาค.....ว

มาทียนีหน้า
น้ำมรรชรลา
ไต่ภาทัวไป

๑ จะทำกลางภ

ด้วยภูกเหลือใจ
ด้วยเพตราใหญ่
พระทัยนัทหน้า

๑ บัดน้นพระบาท

ไต่ฟงกيجا
ช่วยชักนาวา
ทำนอย่าทุกใจ

๑ ท้าวให้ประกาศ

กรมการน้อยใหญ่
แหว่โลมกันไป
เข้าในหาดทราย

๑ รุ่งเช้าเจ้าฟ้า

เสด็จจลาผรรผาย
โดยดั่งใจหมาย
มากมายลงไป

๔๓๖.

หมีได้ค้างเกียร
นางบางซุดโฮ
เร็วพลันทรไทย

๔๓๗.

ยิรติปริดา
ทำเนียบตั้งอยู่
ภระองชงทรร

๔๓๘.

เบื่องหนานารไป
มาทุกวันนี้
เจ้ากาคาภาสา

๔๓๙.

มียความเส่นหา
รุ่งเช้าภลา
ขึ้นมabatใจ

๐ วัลลสองเมืง

ชักนาวาไช
ฉาวโจกรไป
เข้าไนยกโพลัน

๐ เจ้ากาคาภาสา

ข้มชีรหิรหรร
ไกลโอเรียงรัน
คิซกันปฤสา

๐ กลองน้ำนัโส

ให้เรียกปากพ
เป็นที่รมยา
มาหาเทาไทย

๐ เทาทั้งสองรา

จรจาปราไส
สองราคลาไกล
ไนยวงพระยา

มิได้ค้างเกียร
นางบางซุดโฮ
เร็วพลันทันใด

ยิรติปริดา
ทำเนียบตั้งอยู่
พระองค์ทรงธรรม

เบื่องหนานาไป
มาทุกวันนี้
เจ้ากาคาภาสา

มีความเส่นหา
รุ่งเช้าเพล
ขึ้นมabatใจ

๐ วัลลสองเหมิน

ชักนาวาชัย
ฉาวโจกนไป
เข้าไนโพลัน

๐ เจ้ากาคาภาสา

ชมชื่นเหตุหรรษ
ไกลโอเรียงรัน
คิตกันปริกาษา

๐ กลองน้ำนัโส

ให้เรียกปากพญา
เป็นที่รมยา
มาหาท้าวไท

๐ ท้าวทั้งสองรา

เจรจาปราศรัย
สองราคลาไกล
ไนวังพระยา

๗๐๗๗๗ ๑๖ ๗๐๗๗๗

๔๔๐.

พิทักษ์รักษา

๔๔๑.

อยูมาชานาร

๔๔๒.

เส็จแล้วด้วยดี

๔๔๓.

ซึ่งเป็นสุพาว

๐ เมื่อนรโศกราชเจ้าฟ้า

รจนำเข้าปลาอาหาร

๐ ทุกสิ่งจขั้วถึวถาร

ปรมารโคหาราตรีย

๐ เกนไวยให้แต่งวารี

หาถ่านาที่วถาร

๐ ตรัสถามโหราจารย์

จทำเป็รการมงคล

พิทักษ์รักษา

อยูมาช้านาน

เส็จแล้วด้วยดี

ซึ่งเป็นศุภวาร

๗๐๗๗๗ ฉบับ ๑๖ ๗๐๗๗๗

๐ เมื่อนั้นโศกราชเจ้าฟ้า

รจนำเข้าปลาอาหาร

๐ ทุกสิ่งจัดถึวถาร

ประมาณได้หำราตรีย

๐ เกณฑ์ไว้ให้แต่งวารี

หาหรือหน้าทวถาร

๐ ตรัสถามโหราจารย์

จะทำการมงคล

๔๔๔. เป็นศุภสาผล
๔๔๕. เทียรตามงามดี
๔๔๖. แต่งตัวโอฬาร
๔๔๗. ผิดเวลาเล่า
๔๔๘. ทำตามเรื่องมา
๔๔๙. เอาล่อมวังเข้า
๔๕๐. อาริภรคาถา
๔๕๑. เป็รนักอินทรี
๔๕๒. ไร่บ่ออื่นมา
๔๕๓. ถิ่นแกว่งไกว
๔๕๔. หายไปบ่ช้า
๔๕๕. ชักसारเขมถรร
๔๕๖. เจ็บหัวตัวใหญ่
- ๑ โหราหาเรื่อกบัตคน
จุมพลให้ตั้งบายสี
๑ สรรทักลัวร์เครื่องบัตพลี
๑ ถั่วรณันทวิยถาร
๑ ครานันรจากากภูปาร
๑ เกื่อรบนนภักสาแทเซา
๑ อยู่ไนยเภการมารพ้า
๑ แล้วชักม้นทำนรีย้าว
๑ บัดนั้นเจ้าจากภาสา
เบ้ามาต่องกาบินหนีย
๑ แล้วอาริบตอญเจ็ทีย
ผูกขึ้นร้วยรินบันคลา
๑ บัดนั้นรจากากภาสา
หมี่ชาลกลับกลายหายไป
๑ บัดเดียวเป็รคลวงไว
บักใจจึงร่ายคาถา
ชักसारลงบ่คลา
แล้วเป็รยักสาคุมภรรจุ
๑ จึงอาริกาถาแข่งขัน
ยักนั้นก็กลายหายไป
๑ บัดเดียวเป็รนาคาโดย
ชักसारไปยกลบหาย
- เป็นศุภสาผล
เทียรตามงามดี
แต่งตัวโอฬาร
ผิดเวลาเล่า
ทำตามเรื่องมา
เอาล่อมวังเข้า
อ่านพระคาถา
เป็นนักอินทรี
ร่ายบทอื่นมา
ถือธงแกว่งไกว
ชักसारลงบ่คลา
หายไปบ่ช้า
ชักसारพลัน
เจ็บหัวตัวใหญ่
- ๑ โหราหาฤกษ์บัตคน
จุมพลให้ตั้งบายศรี
๑ สันทักลัวร์เครื่องบัตพลี
ถั่วรณันทวิยถาร
๑ ครานันเจ้าจากากภูปาล
วิถารไปต้วยเครื่องชาว
๑ เพื่อนบ้านภักษาแต่เข้า
พระเจ้าบ่ได้ภักษา
๑ อยู่ไนเพดานม่านผ้า
มีไนตำรารื่องราว
๑ แล้วชักมณฑลรียาว
หมู่กาพรพราวกันมา
๑ บัดนั้นเจ้าจากภาสา
เบ้ามาต่องกาบินหนี่
๑ แล้วอ่านบทอื่นเจ็ทีย
ผูกขึ้นร้วยรินบันคลา
๑ บัดนั้นเจ้าจากภาสา
มิชักกลับกลายหายไป
๑ บัดเดียวเป็นคนว่องไว
บักใจจึงร่ายคาถา
๑ ชักซ้าวसारลงบ่คลา
แล้วเป็รยักษาคุมภักษ
๑ จึงอ่านคาถาแข่งขัน
ยักนั้นก็กลายหายไป
๑ บัดเดียวเป็รนาคาลัย
ชักซ้าวसारไปยกลบหาย

๔๕๗. ให้ชุกกุกกาย ๑ สุกสันท้าวเนรพรผาย ๑ สุกสันท้าวเนรพรผาย
ให้ชุกกุกกาย ๑ สีสายอมเบื่องชรรบญ ๑ สีสายอมเบื่องชรรบญ
๔๕๘. ๑ เขียนไว้เป็นอักษรสนธิ ๑ เขียนไว้เป็นอักษรสนธิ
ไกรยแก้พากย์น ๑ กุสนบุณรรครำครรร ๑ กุสนบุณรรครำครรร
๔๕๙. ๑ อารแล้วยกหิรด้วยภลรร ๑ อารแล้วยกหิรด้วยภลรร
กูเห็นแมชรร ๑ สำเภาทองนัรอยู่ไน ๑ สำเภาทองนัรอยู่ไน
๔๖๐. ๑ แล่กูเห็นทุมสี่ใบ ๑ แล่กูเห็นทุมสี่ใบ
ทงมียอยู่ไน ๑ เทาไทยมีใจปราชญ์น้ำ ๑ เทาไทยมีใจปราชญ์น้ำ
๔๖๑. ๑ จึงถามเจากากภาษา ๑ จึงถามเจากากภาษา
เอาไคยหาหน้า ๑ จงบอกให้ข้าเข้าใจ ๑ จงบอกให้ข้าเข้าใจ
๔๖๒. ๑ เจ้ากาภาษาทูลไท ๑ เจ้ากาภาษาทูลไท
เอาไหมโดยไสย ๑ แกล้งบรรจงใจพระธาตุ ๑ แกล้งบรรจงใจพระธาตุ
๔๖๓. ๑ ถ้าพระไครรู้อาหนาร ๑ ถ้าพระไครรู้อาหนาร
กูเท็กกระบวน ๑ ใช้ให้อำมาตย์เอามา ๑ ใช้ให้อำมาตย์เอามา
๔๖๔. ๑ ไม่ไผ่ยาวสักกั้ว ๑ ไม่ไผ่ยาวสักกั้ว
เจากากภาษา ๑ หมิข้าแยงไนยบั๊กตุ้ม ๑ หมิข้าแยงไนยบั๊กตุ้ม
๔๖๕. ๑ เป็นหัวนาคาประชุม ๑ เป็นหัวนาคาประชุม
ขึ้นกันบั๊กตุ้ม ๑ มีดกลุมขึ้นสืบหว่า ๑ มีดกลุมขึ้นสืบหว่า
๔๖๖. ๑ ไผ่แยงชำรุดทรุดธา ๑ ไผ่แยงชำรุดทรุดธา
ชาตสุนนัรหน้า ๑ แทะเทเล้งจาบมี ๑ แทะเทเล้งจาบมี
๔๖๗. ๑ เอาใบอิธมาทรรทีย ๑ เอาใบอิธมาทรรทีย
แหล็กเป็รผกฟ้อ ๑ ริที่กัณคลนา ๑ ริที่กัณคลนา
๔๖๘. ๑ บักเดียวเจากากภาษา ๑ บักเดียวเจากากภาษา
บอกแก่ภรรยา ๑ สำรับสำภูทรวงทรร ๑ สำรับสำภูทรวงทรร
๔๖๙. ๑ เมื่อไคยสาสนาหาพัน ๑ เมื่อไคยสาสนาหาพัน
ภระเทศนาทรร ๑ ทองนัรเจงทัวชุมภู ๑ ทองนัรเจงทัวชุมภู
- ๑ สุกสันท้าวเนรพรผาย ๑ สีสายอมเบื่องชรรบญ ๑ สีสายอมเบื่องชรรบญ
๑ เขียนไว้เป็นอักษรสนธิ ๑ กุสนบุณรรครำครรร ๑ กุสนบุณรรครำครรร
๑ อารแล้วยกหิรด้วยภลรร ๑ สำเภาทองนัรอยู่ไน ๑ สำเภาทองนัรอยู่ไน
๑ แล่กูเห็นทุมสี่ใบ ๑ เทาไทยมีใจปราชญ์น้ำ ๑ เทาไทยมีใจปราชญ์น้ำ
๑ จึงถามเจากากภาษา ๑ จงบอกให้ข้าเข้าใจ ๑ จงบอกให้ข้าเข้าใจ
๑ เจ้ากาภาษาทูลไท ๑ แกล้งบรรจงใจพระธาตุ ๑ แกล้งบรรจงใจพระธาตุ
๑ ถ้าพระไครรู้อาหนาร ๑ ใช้ให้อำมาตย์เอามา ๑ ใช้ให้อำมาตย์เอามา
๑ ไม่ไผ่ยาวสักกั้ว ๑ หมิข้าแยงไนยบั๊กตุ้ม ๑ หมิข้าแยงไนยบั๊กตุ้ม
๑ เป็นหัวนาคาประชุม ๑ มีดกลุมขึ้นสืบหว่า ๑ มีดกลุมขึ้นสืบหว่า
๑ ไผ่แยงชำรุดทรุดธา ๑ แทะเทเล้งจาบมี ๑ แทะเทเล้งจาบมี
๑ เอาใบอิธมาทรรทีย ๑ ริที่กัณคลนา ๑ ริที่กัณคลนา
๑ บักเดียวเจากากภาษา ๑ สำรับสำภูทรวงทรร ๑ สำรับสำภูทรวงทรร
๑ เมื่อไคยสาสนาหาพัน ๑ ทองนัรเจงทัวชุมภู ๑ ทองนัรเจงทัวชุมภู

๔๗๐. ๑
อุทิศให้รู้

๔๗๑. ๑
เจากากภาสา

๔๗๒. ๑
สีเมฆขรรใหญ่

๔๗๓. ๑
เจากากภาสา

๔๗๔. ๑
คิตกรโดยง่าย

๔๗๕. ๑
ทูนแก่พาย

๔๗๖. ๑
แล้วพอรอมกรไป

๔๗๗. ๑
เห็นทักสินบุญ

๔๗๘. ๑
เห็นกันหม่นหมาย

๔๗๙. ๑
อรหรรผู้ใหญ่

๔๘๐. ๑
เกาหองโดยตรา

๔๘๑. ๑
ทองสียุมนรร

๔๘๒. ๑
มากังกรว้ย

๑ พระเจาเลาราเล็ดผู้
ทูนในอักษรศิลา

๑ ทรรหลายได้จักแก้ตา
อาคมแข่งกล้าเหลือใจ

๑ ไหเอ่านำปรอบมาไว
เทโซยไนย่นรแล่นน้ำ

๑ ยักห้มเอาไปยหมีชา
หมีชาเอาไปประปราย

๑ ทำสำเนาทองโดยหมาย
ผรรผายจยักขึ้นมา

๑ บัดเดียวเจากากภาสา
งคไวกัรหระทาไทย

๑ เอากันแข่งบัตมิตไม
หาที่ภูมิโซยชอบกัน

๑ จิงภระอรหรรสังย่น
จิงถามฝูงชลทงหลาย

๑ เจากากภาสาพูนาย
เปรทัยสบายพระไทย

๑ ตรีกันหมีชาทรรโดย
เทาไทยทงหลายปฤสา

๑ แล้วให้มาปลุกสาลา
รับทาศุสาว่าฎมาถรร

๑ หมูกลเท่ามาแจจรร
เอามาด้วยกรรมมรรมาย

๑ เกการมำร่ม่งเกรศพรย
เทาให้ทงหลายรักษ

๑ พระเจ้าเล่าวาเลศผู้
อุทิศให้รู้

๑ ทังหลายได้จักแก้ตา
เจ้ากากภาสา

๑ ให้เอ่านำปรอบมาไว
สีแม่ขันใหญ่

๑ ยกหามเอาไปมิชา
เจ้ากากภาสา

๑ ทำสำเนาทองโดยหมาย
คิตกันโดยง่าย

๑ บัดเดียวเจ้ากากภาสา
ทูลแก่พญา

๑ เอากระแข่งบัตมิตไม
แล้วพร้อมกันไป

๑ จิงพระอรหรรสังย่น
เห็นทักสินบุญ

๑ เจ้ากากภาสาพูนาย
เห็นกันหม่นหมาย

๑ ตรีกันมิชาทันใด
อรหรรผู้ใหญ่

๑ แล้วให้มาปลุกสาลา
แก้ห้องโดยตรา

๑ หมูคนเข้ามาแจจัน
ทองสียุมนรร

๑ เพดานมำน่ม่งเพริศพรย
มากังกรว้ย

๑ พระเจ้าเล่าวาเลศผู้
อุทิศให้รู้

๑ ทังหลายได้จักแก้ตา
อาคมแข่งกล้าเหลือใจ

๑ ให้เอ่านำปรอบมาไว
เทใส่ในนั้นแลหนา

๑ ยกหามเอาไปมิชา
มิชาเอาไปประปราย

๑ ทำสำเนาทองโดยหมาย
ผนผายจะยกขึ้นมา

๑ บัดเดียวเจ้ากากภาสา
งคไวก่อนราท้าวไท

๑ เอากระแข่งบัตมิตไม
หาที่ภูมิโซยชอบกล

๑ จิงพระอรหรรสังย่น
จิงถามฝูงชนทงหลาย

๑ เจ้ากากภาสาพูนาย
เป็นที่สบายพระทัย

๑ ตรีกันมิชาทันใด
ท้าวไททงหลายปฤษา

๑ แล้วให้มาปลุกสาลา
รับทาศุสาตามาพลัน

๑ หมูคนเข้ามาแจจัน
เอามาด้วยกันหม่นหมาย

๑ เพดานมำน่ม่งเพริศพรย
ท้าวไททงหลายรักษ

๔๙๖. ๐ พระพุทธเจ้า
ชาครพุทธ

๔๙๗. ๐ ยกขึ้นทูลเกล้า
สามองค์ทรงธรรม

๔๙๘. ๐ เสร็จแล้วเจ้า
เห็นทาสาศา

๔๙๙. ๐ กับเด็กสี่คน
แบกภารมาโลย

๕๐๐. ๐ บัดเดียวเจ้า
ทูลแต่พระยา

๕๐๑. ๐ แล้วให้หาม
ซึ่งฝังไว้ใน

๕๐๒. ๐ สามสิบแปด
ถึงแล้วมีข้า

๕๐๓. ๐ ไว้สุมแม่
น้ำอยู่ข้างใน

๕๐๔. ๐ น้ำใสใน
ตั้งอุทิศว่า

๕๐๕. ๐ รูปเทียน
ยาไต่สุนัข

๕๐๖. ๐ บิณฑบาต
ยาไต่หอยทวาร

๕๐๗. ๐ บัดเดียวเจ้า
ขับกลิ้งขึ้นมา

๕๐๘. ๐ อารเวท
ครบร้อยแปดไสย

๐ พระพุทธเจ้า
จำหน้เถนมะอระ

๐ ยกขึ้นทูลเกล้า
อระทรวาทวันทา

๐ เสร็จแล้วเจ้า
นำพาพญาลงไป

๐ กับเด็กสี่คน
พรวดไปด้วยเครื่องบูชา

๐ บัดเดียวเจ้า
กับเด็กนั้นหน้าขึ้นไป

๐ แล้วให้หาม
ลงไปก็มากันหน้า

๐ สามสิบแปด
เจ้าจากภาษาแนใจ

๐ ไว้สุมแม่
แลไปน้ำพิศนาคา

๐ น้ำใสใน
ยาไต่ทรุทธาแห่งห้าย

๐ รูปเทียน
ยืนยาวอยู่ใต้ห้าย

๐ บิณฑบาต
ทุกอรรซึ่งได้บูชา

๐ บัดเดียวเจ้า
นั่งแต่เอกาอยู่ใน

๐ อารเวท
ผูกไปด้วยรูปภพนท

๐ พระพุทธเจ้า
สาครพุทธพงศ์

๐ ยกขึ้นทูลเกล้า
สามองค์ทรงธรรม

๐ เสร็จแล้วเจ้า
เชิญทาสาศา

๐ กับเด็กสี่คน
แบกพานมาโลย

๐ บัดเดียวเจ้า
ทูลแต่พระยา

๐ แล้วให้หาม
ซึ่งฝังไว้ใน

๐ สามสิบแปด
ถึงแล้วมีข้า

๐ ไว้สุมแม่
น้ำอยู่ข้างใน

๐ น้ำใสใน
ตั้งอุทิศว่า

๐ รูปเทียน
อย่าได้สุนัข

๐ บิณฑบาต
อย่าได้ไหวหวั่น

๐ บัดเดียวเจ้า
ขับคนขึ้นมา

๐ อารเวท
ครบร้อยแปดไสย

๐ พระพุทธเจ้า
จำหน้เถนมะอระ

๐ ยกขึ้นทูลเกล้า
อระทรวาทวันทา

๐ เสร็จแล้วเจ้า
นำพาพญาลงไป

๐ กับเด็กสี่คน
พร้อมไปด้วยเครื่องบูชา

๐ บัดเดียวเจ้า
กับเด็กนั้นหน้าขึ้นไป

๐ แล้วให้หาม
ลงไปก็มากันหน้า

๐ สามสิบแปด
เจ้าจากภาษาแนใจ

๐ ไว้สุมแม่
แลไปน้ำพิศนาคา

๐ น้ำใสใน
อย่าได้ทรุทธาแห่งห้าย

๐ รูปเทียน
ยืนยาวอยู่ใต้ห้าย

๐ บิณฑบาต
ทุกอันซึ่งได้บูชา

๐ บัดเดียวเจ้า
นั่งแต่เอกาอยู่ใน

๐ อารเวท
ผูกไปด้วยรูปภพนท

๕๐๙. ภัยพระยามล
ภัยพระยามล

๕๑๐. เป็นสิงหะรา
เป็นสิงหะรา

๕๑๑. ช้างเผือกไสย
ช้างเผือกไสย

๕๑๒. เอาหัวเข้าหา
เอาหัวเข้าหา

๕๑๓. ทรมารูปกุมพรว
ทรมารูปกุมพรว

๕๑๔. ผูกด้วยบาฬี
ผูกด้วยบาฬี

๑. เหมือนหนึ่งทำแตกกรัน
เป็นยักษ์เป็นคลมยา

๑. เป็นครุฑเป็นนาคนาคา
เป็นโตมึงอาชาไนย

๑. เป็นบันเฑาะรูปช้างไสย
ช้างอินชางพรมเทพดา

๑. แล้วปรีเป็นรูปนาคา
หางมาเข้าเกี่ยวด้วยกรร

๑. มีอิทธิที่แข่งขรรฐ
ถือภูบองยีนอยรรวรัย

๑. ฐิถวันแต่ลวันฤทธิ
ทงนียกันที่อุประไหม

๑. ภัยพระยามล
ภัยพระยามล

๑. เป็นสิงหะรา
เป็นสิงหะรา

๑. ช้างเพชรพิสัย
ช้างเพชรพิสัย

๑. เอาหัวเข้าหา
เอาหัวเข้าหา

๑. ทำรูปกุมภกันท์
ทำรูปกุมภกันท์

๑. ผูกด้วยบาฬี
ผูกด้วยบาฬี

๑. เหมือนหนึ่งทำแต่ก่อนกล
เป็นยักษ์เป็นคลมยา

๑. เป็นครุฑเป็นนาคนาคา
เป็นโตมึงอาชาไนย

๑. เป็นบันเฑาะรูปช้างชัย
ช้างอินทร์ช้างพรมเทพดา

๑. แล้วบันเป็นรูปนาคา
หางมาเข้าเกี่ยวด้วยกัน

๑. มีอิทธิฤทธิ์แข่งขัน
ถือตะบองยีนยันวันตี

๑. ถิถวันแต่ลวันฤทธิ
ทงนียกันที่อุประมัย

๑๑ ๑๑

๑๑ ๑๑

๕๑๕. ทำแล้วก็แล้วกลา
ไหว้กัทยออกไป

๕๑๖. ทำมราทำรท่งไว
มีไปไนยทำมรา

๕๑๗. โดยสุวิภาครัง
ย้าวรตามทียถาวร

๕๑๘. บักไวโคสามคั้ว
รยะการหกวา

๕๑๙. สูงนั้วโคสัว
เข้ามาถึงสาไหลย

๕๒๐. ภาครุพทคำเกียร
บาครทงศรีนัย

๑. กลับขึ้นมาตอบคัใจ
กว่างรีไสยชางแปควา

๑. คลท่งหลายยาศรงกา
ข้าแต่่งไวตามทียถาวร

๑. สิลาตรังปักบาการ
หกวาทำโดยพรรณา

๑. ทิตอัสารไหมสึลา
อิธิเรียบมาหนาเหลือใจ

๑. โดยซึ่งหนาแน่นเต็มไป
คิตพธอมใจกรทงหลาย

๑. สาครเนียรพร้อมม้ามัย
ทรวเตรียมไว้ทุกประการ

๑. ทำแล้วก็แล้วกลา
ไหว้กัทยออกไป

๑. ดำราทำนตั้งไว้
มีไปไนยดำรา

๑. โดยสุวิภาครัง
ย้าวรตามทียฐาน

๑. บักไว้โคสามคั้ว
ระยะกันหกวา

๑. สูงนั้วโคสัว
เข้ามาถึงสาไ

๑. พระครุพทคำเกียร
บาครทงสัณย

๑. กลับขึ้นมาตอบคัใจ
กว่างรีไสยชางแปควา

๑. คนท่งหลายอย่าสงกา
ข้าแต่่งไวตามทียฐาน

๑. ศิลาตรังปักบาการ
หกวาทำโดยพรรณา

๑. ทิตอัสานไม่สึลา
อิธิเรียบมาหนาเหลือใจ

๑. โดยซึ่งหนาแน่นเต็มไป
คิตพธอมใจกันท่งหลาย

๑. สาครเนียรพร้อมม้ามัย
ทรวเตรียมไว้ทุกประการ

๕๒๑. สิดาเกาแผ่นดินนัก	ทั้งเป็นหลักทองแปดคำ	๑ สิดาเกาแผ่นดินนัก	ทั้งเป็นหลักทั้งแปดคำ
ตกภัยสัตว์สาร	โดยปรหมารทำขึ้นไป	ต่อก่อบายอดฐาน	โดยประมาณทำขึ้นไป
๕๒๒. ถิ่นครุยม้อมเรียบอิศ	เป็นมิดชิดหมักรเหลื่อใจ	๑ ถิ่นครุยม้อมเรียบอิศ	เป็นมิดชิดมั่นเหลื่อใจ
หินหลักปักต่อไป	แปดทิศไผ่ทองกล้าวมา	หินหลักปักต่อไป	แปดทิศไผ่ดังกล้าวมา
๕๒๓. จนถั่งที่ปรางนัร	ทำแข่งขันหลักสิดา	๑ จนถึงที่ปรางคั่น	ทำแข่งขันหลักสิดา
ขั้วรนอกถักออกมา	อิศนัรหนาทำแข่งขรรจ	ขั้วรนอกถักออกมา	อิศนัรหนาทำแข่งขัน
๕๒๔. แด่ปรางนัรขึ้นไป	สิดาใหญ่ประชุมกร	๑ แด่ปรางคั่นขึ้นไป	สิดาใหญ่ประชุมกัน
ประทุมโกฏขึ้นไปนัร	เหล็กแข่งขรรสุดยอดปลาย	ประทุมโกฏขึ้นไปนั้น	เหล็กแข่งขันสุดยอดปลาย
๕๒๕. สูงสามสิบหกวา	ไนยตำมร่าวโดยม้าย	๑ สูงสามสิบหกวา	ไนยตำมร่าวโดยหมาย
สามสอกออกเสดไวย	พร้อมโดยหม้ายแล้วด้วยภลรร	สามสอกออกเศษไว้	พร้อมโดยหมายแล้วด้วยพลัน
๕๒๖. บรรจงเงินกับทอง	ซัพสินของมากทุกอรร	๑ บรรจงเงินกับทอง	ทรัพย์สินของมากทุกอัน
หัวแหวนปีละภรร	ร้อยแปดนรรมากนักรหน้า	หัวแหวนปีละภรร	ร้อยแปดนั้นมากนักรหน้า
๕๒๗. ภูหลอดถั่งยอยปลาย	แก้วแก้วร่ายของนาคา	๑ ตลอดจนยอดปลาย	แก้วแพรพรายของนาคา
เอาขึ้นมาบูชา	ไต่พรานบ้ำภาเอาไป	เอาขึ้นมาบูชา	ไต่พรานบ้ำพาเอาไป
๕๒๘. แสงนัรช่วงภร่ายๆ	ยังเทียนโตตามไวยไนย	๑ แสงนั้นช่วงพรายพราย	ยังเทียนโตตามไว้ใน
เห็นหัวเมืองเวียงไชย	ทรรmgrงไผ่ไวยแห่นหน้า	เห็นหัวเมืองเวียงชัย	ทำกรงใส่ไว้แน่นหนา
๕๒๙. เทาไผ่ไวยนัยปราง	ของต่างๆอรรกล้าวมา	๑ ท้าวใส่ไว้ในปรางค์	ของต่างต่างอันกล้าวมา
ถียๆล้วนมียก่า	จะภรรนามากตราไทรย	ดีศีลวันมีค่า	จะพรรณนามากตราไทร
๕๓๐. แล้วให้ลงปุนหยาบ	ดูเกลี้ยงราบงามสบใจ	๑ แล้วให้ลงปุนหยาบ	ดูเกลี้ยงราบงามสบใจ
สามสิบหกนรรครบไป	ถ่วงว่องไวล้วนแข่งกล้า	สามสิบหกนั้นครบไป	ถ่วงว่องไวล้วนแข่งกล้า
๕๓๑. ขั้วรนัยไผ่สุบรรณ	ปรางสุวรรณปุนลูปา	๑ ขึ้นในใส่สุบรรณ	ปรางค์สุวรรณปุนลูปา
ภูล้อยแต่ยออกมา	ถั่งอาศหนาทรรมทั่วไป	ตลอดแต่ยออกมา	ถึงอาศนาทำทั่วไป
๕๓๒. แด่อาศนาคาภูศุคณอก	ใหม่แก้วลือชแต่เทาโดย	๑ แด่อาศนาคาสุคณอก	ไม่แก้วลือชแต่เท่าใด
แล้วทรรมตำปุนไป	เนียรนักรไผ่ทรรมลงมา	แล้วทำตำปุนไป	เนียรนักรไผ่ทรรมมา
๕๓๓. ถั่งอาศนาคาภูทรรนัย	แนบเนียนถั่งนักรหน้า	๑ ถั่งอาศนาคาครณิ	แนบเนียนถั่งนักรหน้า
แกลมกลามงามโสภา	พิฐรหนาใหม่รำกีย	แพลมพลามงามโสภา	พิจารณาไม่รำกีย

๕๓๔. ภาระครุพทุคำเพียน ทว้อมแนบเนียนภอมทงสีย ๑ พระครุพทุคำเกียร ทำแนบเนียนพร้อมทงสี่
สียองค์ลวนตียๆ นามช้อมมียพทุษากร ส้องคัลลวนคิตี นามช้อมมียพทุษากร
๕๓๕. องคหนึ่งภระเถนม: บ้อไคละให้เจียนจร ๑ องคหนึ่งพระเถระมะ บ้อไคละให้เจียนจร
องคหนึ่งภระครุษร ส้องค้ออรไคอรทรร องคหนึ่งพระครุสอน ส้องค้ออรไคอรทรร
๕๓๖. ทารเท่าเจ้าเวียงไชย กิษกรอมไจยศรีทงทรรญ ๑ ทานท้าวเจ้าเวียงชัย คิดพร้อมไจยศรีทงทรรญ
แล้วบวรรูปพระอรทรรธ ตามทิษนรรแปดพระอง แล้วบวรรูปพระอรทรรธ ตามทิษนรรแปดพระองค
๕๓๗. ทงแปดคัารยิมล่อมไวย นพนอบไหวพระพทุทง ๑ ทังแปดคัานยิมล่อมไวย นพนอบไหวพระพทุทงค
อ้อาคทาทองค เทาบรรจ้งช้งพีห้ว อ้อาคทาทองค ท้าวบรรจ้งช้งล่อห้ว
๕๓๘. ภระครุทงสียกล มีสาหมันหมิไชชัว ๑ พระครุทงสี่คน มีสามณเมิไชชัว
ทำไคโยไปรอบตัว ย่อมเกรงกลลัวพระอรทรรธ ทำไคโยไปรอบตัว ย่อมเกรงกลลัวพระอรทรรธ
๕๓๙. แล้วทำเป็นขั้วไคย ทิษนไปยบญปรางคันร ๑ แล้วทำเป็นขั้วไคย ทิษนไปยบญปรางคันร
จว่านารภรร ทกสิงอรมาทราไทรย จะว่านารภรรน ทกสิงอันมาทราไทร
๕๔๐. เจากากภาสา แล้วจรกลาลคันไคโย ๑ เจากากภาสา แล้วจรกลาลคันไคโย
ยงเมืองโรมภียไสย สำเมรจไจยลุดปรากัณน้ำ ยังเมืองโรมภียไสย สำเมรจไจยลุดปรารณ
๕๔๑. เจาเมืองหมุเสถีย รุกัชวันกรรมา ๑ เจาเมืองหมุเศรฐฐี รุกัชวันกันมา
ว่ากัภระจุพิพา ทาศศาคคัทำการบวรญ ว่ากัภระจุพา ราชศศาคคัทำการบวรญ
๕๔๒. เงินทองของชอบไจย ทกกรุงไครยมาแทรรคณ ๑ เงินทองของชอบไจย ทกกรุงไครยมาแทรรคณ
เอามาเป็นมากมุนท แต่งท่างล่อท่างเกียรมา เอามาเป็นมากมุล แต่งท่างล่อท่างเกียรมา
๕๔๓. หกทรรทารทำใหม่ ขุดฝ้งไวกลางสุธา ๑ หาทันทานทำใหม่ ขุดฝ้งไวกลางสุธา
ลางบ่างทำปฤศหน้า ลางบ่างมาทำอฏฐรร ลางบ่างทำปรีศนา ลางบ่างมาทำอาถรรพณ์
๕๔๔. ให้มเอกลคันไคโย บัารเรือนไครยไนยกรั้งน้อร ๑ ไม่เอกลคันไคโย บัารเรือนไครยไนยกรั้งน้อร
เงินทองของสพภรร ทกสิ่งนรรอรเอามา เงินทองของสรวพภรรน ทกสิ่งน้อนเอกมา
๕๔๕. ฝ้งไวกทุกแห่งหญ โหมไคคัลมากนัคหน้า ๑ ฝ้งไวกทุกแห่งหน ไม่ไคคณมากนัคหน้า
คัารัชาพรรตรา จคุดมาทุกแห่งหญ จคุดมาทุกแห่งหน จะคุดมาทุกแห่งหน
๕๔๖. พระยาทุกทานิย กัคลาคลิตทุกคัาบุญ ๑ พระยาทุกทานิย กัคลาคลิตทุกคัาบุญ
มาช่วยทาศษทศภล ตามกัศลเจาภารา มาช่วยราชคัศพล ตามกัศลเจ้าพารา

๕๔๗. มาพร้อมเผ้าพระแก้ว เทาทำแล้วมีวาจา
เกนกรรตามบรรชา ภาระทองว่าคำรามีย

๕๔๘. แล้วทรมที่ฝั่งกระทู กุสอาดเพหารมี
ภาระหามมารบาบีย งามมันทียะภรรนา

๑ มาพร้อมเผ้าพระแก้ว ท้าวทำแล้วมีวาจา

เกนทักันตามบัญชา พระทองว่าคำรามีย

๑ แล้วทำที่ฝั่งพระธาตุ กุสอาดเพหารมี

พระห้ามมารบาบีย งามมันทียะภรรนา

๗๑๗๗๗

๑๖

๗๑๗๗๗

๕๔๙.

เจ้าลงกาสร

๕๕๐.

ลิลิตินึงไหย

๕๕๑.

ทุกศรีงนา

๕๕๒.

เทาทรมกระทู

๕๕๓.

ทงสองไชโย

๕๕๔.

เรือเล่นเต็นผา

๕๕๕.

เผ้าเจาทานีย

๕๕๖.

ไชโยไหยเข้ามา

๕๕๗.

เสียทีๆ หมาย

๕๕๘.

พระนามชื่อว่า

ขื่นข่งกไวพลร

มีองค์การภรรโดยหมาย

๑ สงกแกเสถีสองนาย

ภลิมัยนัรไชเกตรา

บรรทุกเงินทองของมา

มาช่วยพระยาเชื้อชาติ

๑ พระนามชื่อเทาโสกราช

อยู่ที่ณ หาดทรายใหญ่

๑ เสถียรบรรชาไช

เล่นไปโยกลางคก

๑ เกตราคลาไคลไปมา

หมียชักถึงธานี

๑ ทอดสมอนาวาคลาคลี

ทูลความคดีซึ่งมา

๑ บัทรนัพระเจ้าลงกา

ทรมทาสฐาฏาโดยหมาย

๑ พระแก้วทรมแล้วโดยง่าย

หมียไคยจ้ทรรเหลยหน้า

๑ ญงมียลูกชายสองรา

เจ้าหมทุเจ้าหมคู้ใจ

เจ้าลงกาสร

ภลิตินึงให้

ทุกสิ่งนา

ท้าวทำพระธาตุ

ทั้งสองไชโย

เรือเล่นเต็นผา

เผ้าเจ้าธานี

ไชโยเข้ามา

เสียทีที่หมาย

พระนามชื่อว่า

๗๑๗๗๗

ฉบับ ๑๖

๗๑๗๗๗

๑ ขื่นข่งกไวพลร

มีองค์การภรรโดยหมาย

๑ สกแกเสถีสองนาย

ภลิมัยนัรไชเกตรา

๑ บรรทุกเงินทองของมา

มาช่วยพระยาเชื้อชาติ

๑ พระนามชื่อท้าวโสกราช

อยู่ที่ ณ หาดทรายใหญ่

๑ เสถียรบรรชาไช

เล่นไปโยกลางคก

๑ เกตราคลาไคลไปมา

หมียชักถึงธานี

๑ ทอดสมอนาวาคลาคลี

ทูลความคดีซึ่งมา

๑ บัทรนัพระเจ้าลงกา

ทรมทาสฐาฏาโดยหมาย

๑ พระแก้วทำแล้วโดยง่าย

มิได้จะทันเลยหน้า

๑ ยังมีลูกชายสองรา

เจ้าหมทุเจ้าหมคู้ใจ

๕๕๙. แตสองนัรไรสรย	๑ ทงสองภัน้องชลไทย ทียำหนักใหญ่โดยหมาย	๑ ทั้งสองพี่น้องชนไก่ ที่ำหนักใหญ่โดยหมาย
๕๖๐. แทงพรรจกรรตย	๑ วียวาชแก่กรรสองชาย ปฎฐำให้หนักหน้า	๑ วียวาทแก่กันสองชาย บิตำร่ำให้หนักหน้า
๕๖๑. เผ้าเสียให้มชา	๑ เอาศรพเจาทงสองรา เอาหุฎมาทงมุล	๑ เอาศรพเจ้าทั้งสองรา เอาอุฐิมาทงมุล
๕๖๒. หมีให้ยสาบสน	๑ ถัมคำทรรวมเกลสาเปนปุน อนุกุลเป็นรูปพระบาท	๑ ถัมคำท่าเกล้าเป็นปุน อนุกุลเป็นรูปพระบาท
๕๖๓. เมือหนีนางนาช	๑ เมื่อยงเป็นภระสียทาตุ เยะราชภระเจาภิมภา	๑ เมื่อยังเป็นพระศรีธาคู เยาวราชพระเจ้าพิมพา
๕๖๔. และรูนายจรรนามาท	๑ แล้วบั้งเป็นรูปอาชา บั้งรูปภิมภาชุนาช	๑ แล้วบั้งเป็นรูปอาชา บั้งรูปพิมพานุชนาถ
๕๖๕. บุตรสัตรีฐาภุศรองฝ้าย	๑ กอตราหุนราช เจาหมทนัรไรสรยทไชย	๑ กอตราหุลราช เจ้าหมทนัรไรสรยทไชย
๕๖๖. น้องชายเจาหมนัรไรหน้า	๑ ชางชว้าโดยหม้าย แล้วบั้งเป็นรูปพุกทา	๑ ช้างชว้าโดยหม้าย แล้วบั้งเป็นรูปพุกทา
๕๖๗. อยุหนากกรโดยขึ้นทล้งค์	๑ ผรรพระภักทา	๑ ผันพระพักตร์ทา
๕๖๘. ขำมรับภระองค์	๑ บั้งรูปโตสริงหยังยง จำหน้งเสถียทงศรองค์	๑ บั้งรูปโตสริงหยังยง จำนางเศรษฐีทงสอง
๕๖๙. เสรรฐแล้วการรรจล่อง	๑ แล้วทำเภหารโดยปองค์ แล้วฝ่งเงินทองนักรหน้า	๑ แล้วทำเพหารโดยปอง แล้วฝ่งเงินทองนักรหน้า
๕๗๐. ถ้าไครยปรอดย	๑ เขียรอักษรไวศิตา คิตโดยเอามาธรรมบุญ	๑ เขียรอักษรไวศิตา คิตได้เอามาทำบุญ
๕๗๑. คิชแมนแทนคุณ	๑ เสถียทงสองปองปุล อนุกุนไนยทาศภระไทรย	๑ เศรษฐีทงสองปองปุล อนุกุลในธาคูพระไตร

๗๐๗๗๗๗ ๒๘ ๗๐๗๗๗๗

๗๐๗๗๗๗ (สุรางคนางค์ ๒๘) ๗๐๗๗๗๗

๕๗๒.

อยู่เมืองลงกา
น่านจิตรปราณน้ำ
หาดชายแก้วไสย

๐ ยงมียเถรา

บุญาเหลือใจ
จมากรงไกรย
น่านใจแนบเนียน

อยู่เมืองลังกา
น้ำจิตปรารถนา
หาดทรายแก้วไชร

๐ ยังมีเถรา

บุญาเหลือใจ
จะมากกรงไกร
น้ำใจแนบเนียน

๕๗๓.

ภษาทนายา
เอาโททองมา
ปลุกไว้เป็นเกียน

๐ นามชื่อพระบาท

พระทิพมันเทียนท
นาวาตามเพียร
ทียาทศุทรวงธรรม

ลือชาทนายา
เอาโพธิ์ทองมา
ปลุกไว้เป็นเกียน

๐ นามชื่อพระบาท

พระทิพมันเทียน
นาวาตามเพียร
ทียาทศุทรวงธรรม

๕๗๔.

ทำนรปรสทิ
ก้อพระบรรทม
พระพุทธรูป

๐ อยู่ก่อนทิก

ตามทิกทำรรสร
อุคตมสกร
เกี่ยวพรอไป

ทำนรประสทิ
ก้อพระบรรทม
พระพุทธรูป

๐ อยู่อุครทิก

ตามทิกทำนสร
อุคตมสกร
เกี่ยวพันรอบไป

๕๗๕.

เทพารมการฉลอง
ทรรม....ตุระไว้
ทรรมเป็นขันไทย

๐ ทรรมแล้วโดยปอง

เงินทองตราไทย
ปฤษศน้ำใบไน
ไครยมีปรยา

ท้าวทำการฉลอง
ทำ.....ตุระไว้
ทำเป็นขันกะไค

๐ ทำแล้วโดยปอง

เงินทองตราไทร
ปฤษศน้ำใบไน
ไครมีปัญญา

๕๗๖.

จเอาเงินทอง
เอาไว้สำรพ
เกหารรรรหน้า

๐ คิตไต่โดยปอง

ของทานแลหน้า
แต่งรูปพุทธา
ทรุทธราสอมไซ

จะเอาเงินทอง
เอาไว้สำหรับ
เพหารนั้นหนา

๐ คิตไต่โดยปอง

ของทานแลหน้า
แต่งรูปพุทธา
ทรุทธราสอมไซ

๕๗๗.

มีอยู่เรอรว
ชื่อนายสามจอม
ทำนรเลาไสย

๐ ภาระสามจอมเจ้า

จะเลาแจ้งจัย
...หงงไผ
มาแต่ลงกา

มีอยู่เรอรว
ชื่อนายสามจอม
ทำนรเลาไสย

๐ พระสามจอมเจ้า

จะเลาแจ้งจัย
...หงงไผ
มาแต่ลงกา

๕๗๘. ๐ มาด้วยกำปร กริ่งกลางทาร์นท ต้องลมพายุใหญ่ กลิ่นซัสติธรรมา	๐ มาด้วยกำปร ใกล้หาดทรายมา ปลงใบบักคลา นาวาแตกพลัน	๐ มาด้วยกำปร ใกล้หาดทรายมา ปลงใบบักคลา นาวาแตกพลัน	๐ มาด้วยกำปร ใกล้หาดทรายมา ปลงใบบักคลา นาวาแตกพลัน
๕๗๙. ๐ ถังผ่องทองไผ เงินทองนรไธย บัวไพรไคยมา กรันมาเกริงภรร	๐ ถังผ่องทองไผ เงินทองนรไธย บัวไพรไคยมา กรันมาเกริงภรร	๐ ถังผ่องทองไผ เงินทองนรไธย บัวไพรไคยมา กรันมาเกริงภรร	๐ ถังผ่องทองไผ เงินทองนรไธย บัวไพรไคยมา กรันมาเกริงภรร
๕๘๐. ๐ กราบทูลมุลกิจ ศรมเค็จบ่อพิจ ให้ข้าพระบาท เมื่อธรรมแล้วหน้า	๐ กราบทูลมุลกิจ ศรมเค็จบ่อพิจ ให้ข้าพระบาท เมื่อธรรมแล้วหน้า	๐ กราบทูลมุลกิจ ศรมเค็จบ่อพิจ ให้ข้าพระบาท เมื่อธรรมแล้วหน้า	๐ กราบทูลมุลกิจ ศรมเค็จบ่อพิจ ให้ข้าพระบาท เมื่อธรรมแล้วหน้า
๕๘๑. ๐ ถ้วยว่านาวา จ่มไนยกังฆ่า เงินทองสุนห่าย ซริงไคมาไคย	๐ ถ้วยว่านาวา จ่มไนยกังฆ่า เงินทองสุนห่าย ซริงไคมาไคย	๐ ถ้วยว่านาวา จ่มไนยกังฆ่า เงินทองสุนห่าย ซริงไคมาไคย	๐ ถ้วยว่านาวา จ่มไนยกังฆ่า เงินทองสุนห่าย ซริงไคมาไคย
๕๘๒. ๐ จัช่วยพระธาตุ บัตร์นียระบาท ยาไทยเรียวครา จัทรรวมแตสวัน	๐ จัช่วยพระธาตุ บัตร์นียระบาท ยาไทยเรียวครา จัทรรวมแตสวัน	๐ จัช่วยพระธาตุ บัตร์นียระบาท ยาไทยเรียวครา จัทรรวมแตสวัน	๐ จัช่วยพระธาตุ บัตร์นียระบาท ยาไทยเรียวครา จัทรรวมแตสวัน
๕๘๓. ๐ ท้าวเจ้าพารา ไคฟงววาจา ซึ่งทาร์โมทะณา ถ้ำซัดศิริงไคย	๐ ท้าวเจ้าพารา ไคฟงววาจา ซึ่งทาร์โมทะณา ถ้ำซัดศิริงไคย	๐ ท้าวเจ้าพารา ไคฟงววาจา ซึ่งทาร์โมทะณา ถ้ำซัดศิริงไคย	๐ ท้าวเจ้าพารา ไคฟงววาจา ซึ่งทาร์โมทะณา ถ้ำซัดศิริงไคย

๕๕๔. หลวงนั้วรทมิทรณแล้ว จึ่งพระแก้วศิขรธรร	๐ หลวงนั้วมิทันแล้ว	จึ่งพระแก้วกิดศันฐาน
ตำมวิหิหะมียนาร	พระพุบารตรัดสงไป	พระภูบาลครัสสังไป
๕๕๕. เจนายทางไซขวา	ทำรเสหนาผ่น้อยใหญ่	๐ เจนายทั้งซ้ายขวา
พร้อมภลรรชวันกรไป	ดูมไชยทียส่มห้วน	พร้อมพลันชวนกันไป
๕๕๖. ไปยไถยผ่ายอกอนท์	พิศแนนอนทเป็นถียถั่วญ	๐ ไปไถยผ่ายอคร
ไนยกวางโดยประหม้วน	เห็นศรมคว้นชบักใจ	ในกว้างโดยประมวล
๕๕๗. ฤไถยศรีวาปลาย	ทำรเท่าให้ชนหินใหญ่	๐ ลิกไถยส่วปลาย
ตั้งราชยากนักไศรย	ต้อกอนัยตงจยหม้าย	ตั้งรกายากนักไชร
๕๕๘. อิดนั้วรชัรรนอกไสย	ไวยางไนยเหล็กคองหมาย	๐ อิดนั้วชัรรนอกไชร
สิสาหาเตรียมไวย	ปักชินไถยสืบทา	สิลาหาเตรียมไวย
๕๕๙. ไถยไถยค้อญคอง	เท่าให้ผ่งคูนรรหน้า	๐ ไถยไถยคอร่มง
เหล็กยาวไถยเกาวา	เอาสิลาล้อมหลกภลรร	เหล็กยาวไถยเกาวา
๖๐๐. อิดนั้วรลอมชินทไปย	ชัรรนอกไสยปุนเกล้งสรรร	๐ อิดนั้วลอมชินไป
ทรรมตรังลงมานั้ว	ยอกกันเกล้งสรรรมา	ทำตรลงมานั้น
๖๐๑. ยอดนั้วรเกล้งปร่ง	กิดจำหน่งแต่หงสา	๐ ยอดนั้วรเกล้งประสงค์
ไชยไถยพระอนุชชา	เกล้งเอามาไสยพระทาตุ	ไชรให้พระอนุชชา
๖๐๒. ทองแดงไนยนั้วรณ	นอกสุวรรณรูปทาลาด	๐ ทองแดงไนยนั้น
พิจหนักุศอาฏ	เป็นหลกพระทาตุสืบทา	พิจรรณาคุสะอาด
๖๐๓. กรานั้วรศรียวียชัย	เทากลับบียญงหงษา	๐ กรานั้วรศรียวียชัย
เจียรการช้านรรมา	เจ้านักตราบุญามีย	เจียรกาลช้านานมา
๖๐๔. เมืองชินทก็มากมาย	ผ่ายเหนือไถยทุกบู่หริย	๐ เมืองชินทก็มากมาย
เมื่อเท่าตั้งภียทีย	ไถยสวัฏยแก่ภารา	เมื่อท้าวตั้งพิริ
๖๐๕. ไถยบอกราชาราไป	เมืองน้อยใหญ่ไถยเข้ามา	๐ ไถยบอกราชาราไป
เทศการเมื่อเดือนท้าว	ตักน้ำมาสรทไทย	เทศกาลเมื่อเดือนท้าว
๖๐๖. ญ่อมเป็นประเวณีย	มียคองนียมาแต่ไทร	๐ ย่อมเป็นประเวณีย
ถ้าวามียมาไสย	ให้ออกไปเอาตัวมา	ถ้าวามียมาไชร
		ให้ออกไปเอาตัวมา

๖๐๗. ผู้ไทยไกรยแข่งขัตร ลงให้ยทศบรรเกษา ๑ ผู้ใดใครแข่งขัตร ลงให้ตัดบันเกศา
เกรงกลัวพระราช กือเข้ามาทุกทานีร์ เกรงกลัวพระราช กือเข้ามาทุกทานีร์
๖๐๘. ก็หล่นทศรรณูเมืองสำง้า เมืองเทพาเมืองทานีร์ ๑ กลันตันเมืองสำง้า เมืองเทพาเมืองทานีร์
ศรงขราคียแตกอญมา สงขลาดีแต่ก่อนมา
๖๐๙. เมืองผรงเมืองท่าทอง มาเนืองนองทงไชยญา ๑ เมืองผรงเมืองท่าทอง มาเนืองนองทงไชยญา
พัทลุงมุงมาหา ึงคบถุเจ้าสืบไป พัทลุงมุงมาหา ึงคบถุเจ้าสืบไป
๖๑๐. ด้วยบุญเทศรพัตช เป็นกระศัตร์มาแต่ไหรย์ ๑ ด้วยบุญท้าวสารพัด เป็นกระษัตริย์มาแต่ไหร
อญคียบ้อมัยไภย ภาะภูวไนยใจศรัทธา อยู่คียบ้อมัย ภาะภูวไนยใจศรัทธา
๖๑๑. ลี อบิษฐ์เลื่องภญชท ให้ปรากฏทุกทศกา ๑ ระบือเลื่องลือยศ ให้ปรากฏทุกทศกา
ตั้งทาตุรพระศาสดา เป็นทโธลาเลื่องฤไกรย ตั้งธาตุพระศาสดา เป็นโอฬารเลิศลือไกร
๖๑๒. เภวระเมืองขึ้นทงหลาย อยู่เรียงรายเหนือไต่ยไกลย ๑ เพราะเมืองขึ้นทงหลาย อยู่เรียงรายเหนือไต่ยไกล
ระบือเลื่องฤไป เถริงภูวไนยเจ้าอุทอง ระบือเลื่องลือไป ถึงภูวไนยเจ้าอุทอง
๖๑๓. เทาครองทนต์บุหรี รียภลมีมากกายก้องค์ ๑ ท้าวครองทนต์บุรี รียภลมีมากกายก้อง
ฝูงชนงทัวทงผองค์ มียเงินทองล้ำโลกา ฝูงชนงทัวทงผอง มีเงินทองล้ำโลกา
๖๑๔. ณัศครีธรรมราชณ เทาไศราชอยู่รักษา ๑ นครศรีธรรมราช เทาไศราชอยู่รักษา
ตั้งทาตุรพระศาสดา ใหม่เข้ามาหาเราไญย ตั้งธาตุพระศาสดา ไม่เข้ามาหาเราไญ
๖๑๕. เทามียพระอังกการ หมุ่ทหารผุ่นอยใหญ่ ๑ ท้าวมีพระอังกการ หมุ่ทหารผุ่นอยใหญ่
ยงเห็นเป็นไฉน อาวอญใจเรานักหนา ยังเห็นเป็นไฉน อาวอญใจเรานักหนา
๖๑๖. ใหม่ภ้อจื่อปราไศรย ทรรมใจใหญ่ว่าหารรกล้า ๑ ไม่พอจะปราศรัย ทำใจใหญ่ว่าหาญกล้า
ก็ทาตุรพระศาสดา เยาะเย้ยมาเราน่าอาย ก่อธาตุพระศาสดา เยาะเย้ยมาเราน่าอาย
๖๑๗. เสนนาภฤตามาทช ทนพระบาทกรล่าวอุบาย ๑ เสนนาภฤตามาศย์ ทนพระบาทกรล่าวอุบาย
ญกกลไปล้อมไว้อย เห็นจะโดยแท้นักหนา ยกพลไปล้อมไว้ เห็นจะได้แท้นักหนา
๖๑๘. แต่ว่าใหม่คมศรร ขอทงนัรคิขปฤกษา ๑ แต่ว่าใหม่คมสัน ข้อทงนัรคิขปฤกษา
ภะรองคทงฆารตรา ให้ไปหาเข้ามาถลรร พระองค์ทรงสารตรา ให้ไปหาเข้ามาถลน
๖๑๙. ด้วยเป็นสงขัตเร้า คิคคูเร้าธรรมเป็นครรร ๑ ด้วยเป็นสังขัตเร้า คิคคูเร้าธรรมเป็นครรร
ถ่าว่าใหม่มานัร ภาะทงคธรรณุกโยทา ถ่าว่าไม่มานั้น พระทงคธรรณุกโยธา

๖๒๐. เกรีศฆกร่อมเข้าล้อมไว้ เห็นจะโตกระเจ้าข้า	๖๒๐. เพรีพร้อมเข้าล้อมไว้	เห็นจะได้พระเจ้าข้า
จักถวายเป็นเมืองคณาราม	จักถวายเป็นเมืองพารา	ตามปัญญาจะคิดอ่าน
๖๒๑. กรณว่าไหมไปหา	๖๒๑. ครันว่าไม่ไปหา	เขานินทาว่าสาบานย์
ว่าเราชิงหักหาญ	ว่าเราชิงหักหาญ	เกีตราคาญไม่สู้ดี
๖๒๒. บัดนี้รู่เท่าอุทอง	๖๒๒. บัดนั้นท้าวอุทอง	ฟังทำนองทูลคดี
ประกอบเห็นชอบทีย	ประกอบเห็นชอบที	พระจักรีแต่งสารา
๖๒๓. มาเถริ่งเทาศิราษ	๖๒๓. มาถึงท้าวโสกราช	ว่าพระบาทตรัสให้หา
อุทองภรรราช	อุทองพระราชา	ให้เร่งมาปรึกษากัน
๖๒๔. เกรว่าอยู่ในแคว้นแคว้น เป็นเตาแค้นในเขตขันธ	๖๒๔. เพราะอยู่ในแคว้นแคว้น	เป็นดาวแค้นในเขตขันธุ์
ถ้าวามีมานัรร	ถ้าวามีมานั้น	จะผัดกันแท้นักหนา
๖๒๕. แดงแล้วในยทธรโดย	๖๒๕. แดงแล้วในทันใด	องการไปแก้ท้าวพญา
ให้ยแสดทุกเสหน้า	ให้แดงทุกเสนา	ถือสารตราไปเร็วไว
๖๒๖. บัดนี้รู่ทุกเสหน้า	๖๒๖. บัดนั้นทุกเสนา	ก้มกราบลาพระเจ้าไป
เถริ่งพลรพรรณนุสสัย	ถึงพลวันนั้นไซ้	จึงเข้าไปวางสารตรา
๖๒๗. โสกราชพระพวณัย	๖๒๗. โสกราชพระภวไนย	ฟ้าแจ้งใจในสารา
ว่าไชยให้ยมาหา	ว่าใช้ให้มาหา	แจ้งในตราทุกประการ
๖๒๘. จิริงทอทุกเสหน้า	๖๒๘. จึงตอบทุกเสนา	ตามท้องตราที่ว่าขาน
เราอยู่มาช้านาร	เราอยู่มาช้านาน	เคยขึ้นท้านสักกัณฑ์
๖๒๙. ว่าเบญแททาดิย	๖๒๙. ว่าเป็นแต่ธานี	ทณบุรีดีชอบกล
บ้าไม่หมยมียกล	บ้าไม่ไม่มีกล	เรามาจนตกแต่งอยู่
๖๓๐. --บรมทาศู	๖๓๐.บรมธาตุ	เป็นสะฮาดที่อูช
ถ้างอช้อย	ถ้างอช้อย	มาหาตุควรที่จะไป
๖๓๑. เราอยู่เมืองอวคิย	๖๓๑. เราอยู่เมืองอวคิย	ยกเสนมาทางไกล
เห็นคิยชอกใจ	เห็นคิยชอกใจ	ไม่ขึ้นใครพระทัยหมาย
๖๓๒. หมียใช้สงขีตทาร	๖๓๒. มิใช่สังขีตท่าน	อย่าบ้วยการว่ารายมาย
ผิดกรบ่อพรผาย	ผิดกันบ่ผันผาย	ตัวเราไม่จะได้ไป

๖๓๓. ราชทูตฟงโองการ ให้หาใหม่มาไศรย	กลับทูลนสารแก้ท้าวไท จ้เน้งโยเหว้ยเสหนา	๑ ราชทูตฟงโองการ ให้หาใหม่มาไสร	กลับทูลสารแก้ท้าวไท จะนึ่งไสรเหว้ยเสนา
๖๓๔. ยกบิยเจ็จวรรณร ม้าวรฐแล้คชา	ตรว้ชตรากรรณโญทา เร้งเตรียมมาจงเร็วว้ย	๑ ยกไปเจ็ควันนั้น ม้าวรธแลคชา	ตรวจตรากันพลโยธา เร้งเตรียมมาจงเร็วไว
๖๓๕. เสหนัรฟโองการ กิดมามากตราไศรย	จัดทั้หารกองน้อยใหญ่ พลนัรไศรยสืบแสนปลาย	๑ เสนารับโองการ กิดมามากตราไว	จัดทหารกองน้อยใหญ่ พลนั้นไสรสืบแสนปลาย
๖๓๖. จัทรจกัรบครันแล้ว แตงองค์เภริศภร่าย	จิงภระแก้วผู้ฤส่าย กลดชมสายศัสไหวยไป	๑ จักจบครบครันแล้ว แตงองค์เพริศพราย	จิงพระแก้วผู้ฤส่าย กลดชมสายไสวไป
๖๓๗. ฝ่ายข้างเทวโศกราชณ เมืองน้อยแลเมืองใหญ่	จิงพระบาทกรัทรสรวไป เร้งเร็วไวเตรียมโยธา	๑ ฝ่ายข้างท้าวโศกราช เมืองน้อยแลเมืองใหญ่	จิงพระบาทตรัสส่งไป เร้งเร็วไวเตรียมโยธา
๖๓๘. ให้อยู่ยาศัสบเสรร นักรัศคาสลิดา	เครื่องหลาวแหลนแลศาสตรา มเพ็หลาประเทรียมใหญ่	๑ ให้ได้สั้กสืบแสน นกลัศคาสลิดา	เครื่องหลาวแหลนแลศาสตรา มเพ็หลาประเทรียมใหญ่
๖๓๙. ขางเข้ายกมาหา ยาให้เถี่รงเวียงไชย	เรว่าข้าเง้งบิย จิวุ่นไชวไนยภารา	๑ ข้างเขายกมาหา ยาให้ถึงเวียงชัย	เรถ้าข้าเฮ้งไป จะวุ่นไชวไนพารา
๖๔๐. จักจับกรับถ้วนแล้ว กีกก้องท้องสุธา	จิงภระแก้วยกโยธา แตงมรคาให้กว้างใหญ่	๑ จักจบกรับถ้วนแล้ว กีกก้องท้องสุธา	จิงพระแก้วยกโยธา แตงมรคาให้กว้างใหญ่
๖๔๑. ยกไปยทางถนนมาท หมียพรันไดยหวันทห้วย	จิงภรรบาตรขึ้นพระไทยร ยกกลไปยทนะบุรี	๑ ยกไปทางถนนมาท มิพรันไดยหวันไหว	จิงพระบาทขึ้นพระทัย ยกพลไปทนะบุรี
๖๔๒. โอทองเจ้าสากนท แผ้วทางถางจรดลีย	ให้เลื่อนมกลจากทานี ภระจักกรียเสด็จมา	๑ โอทองเจ้าสากล แผ้วทางถางจรดี	ให้เลื่อนพลจากธานี พระจักรีเสด็จมา
๖๔๓. ขางนัยกัณไป รียกันแมกองหน้า	ข้างโหนนไสยก็มาหา รภกรรมาเป็นศรีวงคลีย	๑ ข้างนัยกพลไป รพลแมกองหน้า	ข้างโนนไสรก็มาหา รบกันมาเป็นสิงคลี
๖๔๔. บ้างลั้มตายวินาฐ บ้างคัลคีย	หัวตืนชาตรกลาดีธณี บ่ถอยหนีคลุกคลีกรร	๑ บ้างลั้มตายวินาศ บ้างคนดีดี	หัวตืนชาดกลาดีธณี บ้างถอยหนีคลุกคลีกัน
๖๔๕. ลั้มตายเป็นมากมุนท เท่ากิดจิตภรณ	มารภททูนพระทวังทรร เว้นทงนัรติอาตุมา	๑ ลั้มตายเป็นมากมุล ท้าวคิตจิตพรันพรัน	มาราบทลพระทงทรรม เวรทงนัคิตอาตุมา

๖๔๖. อนเฝ้าย่อมธรรมบุณ ทศแทนคุณพระศาสดา ๐ อันเราย่อมทำบุญ ทศแทนคุณพระศาสดา
เสียที่ยัยธรรมมา เภระโยธาม้วยบรรลัย เสียที่ที่นำมา เพราะโยธาม้วยบรรลัย
๖๔๗. กรันเข้าโหมต่อสู้ เกรงกลัวว่าเป็นพันใจ ๐ กรันเขาไปต่อสู้ เกรงกลัวว่าเป็นพันใจ
เราช่วยให้มันไป จิงชิงชัยม้วยอาสว เราใช้ให้มันไป จิงชิงชัยม้วยอาสว
๖๔๘. ภระเจ้าเทอาโทอง คิตตฤกตรองเสมือนกร ๐ พระเจ้าโทอง คิตตริกตรองเสมือนกัน
รียกลสองฝ่ายนัร รปรจรรตายนักหนา รพลสองฝ่ายนั้น รบประจัญตายนักหนา
๖๔๙. พรหมารขางสามล่หมื่น เป็นยับเย็นไนยพรนา ๐ ประมาณข้างสามหมื่น เป็นยับเย็นไนพนา
เป็นบาบอยาบนักหนา จักรทากรว่าไหรย เป็นบาปหยาบนักหนา จะโกรธกันว่าไร
๖๕๐. จัไซให้ไปว่า ขุนเสนาจเร็วไว ๐ จะใช้ให้ไปว่า ขุนเสนาจเร็วไว
ไปว่าพยไหญย รบกรโยโหมต้องการ ไปว่าพญาใหญ่ รบกันไยไม่ต้องการ
๖๕๑. มาเราจปรกรร แต่เทียมหนรรให้แก้ทำร ๐ มาเราจะปันกัน แต่เทียมนั้นให้แก้ทำน
เทียมหนเป็นที่ยถาร ให้สำรานเราเทิดหน้า เทียมนี้เป็นที่ฐาน ให้สำราญเราเถิดหนา
๖๕๒. เสนาไปทุณฉล้อง ท้าวอุทองตามสัจจา ๐ เสนาไปทุณฉล้อง ท้าวอุทองตามสัจจา
ลงกรรตามสรวยา ปลุกศาลาทำเนียบพลร ลงกันตามสัญญา ปลุกศาลาทำเนียบพลัน
๖๕๓. ลกลลทรรมเนียม ท่งไวเรียบสองฝ่ายนัร ๐ ละคนละทำเนียบ ตั้งไวเรียบสองฝ่ายนั้น
ไค่มาสรวยากรร ทัยนังนรรงามนักหนา ได้มาสัญญากัน ที่นั้งนังนมนักหนา
๖๕๔. วรเมื่อแรกมาพ ใต้อูรบม้วยมรณา ๐ วันเมื่อแรกมาพ ใต้อูรบม้วยมรณา
รร์เร้าเทพรรตา สองคุดมาเห็นเท้าไทย ร้อนเร้าท้าวพันตา สองคุดมาเห็นท้าวไท
๖๕๕. จียอมหมียไหรภ เพชสู่อหนูกรรเร่งลงไป ๐ จะยอมมิให้รบ เพชรสนกรรเร่งลงไป
ช่วยเลาสองเท้าไทย เป็นมิตรไมยกรรเทิดหน้า ช่วยเล้าสองท้าวไท เป็นมิตรไมกันเถิดหนา
๖๕๖. เท้ามาทรรมทำทาง อาทิกกลางหวางพลับปลา ๐ เท้ามาทำทำทาง อาทิกกลางหวางพลับปลา
แล้วแกวกแยกคฤกสา เป็นแดนมาทางสองฝ่าย แล้ว แกวกแยกพฤกษา เป็นแดนมาทางสองฝ่าย
๖๕๗. ไค่เห็นเป็นปรจัก กฤทหนึ่งหลักปักเอาไว ๐ ไค่เห็นประจักษ์ ครือหนึ่งหลักปักเอาไว
ไมแกวกเท้าแยกให้ กลทงหลายไค่เห็นมา ไม้แกวกท้าวแยกให้ คนทั้งหลายไค่เห็นมา

๖๕๘. ๖๕๘

๖๕๘

๖๕๘

๖๕๘ (สุรางคนางค์ ๒๘) ๖๕๘

๖๕๘.

ทงสองทาท่า
มาถึงธรรมเนียบ
มียแท่นศิลา

๖ ครันเมื่อรุ่งเช้า

เสด็จยาศรา
เรียบไว้อย่างขวา
อยู่กลางหว่างภลรร

ทั้งสองทันท้าว
มาถึงท่าเนียบ
มีแท่นศิลา

๖ ครันเมื่อรุ่งเช้า

เสด็จยาศรา
เรียบไว้อย่างขวา
อยู่กลางหว่างพลัน

๖๕๙.

ว่าอาคณียไสย
จำกัณังถ้ำ
เทาจริงขึ้นภลรร

๖ อุทองเท้าไทย

สูงใหญ่สากรร
พยุมานัรร
นั่งนัรรแล้วหน้า

ว่าอาสนันไชร์
จำกัณังถ้ำ
ท้าวจึงขึ้นพลัน

๖ อุทองท้าวไท

สูงใหญ่สากรร
พยุมานัน
นั่งนัรรแล้วหน้า

๖๖๐.

มาภายหลังไสย
ขึ้นนั่งบนอาสน
บัคเดียวหมียชา

๖ ธรรมโศกเท้าไทย

ดูเห็นพยุ
ประพาศนักรหน้า
พยุไปภลรร

มาภายหลังไชร์
ขึ้นนั่งบนอาสน
บัคเดียวมิช้ำ

๖ ธรรมโศกท้าวไท

ดูเห็นพยุ
ประพาศนักรหน้า
พยุไปพลัน

๖๖๑.

บัคนัรรพระบาท
กำม้ารไทย
เท้าอุทองนัรร

๖ จะขึ้นบนอาศณ

ขึ้นมีเถียรกรร
ภระองค์ไวยหวร
ผรรบัขึ้นไป

บัคนัรรพระบาท
กำม้ารไทย
ท้าวอุทองนัรร

๖ จะขึ้นบนอาสน

ขึ้นมีเถียรกัน
ภระองค์ไวยหวร
ผรรบัขึ้นไป

๖๖๒.

จำเป็นตักถ้ง
ทหารชายขว้า
เท้าอยู่แก่ใจ

๖ มงกุฎภระองค์

แต่เกิดเท้าไทย
ยื่นมาให้อย
ภระไทยนักรหน้า

จำเป็นตักถ้ง
ทหารชายขวา
ท้าวอยู่แก่ใจ

๖ มงกุฎพระองค์

แต่เกิดท้าวไท
ยื่นมาให้ไว้
พระทัยนักรหน้า

๖๖๓.

เร้าทงสองนีย
ต่งแต่นียไป
ช่างหนีได้ข้า

๖ ปฤกษาคติ

ปรกรรเทิดหน้า
ไทไต่พระหน้า
ยากลัวมหาร

เร้าทงสองนีย
ต่งแต่นียไป
ช่างหนีได้ข้า

๖ ปรีกษาคติ

บันกันเถิดหน้า
ให้ไต่พระหน้า
อย่ากลัวมาหากัน

๖๖๔.

ว่าหลารักราช
ไมตรีกรไป
จ้เอาไยนัร

๖๖๕.

ตรัยตอบโดยปอง
อาจ้เอาศรีงโดย
จ้จัดให้มา

๖๖๖.

เทามียวาจา
ไปภายภาคหน้า
จ้อขึ้นหลาราช

๖๖๗.

ภะระภะหลาราช
มุงกุดตกเลา
ประหลาดนั๊กหน้า

๖๖๘.

จ้งไต่เม้ทา
ยาให้เวทนา
สินบุญอาไสย

๖๖๙.

ไต่ฟ้งคำพอง
ข้าจะธรรมโดย
ให้ความสัจ

๑ เทาธรรมโศกราช

เร้าจ้อผูกพร
เกิดหนาหลาราช
น้ำจ้ให้มา

๑ ภะระจ้อทอง

ว่าข้าพระอา
บอกไปแก่ข้า
แก้อาโดยหม้าย

๑ ธรรมโศกราช

ข้าจะธรรมนาย
ฟ้งหน้าจ้หม้าย
เม้นแท้นักหนา

๑ ขึ้นอาศณห์มิไคย

ไต่ยุดทัก
แตกเลาภะระ
หลาราชจ้ใจ

๑ แถอัยุ้ข้า

อาเทิดพวไนย
ถ้วัยม้ภ่วงมาโดย
ตามใจเทิดหน้า

๑ ภะระจ้อทอง

ว่าตามใจน้า
ตามใจเทิดหน้า
ทางองทางโก้

ว่าหลารักราช
ไมตรีกันไป
จะเอาไค้น

๑ ตรัยตอบโดยปอง

อาจะเอาสิ่งใด
จะจัดให้มา

๑ ท้าวมีวาจา

ไปภายภาคหน้า
จะขึ้นหลาราช

เพราะพระหลาราช
มุงกุดตกเลา
ประหลาดนั๊กหน้า

จ้งไต่เมตดา
อย่าให้เวทนา
สันบุญอาศัย

ไต่ฟ้งคำพ้อง
ข้าจะทำใด
ให้ความสัจ

๑ ท้าวธรรมโศกราช

เราจะผูกพัน
เกิดหนาหลาราช
น้ำจะให้มา

๑ พระเจ้าอยู่ทอง

ว่าข้าพระอา
บอกไปแก่ข้า
แก้อาโดยหม้าย

๑ ธรรมโศกราช

ข้าจะทำนาย
ฟ้งหน้าจ้หม้าย
เม้นแท้นักหนา

๑ ขึ้นอาศณห์มิไคย

ไต่ยุดทักดา
แต่เกล็ดพระอา
หลาราชจ้ใจ

๑ แถอัยุ้ข้า

อาเทิดพวไนย
ถ้วยพวงมาลัย
ตามใจเทิดหน้า

๑ พระเจ้าอยู่ทอง

ว่าตามใจน้า
ตามใจเทิดหน้า
ต่างองค์ต่างไป

๖๗๐. เขียนจันฉนวน ๑ + ๗ คำเกลาตัวนบาย
๔ โมง พระพุทธศักราชล่วงแล้วได้ ๒๕๑๘ พระวสา
ปีกุนสัพพะคำ วัจว.

๖๗๑.
จิตข้าผองแผ้ว
กรันคัปปจิตไป
ชื่อว่าณรกา

๖๗๒.
ปิฎกมารดา
ให้กล่อตกรอดไทย
ไปเกิดที่อควัน

๖๗๓.
แล้วโคไปเกิด
โคเป็นที่สุขา
เหวียทิพสำราญ

๖๗๔.
ขอให้ดูข้า
ทุกชาติทุกชาติ
กราบเทสเด็จคง

๖๗๕.
เรื่องพระศาสดา
มีมาแต่ไทรย
ถ้าไครนอรอร

๑ พระทำจบแล้ว
ทั้งความปรารถนา
แต่ในยมุข
ช่วยภพจวน

๑ ภาวกังวษา
ภักทงม้วน
ไนยณรกากัน
ทันพระสีธาร

๑ เมื่อสิ้นกำหนด
สู่ห้องนรีการ
แสนสนุกโอการ
ภรรยามเฝ้าเหลววัง

๑ ชวนีช้วนหน้า
โดยบัวดเปนสงค
เป็นยาคภระองค์
เขาสูนรีการ

๑ หนังสือนียหนา
สงมาชานาร
ภระไปนรีการ
ตายเป็นเตียรณาร

(สร้างคนางค์ ๒๘)

๑ เขียนจบ ณ วัน ๑ + ๗ คำ เพลาคะวันบาย
๔ โมง พระพุทธศักราชล่วงแล้วได้ ๒๕๑๘
พระวสา ปีกุน สัปตศก

๑ พระทำจบแล้ว
ทั้งความปรารถนา
แต่ในยมุข
ขออย่าพบจวน

๑ พวกพงศังศา
พี่ป้าทั้งมวล
ในณรกากวน
ทันพระศรีอารีย

๑ เมื่อสิ้นกำหนด
สู่ห้องนรีพาน
แสนสนุกโอการ
พร้อมเฝ้าเหลววัง

๑ ชวนีช้วนหน้า
ได้บวชเป็นสงฆ์
เป็นญาติพระองค์
เข้าสู่ณรีพาน

๑ หนังสือนียหนา
สร้างมาชานาน
พระไปนรีพาน
ตายเป็นเตียรณาน

๖๗๖.

ให้ตกลงใน
อยู่ใต้วีจี้
ห่าร้อยชาตินร

๑ ครันเมื่อตายไป

สูงงนระกัน
ชีวีอาสรว
ยาภพระเหลย์

ให้ตกลงใน
อยู่ใต้วีจี้
ห่าร้อยชาตินั้น

๑ ครันเมื่อตายไป

สูงงนระกัน
ชีวีอาสรว
อย่าพบพระเลย

๖๗๗.

สัวคอรจันจับ
เทศอกมาลา
ตายไปจะไคเซย์

๑ ถ้าไครยคุรบ

ไหวนบขับเซย์
บุชาบเสบัย
พักฟ้าสรวงสวรรค์

สวดอ่านจนจบ
ข้าวตอกมาลา
ตายไปจะได้เซย์

๑ ถ้าไครศรพ

ให้วันบขับเซย์
บุชาบเสบัย
พักฟ้าสรวงสวรรค์

๖๗๘.

นมเสมียรดอกบัว
อยู่เฝ้าชายขวา
ยามเมื่อไทยขรร

๑ สัว ๆ ภูมกัว

ถอรหัวไรหัน
คณนามากกรัน
หันใหม่หัวทา

นมเสมียนดอกบัว
อยู่เฝ้าซ้ายขวา
ยามเมื่อไก่อขัน

๑ สาวสาวพุมพั

ถอรหัวไรหัน
คณนามากกรัน
หันใหม่หัวทา

๖๗๙.

จงจำให้ไคย
ใหม่มุสากล่าว
ไคยคำตัดฎ

๑ ฟีนองทงคัลลาย

ซึ่งคำณาวา
ล่ำห้าววาทา
คัตบรยัคเต

จงจำให้ได้
ไม่มุสากล่าว
ไคยคำตัดฎ

๑ ฟีนองทงคัลลาย

ซึ่งคำณาวา
สามหาหวาทา
คัตบรยัคเต

๖๘๐.

กาบ้ำเหรัยมศราง
ต่งความปรางน้ำ
ไภยณรเก

๑ นิภารโสธอ้าง

ไว้เป็นอุประเท
โสธานาเม
ช่กล่อครอดไป

กาบ้ำเหรัยมสร้าง
ต่งความปรารณา
ภยันรเก

๑ นิพานโสธอ้าง

ไว้เป็นอุประเท
โสธานาเม
ช่กล่อครอดไป

๖๘๑.

ไว้แล้วหล้ายตา
เปรียบเสมียนน้ำแก้ว
ปลงจิตตั้งใจ

๑ ต่งความสัจจา

อุราหมตไสย
ผ่องแผ้วอยู่ใน
จะไปนรีภาร

ไว้แล้วหล้ายตา
เปรียบเสมียนน้ำแก้ว
ปลงจิตตั้งใจ

๑ ต่งความสัจจา

อุราหมตไซรั
ผ่องแผ้วอยู่ใน
จะไปนรีพาน

๖๘๒. ทงบ้าน้ำ ฟงเตเรื่อร้าว บาคำสีกา	๑ ท่อเขียนใหม่ทีย ยาไดนิทา มุนเกาเทินหน้า ยานินทาส่ง	ท่งบ้าน้ำ ฟ่งแต่เรื่อรวา บาสำสีกา	๑ ท่อเขียนไม้ดี อย่าไดนิทา มุลเก้าเถิดหนา อย่านิทาส่ง
๖๘๓. ภาไปยัดหมั่ง ตายไปจะไคสุข โดยคำภระองค์	๑ ถ้าสิงไคยยง ทำบุญประจ้ง ส่นกยั้งย้ง ตรัศบรยัค เอ้ย ฆะ	พาไปยัดมั่ง ตายไปจะไคสุข โดยคำภระองค์	๑ ถ้าสิงไคย้ง ทำบุญประจ้ง ส่นกยั้งย้ง ตรัศบัญญัติ เอย ะ
๖๘๔. สืบสืบพระศาสนา กาเหริยมสงฆะนรีภารตศไไว้ ชาตนิชาตหนาไค จิงคุชชีอายะยีนารหนา	๑ สืบสืบพระศาสนา กาเหริยมสงฆะนรีภารตศไไว้ ยามิโรคามาทาตามเบียร วันะผิวพรจ้ามเร็นตา	๑ สืบสืบพระศาสนา กาเหริยมสงฆะนรีภารตศไไว้ ชาตนิชาตหนาไค จิงคุชชีอายะยีนารหนา	๑ สืบสืบพระศาสนา กาเหริยมสงฆะนรีภารตศไไว้ อย่ามิโรคามาทาตามเบียร วรรณะผิวพรจ้ามเร็นตา
๖๘๕. พุทบาทบรัม คิบนิวปรีติวาง ไนญเนตรทังสองค	๑ ข้าช่อบังคัม ทังคู้เรื่อรอง ตามทางเทียรทอง ทางทีบทองถั่วย	พุทบาทบรัม สืบนัวประคิษฐ์วาง นัยนเนตรทังสอง	๑ ข้าช่อบังคัม ทังคู้เรื่อรอง ตามทางเทียรทอง ทางทีบทองถั่วย
๖๘๖. ทางคอกปรทุมเมค วาจาเพระพรอง ท้วงใจข้าหมาย	๑ ผ้มเผาะเกลากษ บัวทองภณราย ทางค้องกลองถั่วย ทางรศศันทา	ต่างคอกประทุมศ วาจาเพระพร้อง ควงใจข้าหมาย	๑ ผ้มเผาะเกลากษ บัวทองพรณราย ต่างม้องกลองถั่วย ต่างรศศนธา
๖๘๗. ทังคู้เลศลัน มีกรงจักแก้ว กุมกำโสภา	๑ พรบาทยัค ปรากคัรจัน พรายแพรวัธทา ท้วงคุมเกล้าทอง	ทังคู้เลศลัน มีกรงจักรแก้ว กุมกำโสภา	๑ พระบาทยัค ปรากฏรจนา พรายแพรวัธตา ควงคุมเพลาทอง
๖๘๘. ร้อยแปดปรีตบ ทัวเตาไทรภพ ลายลักเรื่อรอง	๑ มุงกัณงามสับ บาทบ่งทังสอง มีครับทูล้อง ทุกชั้นเจ็ดฉาย	ร้อยแปดประดับ ทัวเตาไทรภพ ลายลักษณ์เรื่อรอง	๑ มงคลงามสรวพ บาทบ่งทังสอง มีครับทูล้อง ทุกชั้นเจ็ดฉาย

๖๘๙.

ช้างแก้วกุนชอร

สิงโตยางเยื้อง

อุสุภราชผาตผาย

๖๙๐.

กล้องแกลังน้ำข่ม

มีจักรพัตรา

ถิท่องเที่ยวไศว

๖๙๑.

สิบหกชั้นฟ้า

แสนสาวเซาสนัน

นั่งเฝ้าเบ็กรัง

๖๙๒.

สิบหกชั้นปรำกัถ

ประดับมุกทุกชั้น

พรพรมข่มซาร

๖๙๓.

พระจักรเรืองริค

เวียรรอบราศี

คว้งดาวตาหรา

๖๙๔.

จวิปน้อยอรัมิ

มีจักรพัลล

เข้าสู่เมรเจ็ดจัน

๑ มีพยุไกรสร

ม้าแก้วภณราย

เสือเหลืองคร้องลาย

นางโคกลาไค

๑ ให้ลูกกนิม

ข้าวมองปรไพ

เสนาเกรียงไกร

คูนามญ์ยัง

๑ ในจกามา

พรอินจำหน่ง

เทวiturก้อง

ไนยทิบพิมาร

๑ มีพรมใส่ถ

ย้อมแก้วแกมการ

น้ำบรสังหาร

ทุกชั้นพรม

๑ มีพระอาทิตย์

จักรกัถโคกลา

รัศมีรุ่งฟ้า

ประดับวิมารศว

๑ จวิปใหญ่ทั้งสี่

นับได้สองพัน

เป็นอันดับกัน

หลักโลกโลกา

ช้างแก้วกุนชอร

สิงโตยางเยื้อง

อุสุภราชผาตผาย

กล้องแกลังน้ำข่ม

มีจักรพรติตรา

ถิธงเที่ยวไสว

สิบหกชั้นฟ้า

แสนสาวชาวสวรรค์

นั่งเฝ้าเป็นกง

สิบหกชั้นปรำกัถ

ประดับมุกทุกชั้น

พระพรหมชมซาญ

พระจันทร์เรืองฤทธิ์

เวียรรอบราศี

คว้งดาวคารา

ทวีปอ้อยอันมี

มีจักรพัล

เข้าสู่เมรเจ็ดจัน

๑ มีพญาไกรสร

ม้าแก้วพรณราย

เสือเหลืองโคร่งลาย

นางโคกลาไค

๑ ให้ลูกกนิม

ชาวผ่องประไพ

เสนาเกรียงไกร

คูนามเยียรยง

๑ ในจกามา

พระอินทร์จำนง

เทวiturก้อง

ไนทิพย์พิมาน

๑ มีพรหมโสฬส

ย้อมแก้วแกมกาญจน์

หน้าบันสังหาร

ทุกชั้นพรหมา

๑ มีพระอาทิตย์

จักรกัถโคกลา

รัศมีรุ่งฟ้า

ประดับวิมานสวรรค์

๑ ทวีปใหญ่ทั้งสี่

นับได้สองพัน

เป็นอันดับกัน

หลักโลกโลกา

๖๙๕.
ล้อมรอบเจ็ดชั่ว
ฎิฑิตรร
มีเจ็ดก่งกา

๖๙๖.
เงี้ยวเงี้ยวเตียรตา
มีเจ็ดสระ
สายสั้นแสงใส

๖๙๗.
ภูถักกว้างใหญ่
ปลาเงี้ยวปลาทอง
มังกรผายผัน

๖๙๘.
คันพริกสาขาร
ดอกกลุ่กลุ่ห้อยย้อย
ครุฑีราชบัณฑิ

๖๙๙.
นกเหี่ยวเรียดแล้ว
ชินออร์ฟอร.....
แขกเตาขาวขึ้น

๗๐๐.
ยุงทองพรายพัน
ออรแอร์.....
ชายสอยสังหาร

๑ มีเข้าสัปดาห์
เข้าแก้วเมรุ
อยู่หว่างบัพพา
สายสั้นแสงใส

๑ มีเข้าไกรลาส
ขาวผ่องประไพ
ชลที่ถั่วไหล
บัวบานบิลพรณ

๑ มีพระสมุทไทย
มีน้ำอัน
ไหลล่องตามกั
จระเข้เหรา

๑ มีป่าหิมพาน
กิ่งก้านสาข
.....รจนา
อยู่วิมานสิมพลี

๑ มีพญไกรแก้ว
กิดเฑาะกิดเฑ
.....โนรี
หงษ์หารมฤค

๑ ชายทอง.....
มีนาง.....แว
มือชูบุษบ
พรศรี.....เพชร

ล้อมรอบเจ็ดชั้น
สี่พันคร
มีเจ็ดคองกา

เงินยวงเตียรตา
มีเจ็ดสระศรี
สายสั้นแสงใส

ลิลลิกกว้างใหญ่
ปลาเงินปลาทอง
มังกรผายผัน

คันพฤษสา
ดอกกลุ่กลุ่ห้อยย้อย
ครุฑีราชบัณฑิ

นกกระเรียนเล็ดแล้ว
ขึ้นนอนเพื่อน.....
แขกเตาขาวขึ้น

ยุงทองพรายพรณ
อันแอ้น.....
สายสร้อยสังวาล

๑ มีเข้าสัปดาห์
เข้าแก้วเมรุ...
อยู่หว่างบัพพา
สายสั้นแสงใส

๑ มีเข้าไกรลาส
ขาวผ่องประไพ
ชลที่ถั่วไหล
บัวบานบิลพรณ

๑ มีพระสมุทไทย
มีน้ำอัน
ไหลล่องตามกั
จระเข้เหรา

๑ มีป่าหิมพานต์
กิ่งก้านสาข
.....รจนา
อยู่วิมานสิมพลี

๑ มีพญาไกรแก้ว
กิดเฑาะกิดเฑ
.....โนรี
หงษ์หารมฤค

๑ ทรายทอง.....
มีนาง.....แว
มือชูบุษบ
พระศรี.....เพชร

๗๐๑.

ทั่วโลกโลกา

ทั้งสอง.....สู่หา

ทุกอย่าง.....

๗๐๒.

ห่อบเอารัศมาร

อรรฆมเลิสแล้ว

ให้ทางราบรื่น

๗๐๓.

.....ลาย

พรสาฏจารี

ลับแล้วเร้ารา

(ต้นฉบับขาด)

พรเจ้าเสด็จ

มีดอกบัวทอง

รองรับบทมาร

ที่ใด.....บายบง

๑ พระภายพัทธมาร

มัสการพระองค์.....

มาโปรยปรายลง

ในพื้นบาทูบง

๑ พระเจ้าเอยียบลง

จูเปรีโทษา

เสด็จเข้านิรพาน

ยังแต่บาทูบง

ทั่วโลกโลกา

ทั้งสอง.....สู่หา

ทุกอย่าง.....

หอบเอารศมัลย์

อรรฆมเลิสแล้ว

ให้ทางราบรื่น

.....ลาย

พระศาสดาจารย์

ลับแล้วเรา

๑ พระเจ้าเสด็จ

มีดอกบัวทอง

รองรับบทมัลย์

ที่ได้.....บายบงสู่

๑ พระภายพัทธมาร

มัสการพระองค์

มาโปรยปรายลง

ในพื้นบาทูบง

๑ พระเจ้าเอยียบลง

ธเป็นโทษา

เสด็จเข้านิรพาน

ยังแต่บาทูบง

อภิธานศัพท์

พระนิพนธ์านโสทร ฉบับสมบูรณ์วัฒนธรรมภาคใต้

ส่วนวนที่ ๑

บทที่ ๑ ลงตา

มอบหมาย

บทที่ ๒ ไกยสาฬย

ไพศาฬี หรือ เวศาฬี เมืองหลวงของแคว้นลัจฉวีในชมพูทวีป
เมื่อ ๘๐ ปีก่อนพุทธศักราช เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรือง
ทั้งการค้าและวิทยาการในยุคนั้น เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงเข้า
ศึกษาในสำนักของอาฬารดาบสและอุทกดาบสที่เมืองนี้ และทรง
พบกับปัญจวัคคยเป็นครั้งแรกที่นั่นกัน ดังนั้นเมืองนี้จึงมีความ
สำคัญมาในพุทธประวัติโดยตลอด ปัจจุบันคือเมืองบาฬาร
ในประเทศอินเดีย

กระบิลพัช

กบิลพัชก์ ในสมัยพุทธกาลชมพูทวีปปกครองโดยมีการแบ่งเป็น
อาณาจักรเล็ก ๆ ในจำนวนนี้มีอาณาจักรหนึ่งปกครองทาง
ทิศเหนือของอาณาจักรโครัภปุระ (Gorakhapura) ในประเทศ-
อินเดียในปัจจุบัน ทางฝั่งเหนือของแม่น้ำรปตี (Rapti)
เชิงเขาหิมาลัย เป็นดินแดนของชนที่มีเชื้อชาติที่เรียกว่า
“ศากยะ” พระราชาผู้ปกครอง คือ “พระเจ้าสุทโธทนะ”
“สกุณโกดมะ” พระจักรมเหสี คือ “พระนางสิริมหามายา”
และพระโอรสคือ “เจ้าชายสิทธัตถะ” ซึ่งต่อมาได้ออกผนวช
และตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นครซึ่งเป็นราชธานีของ
อาณาจักรศักกะหรือศากยะของพระเจ้าสุทโธทนะ คือ
“กบิลพัสดุ์”

ทาทู ราชทู หมายถึงพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

กระษัตริย์ พระชินศรี หมายถึงนามพระราช แต่พุทธศาสนิกชนรุ่นเก่าได้นำมาเป็นนามพระพุทธรูป

กรุงไกรนาหมีย นาคพิภพ ดินแดนเบื้องล่างชมพูทวีป เป็นที่อยู่ของสัตว์

บทที่ ๓ โกสินธราย กุสินารา ในสมัยพุทธกาลแคว้นมัลละแห่งชมพูทวีปแบ่งออกเป็นสองตอน ตอนหนึ่งมีเมืองหลวงชื่อ “ปาวา” อีกตอนหนึ่งชื่อ “กุสินารา” พระองค์ได้เข้าสู่ปรินิพพาน ณ ป่าไม้สาละนอกนครกุสินารา

เจ็ญทริย เจตบุตร ในที่นี้จะหมายถึงที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุซึ่งในพระไตรปิฎกได้กล่าวว่าเมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานและถวายพระเพลิงแล้ว ได้มีการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุไปบรรจุพระสถูป ๘ แห่ง คือ

๑. พระเจ้าอชาตศัตรู กษัตริย์แคว้นมคธ อัญเชิญไปประดิษฐานโดยก่อพระสถูปที่กรุงราชคฤห์

๒. เจ้าลิจฉวี แห่งเมืองเวสาลี อัญเชิญไปประดิษฐานโดยก่อพระสถูปที่กรุงเวสาลี

๓. ศากยกษัตริย์ แห่งเมืองกบิลพัสดุ์ อัญเชิญไปประดิษฐาน โดยก่อพระสถูปที่กรุงกบิลพัสดุ์

๔. ฤๅษีกษัตริย์ แห่งเมืองอัลกัปปนกร อัญเชิญไปประดิษฐานโดยก่อพระสถูปที่กรุงอัลกัปปนกร

๕. โกลิยกษัตริย์ แห่งเมืองรามคาม อัญเชิญไปประดิษฐานโดยก่อพระสถูปที่เมืองรามคาม

๖. พราหมณ์ผู้ครองนครเวฏฐทีปกะ อัญเชิญไปประดิษฐานโดยก่อพระสถูปที่เวฏฐทีปกนคร

๗. มัลลกะขัตติย แห่งเมืองปาวา อัญเชิญไปประดิษฐาน
โดยก่อพระสถูปที่นครปาวา

๘. มัลลกะขัตติย แห่งนครกุสินารา อัญเชิญไปประดิษฐาน
พระสถูปที่นครกุสินารา

เจดีย์

มาจากคำว่า “โจิติยะ” (ภาษาสันสกฤต) หรือ “เจติยะ”

(ภาษาบาลี) ศัพท์เดิมแปลว่าสิ่งที่ควรเคารพบูชา ไทยเราเอามา

ใช้ หมายถึงสถูป ซึ่งเป็นคำภาษาสันสกฤตและเป็นสิ่งก่อสร้าง

ในพระพุทธศาสนา คงมาจากเนินดินที่ฝังศพ และต่อมาได้

ก่อเป็นฐานล้อมรอบ เนินดินนั้นจึงกลายเป็นส่วนกลางหรือที่

เรียกว่าองค์ระฆัง บนเนินดินตั้งแท่นมีฉัตรหรือร่มปักอยู่

บนยอดเพื่อแสดงว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่เดิมคงใช้ฝังอัฐ

ธาตุของผู้ที่ตายไปแล้ว ต่อมาในสมัยศิลปะอินเดียโบราณ

(พุทธศตวรรษที่ ๓-๖) ใช้อิฐหรือหินก่อเป็นการก่อสร้างที่

ถาวรแทนดินและไม้ ใช้สำหรับบรรจุพระสารีริกธาตุของพระ-

พุทธเจ้า อัฐธาตุของพระสงฆ์สาวกหรือใช้สำหรับเป็นเครื่อง

หมายแห่งสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา เช่น ที่ประสูติ

ตรัสรู้ ประทานปฐมเทศนา และปรินิพพาน สถูปนี้ต่อมาได้

วิวัฒนาการไป คือ ฐานสูงขึ้น องค์ระฆังคอกเขาและเล็กลง

ยอดสูงขึ้น และบางครั้งก็มีพระพุทธรูปและภาพพุทธประวัติ

เข้ามาประกอบ จนกระทั่งกลายเป็นรูปแบบพระเจดีย์ในปัจจุบัน

บทที่ ๔ กระจกศรพ

พระกัสสปะ ในสมัยพุทธกาลมีครอบครัวพราหมณ์ที่มีฐานะดี

ตระกูล “กัสสปะ” อาศัยอยู่ในกรุงพาราณสี ตระกูลนี้มีบุตรชาย

สามคน ทุกคนมีการศึกษาดีตามจารีตพราหมณ์ คนโตออกไป

บำเพ็ญเพียรที่อาศรม ณ ริมแม่น้ำ ตำบลอุรุเวลา จึงได้ชื่อว่า

“อุรุเวลากัสสปะ” คนที่สองไปตั้งอาศรมริมฝั่งน้ำ ณ หมู่

บ้านในตำบลกยา จึงได้ชื่อว่า “คยากัสสปะ” ทั้งสามครองเพศ

เป็นชฎิลจนมีศิษย์มากมาย และในที่สุดพระพุทธรองค์ทรงเทศนา
 “อาทิตตปริยายสูตร” จนดวงตาเห็นธรรม ย่อมเป็นสาวกของ
 พระพุทธรองค์พร้อมด้วยบริวารอีก ๑,๐๐๐ รูป และในที่สุด
 สำเร็จพระอรหันต์ทุกรูป ส่วนพระมหากัสสปะในที่สุดเป็น
 พระจักรสาวกผู้ยอดเยี่ยมทางรูปธรรม แต่ในที่นี้คงมิได้หมายถึง
 พระกัสสปะรูปนี้ เพราะต่างสมัยกันมาก

จุฬา

จุฬา ชื่อพระเจดีย์บรรจุพระเศียรธาตุพระพุทธรเจ้าอยู่ที่ถาว์ถึงสี่
 สวรรค์ จุฬามณีก็เรียก

บทที่ ๕ ลงกา

ลังกา ชื่อเกาะอยู่ตอนใต้ของประเทศอินเดีย บัดนี้เปลี่ยนชื่อ
 ประเทศเรียก “ศรีลังกา”

ศรีงหล

สิงหล ชื่อเกาะลังกา หรือชาวเกาะลังกา

บทที่ ๗ ศรีณัรย

กุสินารา (ดูบทที่ ๓)

บทที่ ๘ ประหม้วน

ประมวล, ประมวญ

บทที่ ๑๐ ท้าวพรธดา

ท้าวพันดา หมายถึงพระอินทร์ ในคัมภีร์พระเวท พระอินทร์
 ทรงเป็นเทพที่สำคัญที่สุด ทรงมีผิวกายเป็นสีทอง ถือวัชระใน
 หัตถ์ขวา โปรดคัมภ์น้ำโสม (น้ำเมา) นอกจากนี้ยังเป็นเทพเจ้า
 แห่งฝนด้วย ทรงบันดาลให้มีร้องและฟ้าผ่า เป็นเจ้าแห่งการ
 สงคราม แต่ในสมัยต่อมาพระอินทร์ได้ตกอันดับเป็นเทพชั้น
 รอง แต่ยังทรงเป็นหัวหน้าของเทวดาอยู่ ทรงเป็นผู้รักษา
 ทิศตะวันออก บางครั้งทรงรบแพ้อสูร และประพาศิขั้วทางจำน
 กาม เป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น ราชธานีของพระองค์ชื่ออมรวดี ทรง
 ช้างชื่อเอราวัณ ในทางพระพุทธศาสนาทรงมีผิวกายสีเขียว
 ประทับอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์บนยอดเขาพระสุเมรุกลาง
 มนุษยโลก ทรงเป็นประมุขแห่งเทพอีก ๓๒ องค์ ทรงนับถือ
 พุทธศาสนาและคอยช่วยเหลือพระพุทธรเจ้า มีราชธานีชื่อสุทกัณ

กระเวศน์กรร พระวิสสุกรรมหรือวิสวกรรม เป็นเทพแห่งการช่าง ในวรรณกรรมเรื่องนี้ เขียนเป็นหลายแบบ เช่น กระเพชรศน์กรร (บทที่ ๑๕), กระเพชรสนุกรร (บทที่ ๒๔), กระเพชรสนุกรร (บทที่ ๒๕) พระเวศะหนุกรร (บทที่ ๓๓๗) และกระเพชรสนุกรรญ เป็นตัน

รณรา พระนารายณ์ เทพเจ้าองค์หนึ่งในเทพเจ้าที่สำคัญสามองค์ (พระพรหม, พระอิศวร, พระนารายณ์) ของศาสนาพราหมณ์ เป็นเทพเจ้าสูงสุดของไวษณพนิกาย (วิษณุ) เป็นเทพแห่งการรักษามีพระลักษมี หรือพระศรีเป็นพระมเหสี ทรงครุฑเป็นพาหนะ

บทที่ ๑๑ สิบหกชั้นฟ้า สิบหกชั้นฟ้า หรือ รูปาวจรภูมิ ๑๖ ได้แก่

๑. พรหมปารีสัชชา

๒. พรหมปุโรหิตา

๓. มหาพรหมา

๔. ปรีตภาภา

๕. อัปมาณาภา

๖. อาภัสรา

๗. ปรีตสุภา

๘. อัปมาณสุภา

๙. สุกกัณหา

๑๐. เวทปผลา

๑๑. อสัณญีสัตว์

๑๒. ทวีชา

๑๓. อตปปา

๑๔. สุกตัสสา

๑๕. สุทัตตี
๑๖. อกนิฏฐา
- บทที่ ๑๕ ภาระพรมห์ พระพรหม เทพเจ้าองค์หนึ่งในบรรดาเทพเจ้าสำคัญสูงสุดสามองค์ของศาสนาพราหมณ์ เรียกตรีมูรติ (คือพระผู้เป็นเจ้าสามองค์ ได้แก่ พระพรหม พระนารายณ์ และพระอิศวร) พระองค์ทรงเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งมวลในโลก เป็นพระผู้เป็นเจ้าองค์แรกในตรีมูรติ พระองค์คงจะกลายมาจากพระปชาบดี พระผู้สร้างในคัมภีร์พระเวท ทรงมีกายสีแดง มีสี่พักตร์ ทรงถือคทาหรือช้อนหรือลูกประคำหรือคันศรหรือหม้อน้ำมนต์ และคัมภีร์พระเวท ชายาของพระองค์คือพระสรสวตี เทพแห่งความรู้ พระพรหมทรงหงส์เป็นพาหนะ
- ภาระญมาณี ๑๖ พระยม เป็นเทพสำคัญในพระเวท เป็นผู้รวบรวมฝูงชนและครอบครองเหนือผู้ตายในสวรรค์ ในตอนหลังกลายเป็นผู้พิพากษาและเหนี่ยวรั้งหรือลงโทษผู้ตาย ทำให้ได้นามว่า “ธรรมชาติ” สถิตอยู่ในโลกบาดาล ที่เรียกว่ายมপুরะ ระยะเวลาหลังได้ชื่อว่าเป็นเทพที่ชั่วร้าย มีแต่ทรมานผู้ตายในนรก ไทยเราหมายความว่านรกก็มี
- บทที่ ๑๗ พญาสัตรุ พระเจ้าอชาตศัตรู เป็นกษัตริย์แห่งแคว้นมคธ ครองราชย์โดยการรับสั่งให้ทรมานพระเจ้าพิมพิสาร พระราชบิดาของพระองค์เอง ด้วยการให้อดพระกระยาหาร จนสิ้นพระชนม์อย่างโหดร้ายและไม่เป็นธรรม แล้วจึงขึ้นครองราชย์ต่อมา
- ฉีครน นิกรณ ผู้ปราศจากเครื่องร้อยรัด ชื่อนักบวชนอกพุทธศาสนา
- บทที่ ๒๐ มัถการร มัมพาน, มัมวาน คือ พระอินทร์ (ดูบทที่ ๑๐)
- องการร องการ, โองการ
- ทศบภาด ทศพล หมายถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงมี “ทศพลญาณ” (บาลีเรียก “ตถาคตพลญาณ ๑๐” คือ พระญาณอันเป็นกำลัง

ของพระตถาคต ๑๐ ประการ ที่ทำให้พระองค์สามารถบันลือ-
สืบนาท ประกาศศาสนาได้มั่นคง พระญาณดังกล่าวได้แก่

๑. ฐานฐานญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ฐานะและอฐานะ)
๒. กรรมวิปាកญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ผลของกรรม)
๓. สัพพัตถคามินีปฏิปทาญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่คติทั้งปวง)
๔. นานาธาตุญาณ (ปรีชาหยั่งรู้สภาวะของโลกอันประกอบด้วยธาตุต่างๆ เป็นอนันต์)
๕. นานาธัมมคติญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ธัมมคติ)
๖. อินทรีย์ปโรปริยัตติญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลาย)
๗. ฌานาทิสังกิลเลสาทิญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ความเศร้าหมอง ความแผ่แผวแผ้วการออกแห่งฌาน วิโมกข์ สมภาณี และสมาบัติทั้งหลาย)
๘. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ (ปรีชาหยั่งรู้อันทำให้ระลึกถึงภพที่เคยอยู่ในหนหลังได้)
๙. จุตูปปาตญาณ (ปรีชาหยั่งรู้จุดและอุบัตินของสัตว์ทั้งหลาย อันเป็นไปตามกรรม)
๑๐. ยาสวักขยญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย)

บทที่ ๒๑ รางวัฏ

รังวัฏ การสำรวจพื้นที่กว้างยาวหรือวัฏที่ดิน

บทที่ ๒๒ พรหมมา

พรหมมา พระพรหม (ดู บทที่ ๑๕)

สาสฎา

สาสฎา ในที่นี้หมายถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บทที่ ๒๓ กลทรร

กลทรรพ์ ชาวสวรรค์พวกหนึ่ง เป็นบริวารของท้าวธตรฐ (ท้าวโลกบาลผู้ครองทิศตะวันออก) มีความชำนาญในการขับร้องดนตรี

อัครา	อัคระ	คือม้า
บทที่ ๒๔	พระเพชุนุกร	พระวิสสุกรรม (ดู บทที่ ๑๐)
ขับ	ขับ (ถื่นไต้)	หมายถึง เนรมิตหรือชุบชีวิต
ภายัน	ภายนตร์ (ถื่นไต้)	หมายถึง หุ่นซึ่งผูกขึ้นด้วยเวทมนตร์คาถา
บทที่ ๒๕	พถรรทาท	พระทันตธาท พระเขี้ยวแก้วของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ภายัน	ภายนตร์ (ดู บทที่ ๒๔)	
บทที่ ๒๖	นทริยัก	นทริยักษ์ เป็นชื่อยักษ์เผ่าสถานที่
ภายณ	ภายนตร์ (ดู บทที่ ๒๔)	
สากรรณ	สากรรจ์	เลื่อนมาจากกรรจ์ หมายถึง ร้าย, ตูร้าย, เก่งกาจ, แข็งแรง
บทที่ ๒๗	ภายณ	ภายนตร์ (ดู บทที่ ๒๔)
บทที่ ๒๘	ภายัน	ภายนตร์ (ดู บทที่ ๒๔)
บทที่ ๒๙	ปุนเพช	ปุนเพชร วัสดุที่ใช้สอหรือก่อในสมัยโบราณ มักจะผสมด้วย น้ำอ้อยหรือน้ำตาลชนิดอื่นกับสารจำพวกแคลเซียม เช่น เปลือกหอยเผาไฟแล้วปั้น เป็นต้น
ษากร	สากรรจ์ (ดู บทที่ ๒๖)	
บทที่ ๓๐	พระชินศรี	พระชินศรี (ดู บทที่ ๒)
ระทา	น่าจะเป็นกทา คือ ตะบอง	
บทที่ ๓๒	ภายัน	ภายนตร์ (ดู บทที่ ๒๔)
กัทรสรพ	พระกัศสปะ (ดู บทที่ ๔)	
ท้าวโกศรีย	ท้าวโกสีย หรือท้าวโกษีย	คือพระอินทร์ (ดู บทที่ ๑๐)
บทที่ ๔๑	พญาชาติศัตรู	พระเจ้าอชาตศัตรู (ดู บทที่ ๑๙)
ไภยัล	ไพชยนต์	ชื่อรถและปราสาทของพระอินทร์หรือธงของพระอินทร์ แต่ในที่นี้คงหมายถึงปราสาทหรือที่ประทับ

บทที่ ๔๔ พญายม

พระยม (ดู บทที่ ๑๕)

บทที่ ๔๘ เสตรา

เสตรา (ดินไต้) ลำบาก, ทกยาก, เวทนา

กุมพียร

อาจจะเป็น “กุมภินียา” อันเป็นสถานที่ที่อินทรีชดุมชายัญ
 ค่ายเล็ก เพื่อทำตนให้เป็นกายสิทธิ์ เป็นป้าอยู่ทางประทุ
 ทิศตะวันตกของกรุงลงกา (ปรากฏในมหากาพย์รามายณะ)
 หรืออาจจะเป็น “กุมภิลกษ” อันหมายถึง “ภัยระเข้” คือ เห็น
 แก่ปากแก่ท้อง ถูกจำกัดด้วยระเบียบวินัยเกี่ยวกับการบริโภค
 จนทนไม่ได้ (ปรากฏในมัจฉิมนิยาย มัจฉิมปิณฑาสกและ
 อังคุตตรนิกาย นตฺถกนิปาต)

บทที่ ๔๙ เถรเทวาท

เถรเทวาท พระญาติลูกเรียงพี่เรียงน้องของพระพุทธองค์ มุ่ง
 ร้ายต่อพระพุทธองค์มาโดยตลอด อีกทั้งยังทรงยุยงให้พระเจ้า
 อชาตศัตรูทรงหลงผิดอีกด้วย

วียจีย

อเวจี

บทที่ ๕๑ ไฟयर

ไฟกลบ, ไฟประลัยกัลป์ หมายถึงไฟเผาโลกเมื่อสิ้นกัป (ระยะ
 เวลาตั้งแต่ตั้งโลกจนถึงโลกทำลาย)

ชมพู

ชมพู ไม้หว้า หรือชื่อแม่น้ำอันไหลออกจากเขาพระสุเมรุ
 อันน้ำแห่งผลชมพูต้นใหญ่บนเขานั้น หลั่งออกมาทำให้เกิดเป็น
 แม่น้ำขึ้น หรือ “ชมพูทวีป” อันเป็นชื่อทวีปท่ามกลางแห่งทวีป
 ทั้งเจ็ด ซึ่งประเทศอินเดียตั้งอยู่ มีน้ำทะเลล้อมรอบ มีภูเขา
 ทองตั้งอยู่กลาง สูง ๑๖,๐๐๐ โยชน์ เรียกว่า “มหาสุเมรุ” ซึ่ง
 เบื้องบนเป็นที่ตั้งของเมืองสวรรค์ ทางตะวันออกมีต้นชมพูสูง
 ๑,๐๐๐ โยชน์ กว้างโดยรอบ ๑,๐๐๐ โยชน์ น้ำของชมพู
 ไหลลงมาเป็นแม่น้ำสู่ทิศตะวันตก เป็นน้ำกายสิทธิ์ดุจสิ่งใด
 สิ่งนั้นกลายเป็นทอง มีนามว่า พังครนที หรือแม่น้ำทอง ผล
 ชมพูมีขนาดเท่าช้าง เวลาองมตกลงมาตามไหล่เขา เป็นน้ำไหล

	ลงมาเป็นแม่ชมพู่ ประชาชนใช้น้ำนี้กินไม่เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ ไม่มีกลิ่นตัว ไม่รู้สึกเหนียว และไม่ชรา ลาคินสองข้างผึ่ง ได้รับโอชะคุดน้ำชมพู่ไว้ ต้องลมโชยงวักเข้าเป็นทอง เรียกว่า ทองชมพูนท ซึ่งพวกนักสิทธิ์เอาไปทำเป็นเครื่องประดับ
บทที่ ๕๒ สามรุค	สามรุค (ถิ่นใต้) หมายถึง ชีปะขาว
นิกรน	นิกรนถ์ (ดู บทที่ ๑๙)
กฤ	กรือ (ถิ่นใต้) คือ
เทวทัต	พระเทวทัต (ดู บทที่ ๔๙)
สัทรู	พระเจ้าอชาตศัตรู (ดู บทที่ ๑๙)
บทที่ ๕๓ เห็นคู	เห็นคู (ถิ่นใต้) เอ็นคู
จุล	จุล หมายถึง ล่วงเกิน
บทที่ ๕๔ บาฬีย	บาลี คงจะหมายถึงพระพุทธวณะอันมีมาในพระไตรปิฎก และ เป็นชื่อภาษาที่จารึกพระพุทธศาสนา เดิมเป็นภาษาของคนใน แคว้นมคธในชมพูทวีป การที่นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา เลือกใช้ภาษาบาลีเป็นภาษาทางพระพุทธ เพราะภาษาบาลีเป็น ภาษากาย กงที มีไวยากรณ์รัดกุมดี ดังนั้นพระศาสนาที่จารึก ด้วยภาษานี้ย่อมจะละเอียดอ่อนได้ยาก
วีจียร์	อเวจี
บทที่ ๕๕ เตียรถีย	เตียรถีย นักบวชประเภทหนึ่ง มีมาก่อนพระพุทธศาสนาและ เป็นปฏิปักษ์ต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง มีพระพุทธบัญญัติว่า หากเตียรถียใดจะมาขอบวชในพระพุทธศาสนาต้องมารับการ ฝึก เพื่อตรวจสอบว่าเลื่อมใสแน่อนเสียก่อน
บทที่ ๕๖ อินทปัต	อินทปัตถ์ (ดู บทที่ ๓๙)
บทที่ ๕๗ ภราม	พราหมณ์ หมายถึงผู้เฒ่ามาจากพรหม เพศหญิงเรียกว่า พราหมณี ถือกันว่าพราหมณ์เป็นผู้มีทิพยเวท คือพระไตรเพท หรืออาจจะหมายถึงคนวรรณะหนึ่งในอินเดีย ซึ่งแบ่งเป็น

๔ วรณะ คือ พราหมณ์, กษัตริย์, แพศย์ (พ่อค้า), และสุทร (ไพร่) โดยปกติพราหมณ์เป็นนักพรต ในปัจจุบันหมายถึงผู้รู้ พระเวท เป็นกฤตส์ถ์ก็ได้

ชีย เป็นคำพ้องคตินามเป็นการยกย่อง อยู่ในเกณฑ์เป็น “พระ” (ผู้ถือบวช) เช่น ชีพราหมณ์ ชีสงฆ์ ชีไพร ชีเปลือย แม้เป็นหญิงถือบวช เราก็เรียกให้เหมือนกัน (คู่กับเถร) เช่น นางชี แม่ชี ยายชี หลวงชี แต่ในบัดนี้ใช้เรียกหญิงถือบวช ไม่เฉพาะในศาสนาใด ถ้าเป็นพุทธศาสนิกชนฝ่ายไทยก็นุ่งขาวห่มขาว โทนผผและแก้ว

บทที่ ๕๘ ชุมภู	ชมพู (ดู บทที่ ๕๑)
บทที่ ๖๑ อังการ	โองการ
บทที่ ๖๓ เทศ	เทศ (ถิ่นใต้) หมายถึงชาวอินเดีย
แข่ง	แข่งอาจจะหมายถึงชาวมลายูหรือชาวชวา
มอญ	มอญ ชนชาติหนึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศสหภาพพม่า
	ปัจจุบัน
ขอม	ขอม อาจจะหมายถึงพราหมณ์หรือไม่ก็ชาวเขมร
ไพยซัล	ไพยชนต์ (ดู บทที่ ๕๑)
บทที่ ๖๕ พราหมภฤกทา	พราหมณ์พฤกทา
บทที่ ๖๖ บั๊สอู	บั๊สอู (ถิ่นใต้) ไม่กล้าอยู่
บทที่ ๖๗ ชัด	ชัด (ถิ่นใต้) ป่าท่ง
บทที่ ๖๘ ทุ่ม	ทุ่ม (ถิ่นใต้) ท่ง
แล่น	แล่น (ถิ่นใต้) วึ่ง
บทที่ ๗๐ ภราหมชี	พราหมณ์ชี (ดู บทที่ ๕๗)
บทที่ ๗๑ ช้าหลวง	น่าจะหมายถึงข้าราชการ
ร่แหง	รู้แหง (ถิ่นใต้) รัฐสถานที่หรือรู้จักที่ทาง

บทที่ ๗๘ ราชฤๅ	ราชฤๅ เป็นเมืองหลวงแห่งแคว้นมคธในชมพูทวีปในครั้งพุทธกาล แคว้นมคธนั้นตั้งอยู่ที่ฝั่งใต้ของแม่น้ำคงคาตอนกลางต่อกับแม่น้ำจัมปาและแม่น้ำโสนะ โดยมีภูเขาวิธียอยู่ตอนใต้ บัดนี้รวมอยู่ในแคว้นพิหาร
บทที่ ๘๐ ยายมถ	ยายมถ หมายถึงหญิงผู้เป็นหม่อมเวทย์มนตรีหรือหมอผี บางทีเรียกว่าแม่มถ
บทที่ ๘๓ เถา	น่าจะเป็เเเเ (ถิ่นใต้) สรรพนามใช้แทนชื่อพระเเเเ หรือผู้ที่ควรเคารพสูงสุด หรืออาจจะเป็เเเเ
บทที่ ๘๕ ตรารร	ตราน (ถิ่นใต้) มักจะใช้ว่า ตรัน หมายถึง กำ, ยัน, ท่าน
บทที่ ๘๘ ทักทาย	ทักทาย (ถิ่นใต้) ทำนาย
บทที่ ๙๒ รุเเเเ	รุเเเเ
บทที่ ๙๔ ภราหมณโรหิจ	พราหมณ์โปรหิต
บทที่ ๙๕ เเเเ	น่าจะเป็เเเเ หรือฤๅ
บทที่ ๙๘ ลาง	บางหรือบางหรือบ้าง
บทที่ ๑๐๑ ยายมถ	ยายมถ (ดู บทที่ ๘๐)
บทที่ ๑๐๒ รุม	รุม (ถิ่นใต้) ช่วยกันหรือรวมกันมาก ๆ
ขิง	ขิง (ถิ่นใต้) แ่ง
อ	อ เป็นคำใช้นำหน้าชื่ออย่างคำว่านาย เป็เเเเ หรือรวมกันเป็เเเเ หรือประคังกันมาก ๆ หรือมุงกัน หรืออัดแอ
บทที่ ๑๐๓ อาการร	น่าจะเป็เเเเ (อาภานา หรืออภานา) อันเป็เเเเ ในระหว่างพระสงฆ์สวดอาภานาวิสูตร หรืออาจจะเป็เเเเ ซึ่งแปลว่า เเเเ, ฐานที่รองรับ, การอุปถัมภ์, อย่างหม้อน้ำ, ที่ขังน้ำ, สระ
มิง	อาจจะเป็เเเเ หรืออาจจะเป็เเเเ อันหมายถึงบรรพบุรุษของพวกมอญ อยู่ทางแถบเหนือของแหลมอินโดจีน
พากยล	ภาพยนตร์ (ดู บทที่ ๒๔)

บทที่ ๑๑๑	เสือเมือง	เสือเมือง หมายถึงเทพารักษ์ถือกันว่าเป็นผู้รักษามันเมือง
	ผีแดง	ผแดง (ถิ่นใต้) พรหมณ์ผู้เป็นใหญ่
	หลักเมือง	หลักเมือง เสาที่ปักไว้เป็นหลักชัยของเมือง
	ทรงเมือง	ทรงเมือง เทพผู้ครองเมือง
บทที่ ๑๑๓	ข้าพระ	ข้าพระ คือคนที่เจ้านายถวายไว้แก่วัด เพื่อช่วยพระทำการในวัด บางทีเรียกว่าเลกวัด
บทที่ ๑๑๔	พระพุม	พระภูมิ เทวดาประจำบ้าน
	ทรีณีย	ธรณี เป็นคำเรียกแผ่นดินว่านางธรณี
บทที่ ๑๑๕	ทริยทรีง	ทริยทรีงศ์ แปลว่า สามสิบสาม เป็นจำนวนที่หมายเอาเทวดาบริวารแห่งพระอินทร์ จึงใช้เรียกเป็นชื่อที่อยู่ของเทวดานั้น คือ ดาวทรีงศ์
	โกศรีย	โกศรีย คือ พระอินทร์ (ดู บทที่ ๑๐)
บทที่ ๑๒๑	ครทาน	น่าจะเขียน ทรธาน อันมาจากอนฺตรธาน
บทที่ ๑๓๕	ทรีสาย	ทรีสาย แปลว่าพุ่มไม้, สบาย, รุ่งรัง
บทที่ ๑๔๖	พระโมคลีบุตร	น่าจะเขียนพระโมกลีบุตร หมายถึงพระโมกคลีสถาน พระพุทธอัครสาวกเบื้องซ้ายเป็นผู้ยอดเยี่ยมในทางฤทธิ์ ด้วยเหตุที่เป็นบุตรนางพราหมณ์ชื่อ “โมกคลี” จึงน่าจะเรียกว่า “โมคลีบุตร” แต่ในที่นี้คงมิได้หมายถึงพระโมกลีบุตรรูปนี้ เพราะต่างสมัยกันมาก
บทที่ ๑๔๘	พระเถณมาโลย	พระเถรมาลย์ เป็นพระสาวกในพระพุทธศาสนาที่ลงไปเทศนาโปรดสัตว์นรก และขึ้นสวรรค์ไปเทศนาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แต่ในที่นี้คงจะเป็นอีกรูปหนึ่ง เพราะต่างสมัยกันมาก
บทที่ ๑๔๙	วียถาร	น่าจะเขียนวิถถาร หมายถึง กว้างขวาง, ละเอียดย, ปดฺยาว, ยืดเยื้อ, เกินเหตุ
บทที่ ๑๕๔	สา	สา (ถิ่นใต้) เกรงกลัว
บทที่ ๑๕๕	กลนา	น่าจะเขียน กลมนา หมายถึง กิด, นับ, การนับ, การคำนวณ

บทที่ ๑๖๐ พระสุเมธ

บทที่ ๑๖๗ ทศกฐา

พระสุเมธ (ดู คำว่า “ซุมภู” บทที่ ๕๑)

น่าจะเป็นคฤสตา (คฤส) ซึ่งเป็นชื่อกามาพจรชั้นที่ ๔ มีท้าว
ต้นคฤสเป็นผู้ครอง เป็นชั้นศักดิ์สิทธิ์ แต่ไม่พบคำพรรณนา
ถึงฐานที่ นอกจากว่ามีวิมาน กล่าวว่าเป็นที่เกิดและเป็นที่อยู่
แห่งพระโพธิสัตว์ พระพุทธบิดาพระพุทธมารดา และท่านผู้
วิเศษอื่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อุบัติในชั้นนี้ เทวดาทันหลาย
เชิญเสด็จให้จุติลงมาถือปฏิสนธิในในมนุษยโลก เพื่อตรัสรู้เป็น
พระพุทธเจ้า แล้วโปรดเวไนยนิกร

บทที่ ๑๗๐ กำมณัถ

บทที่ ๑๗๒ รากษุส

กำหนัด หมายถึง ความยินดี

น่าจะเป็น รากษส คือ พวักยักษ์, ผีเสื้อน้ำ, เป็นชื่อพวกอสูร
เลวมีนิสัยชั่วร้าย ชอบเที่ยวตามป่า ทำลายพืชและกินคน
ใช้ “รากษส” ก็มี

บทที่ ๑๗๓ จักรวาล

จักรวาล หมายถึง ปริมาณกาล, ประชุม, หมู่, เทือกเขาในนิยาย
เป็นกำแพงล้อมรอบโลกและเป็นเขตกันแสงสว่างและมีจิต

บทที่ ๑๗๕ พงก

บทที่ ๑๘๒ ธรรมเพศ

บทที่ ๑๘๕ มัคการ

พระนทว

ภุชงค์ หมายถึง งู หรือนาค

ทำเพศ (ถีนไถ้) หมายถึง ทำพิษ หรือให้ผลร้าย

น่าจะเป็น นมัสการ

พระนทว หมายถึง พณทว คำเรียกผู้ควรเคารพมาก เคยใช้เรียก
ข้าราชการชั้นเสนาบดี บางทีว่าพณทวเจ้าท่านเขียนย่อว่า วพณา

บทที่ ๒๐๓ พรุกนีย

บทที่ ๒๑๒ อุทงการ

บทที่ ๒๑๕ เถียงทอย

ภาคน้ำ

บทที่ ๒๒๐ ปะบ้าม

บทที่ ๒๒๒ สิงคสัย

บทที่ ๒๒๔ กำมัตษ

พรุกนีย (ถีนไถ้) พรุกนีย โพรกนีย, ต่อพรอกกว่า

น่าจะเป็น อุทงการ

น่าจะเป็น เถียงทอย

น่าจะเป็น วาสนา

ปะบ้าม หมายถึง ต่อสู้

สิงคสัย หมายถึง วุ่นวาย, อื้ออึง, แทรกแซง, พัลวัน

กำมัตษ หมายถึง อยากได้

- บทที่ ๒๔๑ เจาเยีรฆาร น่าจะเป็นเจ้าศฤงคาร แปลว่าเจ้าแห่งสมบัติ ในที่นี้หมายถึง กษัตริย์
- บทที่ ๒๔๔ สัตติ สัตติ หมายถึง ผู้รวบรวมบัญชีคน, การรวมบัญชีคน, เจ้าหน้าที่บัญชีทหาร
- บทที่ ๒๔๕ มะหัทไทย มหาไทย หมายถึง ผู้บริหารการปกครองหัวเมือง
- บทที่ ๒๔๖ ริทา น่าจะเป็นฤทธา
- บทที่ ๒๔๗ เสศส เสศสา (ดู บทที่ ๔๘)
- บทที่ ๓๐๒ แมษรรธ แมษัน หมายถึงชนขนาดใหญ่
- บทที่ ๓๐๓ บรรดิษ อาจจะเป็นบัณฑิตหรือประดิษฐ์
- บทที่ ๓๑๑ หาดชายแก้ว หาดทรายแก้ว ถือบริเวณสันทรายอันเป็นที่ตั้งเมืองนครศรีธรรมราช และบริเวณที่ประดิษฐานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช
- บทที่ ๓๑๘ จังกว่า น่าจะเป็น จังกา หมายถึงไม้ขาหยั่ง หรืออาจจะเป็นคำว่าจงพ่อ (ถิ่นใต้) ซึ่งหมายถึงพ่อครัว
- บทที่ ๓๑๙ พาทา จ้าตา หมายถึงผู้ควบคุมบัญชีสินค้าในเรือสำเภา
- บทที่ ๓๒๐ สุกอักษร สุกอักษร คือจดหมายของเจ้าประเทศราช
- บทที่ ๓๒๖ สวัญ น่าจะหมายถึง ศราวาสดี อันเป็นชื่อหนึ่งของเมืองสาวัตถี เมืองหลวงของแคว้นโกศลในชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลอยู่ทางเหนือของแม่น้ำคงคา มีอารามชื่อเชตุพนหรือเชตวันมหาวิหาร ตั้งอยู่ในเมืองนี้ ซึ่งพระพุทธองค์จำพรรษาอยู่นาน
- บทที่ ๓๓๐ เหมิน เหมิน (ถิ่นใต้) หมิ่น
- บทที่ ๓๓๑ เซาซวาปราบ คงจะหมายถึงเซาซวาปราบ ซึ่งเป็นภูเขานาคย่อม ตั้งอยู่ในอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
- บทที่ ๓๓๔ วัดเวียงสระ คงจะหมายถึงวัดเวียงสระ ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนโบราณเวียงสระ ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- บทที่ ๓๔๑ ซาบ ซาบ (ถิ่นใต้) หมายถึง แอบดู, แอบมอง

บทที่ ๓๔๗	ตักกาม้า	ตักกามหา (ถิ่นใต้) หมายถึงตักประหม่า
บทที่ ๓๕๐	ไหมสุ พิน้ำ	ไหมสุ (ถิ่นใต้) หมายถึงไม่กล้า พินา (ถิ่นใต้) หมายถึงพิจารณา
บทที่ ๓๕๑	เบิก	เปิด
บทที่ ๓๖๐	กาเกล้า	น่าจะเป็นกาเพลลา หมายถึงกาสี่คำ
บทที่ ๓๗๑	เขาวง ลารสกา	อาจจะหมายถึงเขาวัง ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ลานสกา เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช
บทที่ ๓๗๔	ปัตติลา	ปรากฏความในบทที่ ๓๗๗ ว่า คือ ตักกิลลา อันเป็นเมือง โบราณเมืองหนึ่งในอินเดีย ราชธานีแห่งแคว้นคันธาระ เป็น นครศูนย์กลางแห่งวิชาความรู้ในยุคโบราณ ในวรรณคดีมักจะ พูดถึงลูกกษัตริย์ไปเล่าเรียนวิชาความรู้ที่เมืองนี้
บทที่ ๓๗๙	ไกรลาต ถรรโม	ไกลาส, กลาส, ไกรลาส เป็นชื่อภูเขาใหม่มีสีขาวตั้งเงินยวง เป็นที่ประทับของพระอิศวร ในที่นี้น่าจะหมายถึงศิลาหรือเงิน น่าจะเป็น “ตรานโม”
บทที่ ๓๘๐	บากู	บากู อาจจะเลือกมาจาก ภุ หรือภุ หมายถึงพราหมณ์แต่ ในบทที่ ๓๘๒ ใช้ว่า “กูบา” และในบทที่ ๔๒๐ ใช้ว่า “บาครู” ซึ่งอาจจะเลือกมาจากครุบา ได้
บทที่ ๓๙๑	พระมาคุษี	พระมาตลี เป็นชื่อเทวบุตรผู้เป็นสาวดีของพระอินทร์
บทที่ ๔๑๓	ท่ายก ทันหล	ไต่กัง คือ นายท่ายสำเภา ทันหน คือ นายท่ายเรือ, เจ้าหน้าที่ฝ่ายเดินเรือ
บทที่ ๔๑๔	บน	บน (ถิ่นใต้) บนบาน
บทที่ ๔๓๑	ชวร	ชัน (ถิ่นใต้) ยางจากไม้ที่เกาะกันเป็นก้อน, ยาให้ติดกัน เช่น ชันเรือ-ยาเรือร่ว เป็นต้น
	ลาพร	ลาพอน (ถิ่นใต้) เอน้ำมันยางทาเรือ
บทที่ ๔๓๒	หมีตฤ	มิตริก (ถิ่นใต้) ไม่หว่าดไหว, ไม่หมดสิ้น
	ภุ	พุก (ถิ่นใต้) ผุ

บทที่ ๔๓๖ โอ	โอ (ถื่นไต้) อู่
บทที่ ๔๓๘ บ้ากพญา	ปากพญา ชื่อแม่น้ำสายสำคัญที่ใช้สัญจรระหว่างตัวเมืองนคร- ศรีธรรมราชกับอ่าวไทยมาแต่โบราณ ไหลลงสู่อ่าวไทยที่อ่าว นครศรีธรรมราช ในบทที่ ๕๕๑ ใช้ว่า “ปากเจ้าพญา”
บทที่ ๔๔๗ บ้วนภักสา	บ้วนภักษา หมายถึงคอกอาหาร
บทที่ ๔๔๘ มั่นทน	มณฑล หมายถึง บริเวณพิธี
บทที่ ๔๖๖ เล้งงา	เมล็ดงา
บทที่ ๔๖๙ ชุมภู	ชมพู (ดูบทที่ ๕๒)
บทที่ ๔๗๑ อากม	อากม หมายถึงบทและมนตร์ในศาสนา, คำาที่จำสืบเนื่อง- กันมา เติมหมายถึงมนตร์ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์พระเวทของศาสนา พราหมณ์ ต่อมาหมายถึงคัมภีร์ที่เป็นสูตรคาถาต่าง ๆ เช่น สูตรอิธเจ สูตรมหาราช สำหรับใช้ลงเลขยันตร์ หรือปลุกเสก สิ่งต่าง ๆ ตลอดจนตัวเองให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ บัดนี้ มีความหมายกว้าง ๆ ได้แก่ บทและมนตร์ในศาสนา เวทมนตร์
บทที่ ๔๘๘ ปุนเพชฺ	ปุนเพช (ดู บทที่ ๒๙)
บทที่ ๕๑๔ บาฬีย	บาลี (ดู บทที่ ๕๔)
บทที่ ๕๒๒ ตินกรู	น่าจะเป็นตีนกู อันอาจจะหมายถึงริมกู หรือทางเหนือของกู (ตีน คือ ทิศเหนือ)
บทที่ ๕๒๖ บิละภรร	น่าจะเป็นปียภันท์
บทที่ ๕๓๗ อีอาค	น่าจะเป็น ที่อาสน์
บทที่ ๕๔๒ เกียร	เกียน (ถื่นไต้) เกวียน
บทที่ ๕๖๒ ถัม	ทิม (ถื่นไต้) ท่า
บทที่ ๕๘๒ ทวรัมแตสวัน	ท่าเตสวัน (ถื่นไต้) ท่าโดยลำพัง
บทที่ ๕๘๖ หังสา	น่าจะหมายถึงเมืองหงสาวดี
บทที่ ๕๙๓-๕๙๔ เปหารรหล้วง เพหารหลวง	หมายถึงพระวิหารหลวงในบริเวณพระบรม- ธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

บทที่ ๖๐๘	สร้าง	คงจะหมายถึง สร้าง
บทที่ ๖๐๙	เมืองยรง	อาจจะเมืองยรง ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นชุมชนโบราณอยู่ในจังหวัดปัตตานี
บทที่ ๖๑๙	สงขีต	อาจจะหมายถึงสังเกต คือความกำหนด, การนัดแนะ, ความตกลง, หมายถึง จดจำไว้
บทที่ ๖๒๒	พระจักรี	พระจักรี คือผู้มีจักร, ผู้ถือจักร คือพระกฤษณะ, นามพระศิวะ, ผู้ครองโลก, พระราชา
บทที่ ๖๓๐	อุช	อุช หมายถึง งดงาม
บทที่ ๖๓๑	อวตีย	อาจจะเป็นอวันตี ชื่อของแคว้นหนึ่งในมัธยมประเทศ ซึ่งมีกรุงอุชเชนีเป็นนครหลวง เป็นที่สถิตของพระเจ้าวิกรมมหาราช
บทที่ ๖๓๒	รายมาย	รายมาย (ถิ่นไต้) หมายถึง การใช้จาก้าวร้าว, พุคจาไม่รู้จักจบสิ้น, พุคกระทบกระเทียบคนอื่น
บทที่ ๖๓๖	ชมสาย	ชมสาย
บทที่ ๖๓๘	นักรัศ	นักรัศหรือนักตี เป็นชื่อแก้ปณิคนึง
	คาบสิดา	คาบสิดา ชื่อปืนโบราณมีนกเป็นเหล็กคาบหิน ปานนกหรือหินเหล็กไฟสับลงกับเหล็กให้เป็นประกายติดดินหุ
	มเพหลา	อาจจะเป็นมเพฬาร, มหาพาร, มหาพาร
	ประเทียม	อาจจะเป็ปรียม (ถิ่นไต้) หมายถึง เกรียม หรืออาจจะเป็ประเลห์ หมายถึง กด, ปรีศนา
บทที่ ๖๔๑	ถนนบาท	น่าจะเป็น ถนนมารค
บทที่ ๖๔๒	โอทอง	โอทอง (ถิ่นไต้) อู่ทอง
บทที่ ๖๔๑	เทียม	เทียม (ถิ่นไต้) ตั้งแต่
บทที่ ๖๔๒	ปลุก	ปลุก (ถิ่นไต้) ปลุก
บทที่ ๖๔๕	ช่วยเลา	ช่วยเลา (ถิ่นไต้) ช่วยอีกครั้ง
บทที่ ๖๔๖	แกวก	แกวก (ถิ่นไต้) แกวก

บทที่ ๖๖๑	กำม้ำ	กำหมา, ตกกำหมา (ถิ่นใต้) ประหม่า
บทที่ ๖๖๑	ฌรกา	นรก
	จ้วน	จวน (ถิ่นใต้) พบ
บทที่ ๖๖๒	พระสืออาร์	พระศรีอารีย์ หรือพระเมตไตรย์ คือพระพุทธรเจ้าองค์ที่ ๕ ใน ภัทรกัลป์
	นิรภาร	นิพพาน
	เหว้ย	เสวย
บทที่ ๖๖๔	กราบเทา	น่าจะเป็น ทราบเท่า
บทที่ ๖๖๖	นระกัน	นรก
บทที่ ๖๖๗	กูริบ	เคารพ
บทที่ ๖๖๘	ภุมภัว	พุ่มพัว หมายถึง ทุ่งงาม
บทที่ ๖๖๙	ฉาร	ฉาน (ถิ่นใต้) คือ ฉั่น (ข้าพเจ้า)
บทที่ ๖๘๐	นิภารโสค	นิพพานโสตร หรือ พระนิพพานสูตร เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับพระพุทธรประวัติจนทรงดับขันธปรินิพพาน และตำนาน พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช
	อุประเท	อุปเทศ หมายถึง การชี้แจง, การสั่งสอน, คำสั่งสอน, คำแนะนำ, สอน, ชี้แจง, แนะนำ
	โสคา	โสคาบัน หมายถึง ผู้แรกถึงกระแสนธรรม คือ พระอริยบุคคล ชั้นต้น พระโสคาบันซึ่งละกิเลสขั้นสังโยชน์ได้สามอย่าง คือ สักกายทิฐิ ความเห็นว่าร่างกายเป็นของตน, วิจิกิจา ความ สงสัยว่าพระรัตนตรัยมีแน่หรือไม่ และสัสสปทปรามาส ความ เชื่อในเครื่องรางของขลัง
	กล่อค	ปลอก
บทที่ ๖๘๒	ทื่อ	อาจจะเป็นธ หรือเธอ หรือท่าน
บทที่ ๖๘๓	หม้ง	หม้ง (ถิ่นใต้) บ้าง

บทที่ ๖๘๕ ไกรสร	ไกรสร, ไกรสร คือ สิงโต แผลงมาจาก เกสร
อุสุพราช	อุสุพราช หมายถึง วัวผู้ เป็นเครื่องหมายแทนกำลังและความ เป็นนักรบ
กล้องแก้ง	กล้องแก้ง (ถิ่นไต้) เกลียงเกลา, ประเปรียว, งาม
ฉกามา	ฉกามาพจร สวรรค์หกชั้น คือ ๑. จาตุมหาราชิก ๒. ทาวติงส์ ๓. ยามะ ๔. กุสิต ๕. นิมมานรดี ๖.ปรนิมิตตวสวัตติ
สิบหกชั้นฟ้า	สิบหกชั้นฟ้า (ดู บทที่ ๑๑)
ธ'วิบใหญ่ทั้งสี่	ทวีปใหญ่ทั้งสี่ คือ ปุพพิเททวีป อยู่ภาคตะวันออก, อูตรกูรวีป อยู่ทางภาคเหนือ, อมรโคยานทวีป อยู่ทางภาค ตะวันตก และชมพูทวีป อยู่ตอนกลางโลก
ชิน้อร	ชินนอน (ถิ่นไต้) กิन्नร

